

DÖNEM : İ

YASAMA YILI : 1990/5

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

CUMHURİYET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

29'uncu Birleşim
9 Ocak 1990, Salı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. GELEN EVRAK	6338
II. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	
A. ONAYA SUNULANLAR	
- Başbakanlığın Seçim ve Halkoylaması (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No: 386/5/90) ile Siyasi Partiler (Değişiklik) Yasa Tasarısı'nın (Y.T.No: 387/5/90) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi ve konuya ilişkin siyasal parti sözcülerinin ilgili konuşmaları.	6341-6377
III. GÖRÜŞÜLEN İŞLER	
- Çevre Yasa Tasarısı (Y.T.No:309/4/88) ile İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Devam)	6377-6460

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the upper right quadrant of the page. The text is faint and difficult to decipher.

I. GELEN EVRAK

TASARILAR:

1. Seçim ve Halkoylaması (Değişiklik) Yasa Tasarısı
(Y.T.No:386/5/90) (Başkanlığa geliş tarihi:9.1.1990),
(Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi) (Halkın Bilgisine)
2. Siyasal Partiler (Değişiklik) Yasa Tasarısı
(Y.T.No:387/5/90) (Başkanlığa geliş tarihi:9.1.1990)
(Hukuk ve Siyasi İşler Komitesine) (Halkın bilgisine)
3. Kamu Görevlileri Mal Bildirim Yasa Tasarısı
(Y.T.No:388/5/90) (Başkanlığa geliş tarihi:9.1.1990)
(İdari ve Sosyal İşler Komitesine) (Halkın bilgisine)
4. Din İşleri Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma
Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:389/5/90) (Başkanlığa
geliş tarihi:9.1.1990) (Kuruluş Yasa Tasarılarını
İnceleme Komitesine)
5. Vakıflar Orgütü ve Din İşleri Dairesi (Kuruluş,
Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:
390/5/90) (Başkanlığa geliş tarihi:9.1.1990)
(Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesine)

TEZKERELER:

6. Başbakanlığın, Seçim ve Halkoylaması (Değişiklik)
Yasa Tasarısı (Y.T.No:386/6/90) ile Siyasal
Partiler (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No:
387/5/90) ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi.
(Başkanlığa geliş tarihi:9.1.1990)

BİRİNCİ OTURUM
Açılış Saati:10.30

BAŞKAN :Meclis Başkan Yardımcısı
Dt. Sait Güven
KATİP :Dr. Erbay Kanatlı

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin I'inci Dönem, 5'inci Yasama Yılı'nın , 29'uncu Birleşimini açıyorum. Lütfen ad okuyarak yoklama yapar mısınız?

(Ad okunarak yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Toplantı yeter sayısı yoktur toplantıya yarım saat ara veriyorum.

İKİNCİ OTUTUM

Açılış Saati:11.15

BAŞKAN :Meclis Başkanı Hakkı Atun

KATİP :Dr. Erbay Kanatlı

BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin I'inci Dönem, 5'inci Yasama Yılı'nın,29'uncu Birleşimini açıyorum. Ad okunarak yoklama yapılacak. Okuyunuz lütfen.

(Ad okunarak yoklama yapıldı)

KATİP - Toplantı yeter sayısı vardır Sayın Başkan...

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

II. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI.

Sayın milletvekilleri toplantı yeter sayısı vardır. Gündem gereği görüşmelere geçiyoruz. Birinci madde Başkanlığın genel kurula sunuşlarıdır. Bir sunuşumuz var. Başbakanlığın Seçim ve Halkoylaması değişiklik Yasa Tasarısı ile siyasi partiler değişiklik Yasa Tasarısının İvedilikle görüşülmesine ilişkin tezkeresi. Okuyunuz lütfen...

KATIP -

KUZBY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
BAŞBAKANLIĞI

Sayı : BB/2/85-382,383

Konu : İvedilik.

Lefkoşa, 8.1.1990

KKTC Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

İlgi: a) 8 Ocak, 1990 tarih ve BB/2/85-382 sayılı yazımız.
b) 8 Ocak, 1990 tarih ve BB/2/85-383 sayılı yazımız.

İlgi (a) ve (b) yazılar ekinde sunulan Seçim ve Halkoylaması (Değişiklik) Yasa Tasarısı ile Siyasal Partiler (Değişiklik) Yasa Tasarısı, önümüzdeki aylarda yapılacak olan seçimlerle ilgili yeni düzenlemeler getirdiğinden, süratle yasalaşmaları Hükümetimizce gerekli görülmektedir.

Bu nedenle sözü edilen yasa tasarıları için, Cumhuriyet Meclisi İçtüzüğü'nün 86(1) maddesi uyarınca ivedilik kararı verilmesi hususunda tavassutlarını saygılarımla istirham ederim.

Dr. Derviş EROĞLU
Başbakan

MT/AŞ

.. / 6142 ..

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Onayınıza sunuyorum. Kabul edenler?...

ERDAL SÜREÇ (Lefkoşa) - Sayın Başkan söz istiyorum efendim.

BAŞKAN - Ne hakkında efendim?...

ERDAL SÜREÇ (Yerinden) (Devamla) - İvedilik tarafı, sunuşu olsun...

BAŞKAN - Usul hakkında söz istiyorsunuz?....

MEHMET CİVA (Lefkoşa) - İvedilik önergesi hakkında...

BAŞKAN - Aleyhte?...

ERDAL SÜREÇ (Yerinden) (Devamla) - Usul hakkında konuşmak istiyorum evet.

BAŞKAN - Buyrun.

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Çok acele geçmeye çalışıyorsunuz öyle yangından kaçır gibi.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Ülkemizde faşizmin ayak sesleri gelmeye başladı...

KATİP - Sayın Durduran da söz istiyor...

BAŞKAN - Lütfen efendim.

KATİP - Sayın Başkan, Sayın Durduran da söz istiyor.

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Seçime çok az bir süre kala Ulusal Birlik Partisi halkta kaybettiği itibarını halkın kaybolan oylarını seçim oyunları ile giderebilmek için halkı aldatarak yine iktidarda kalmaya çalışmış bir Yasayı bugün yangından mal kaçırmak gibi Meclisin huzurundan kaçarak geçirmeye çalışmaktadır.

DR. MUSTAFA ERBİLEN (Lefkoşa) - Halbuki biz sizi iktidara getirebilmek için yaptık...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - We o kadar basit oyunlar içerisine giriyorlar ki Sayın Başbakan dahil, ilgili Bakanlar çıkıyor ve halka açıkça yalan da söylüyor...

EMİN UZUN (Lefkoşa) - Hiçbir zaman yalan söylemedik....

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Tabii ki faşizmi savunan insanlar, demokrasiyi içine sindiremeyen insanlar bunları doğal olarak yapacaklardır.

İÇİŞLERİ, KOYUŞLERİ VE ÇEVRE BAKANI OLGUN PAŞALAR - Yalandır...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Sen çok bağırma Olgun Paşalar, dinle da öyle bana...

OLGUN PAŞALAR (Yerinden) (Devamla) - Hani iktidara gidiyorsunuz.

DR. MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) (Devamla) - Seçim korkusuna kapıldınız...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Konuşma, dinleyin, dinlemesini de öğrenin...

FADİL ÇAGDA (Girne) - Dinlemeyi de alışın...

ENVER EMİN (Lefkoşa) - Hıvardalık istemeyiz...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Burası Ulusal Birlik Partisi Meclis gurubudur Enver Emin.

ENVER EMİN (Yerinden) (Devamla) - Hıvardalık istemeyiz...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Hıvardalık devresidir bu... Sen halka ondan sonra konuşursun.

ENVER EMİN (Yerinden) (Devamla) - Sana kim konuşur selam bile vermem...

ERDAL SUREÇ (Devamla) - B, sana kim tenezzül eder...

BAŞKAN - Sayın Emin lütfen müsaade edin efendim...

ERDAL SUREÇ (Devamla) - Senin müsaaden ile de konuşacak değilim...

ENVER EMİN (Yerinden) (Devamla) - Ne yetki ile...

ERDAL SUREÇ (Devamla) - Tabii ki konuşacağım bu bana halkın verdiği bir yetkisidir, sen beni engelleyemezsin...

BAŞKAN - Müsaade edin efendim...

BAŞBAKAN DR. DERViŞ EROGLU - Sen konuşmaya mı çıktın, sataşmaya mı?...

FERDİ S. SOYER (Gazi Mağusa) - Demokrasiye sataştınız ne yapsın adam?...

DR. DERViŞ EROGLU (Yerinden) (Devamla) - Kİrsİden sataştınız...

BAŞKAN - Bırakın efendim...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa) - Mevcut Yasayı getirdi...

ERDAL SUREÇ (Devamla) - 1990...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - Mevcut olmasa getirmezdi, mevcut Yasa ile getirdi...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri birbirinizle değil burdan konuşun. İsteyene söz vereceğim efendim.

Dr. DERViŞ EROGLU (Yerinden) (Devamla) - Siz gidiyorsunuz.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - Mevcut yasa ile gelin guzum.

Dr. DERViŞ EROGLU (Yerinden) (Devamla) - Sayın Vehbi... söyledim.

ERDAL SUREÇ (Devamla) - 1976 yılında Seçim ve Halkoylaması Yasası bu meclisten geçti. Ulusal Birlik Partisi bu yasa ile 30 milletvekilliği, 40 kişilik meclisin 30 kişilik sayısı ile bu meclise geldi. Halkın oyları ile geldi. 1981 yılını yine bu yasa ile geçirtti. 1985 yılını yine bu yasa ile seçimler tamamlandı. Şimdi 1985 yılından 1989 yılına gelene kadar da 4 yıl geçti. Ulusal Birlik Partisi istikrar arayan ve ülkede bu seçim yasası ile istikrarlı hükümetler çıkaramayacağını gördüğü Bu yasayı niye değiştirmede de seçime 2-3 ay kala değiştirme yoluna gidiyor?

OMER DEMİR (Yerinden) (Devamla) - TKP hükümeti...

ERDAL SUREÇ (Devamla) - Ve niye ivedi olarak da halktan gizlenerek bu yasayı geçirmeye çalışıyor?

EMİN UZUN (Yerinden) (Devamla) - Halktan hiçbir şeyi gizlemedik.

ERDAL SUREÇ (Devamla) - Halk 1976 yılındaki bir yasa ile yıllardan beridir bu seçime gidilmekte ve demokrasinin gereği olarak, bilinçli olarak oyunu kullanmaktadır. Şimdi seçim yasaklarına girilmeye çok az da bir süre kalmamız olduğu bir aşamada, halk ne olduğunu anlamadan, içeriğinin ne getireceğini, ne götüreceğini bilmeden kendisine rakibiyle karşı karşıya bırakıp adeta halka bir üçkâğıt oynayarak...

OLGUN PAŞALAR (Yerinden) (Devamla) - Halka...

ERDAL SUREÇ -(Devamla) - UBP Seçim Yasasını değiştiriyor kendine göre ve azınlık oyları ile çoğunluğu iktidar yapmaya çalışıyor. Ve çıkıyor Hükümet sözcüsü muhalefeti de ağır ithamlar altında bırakarak istikrar aradığını söylüyor. E, soruyorum ben Ulusal Birlik Partisi hükümetine. Siz senelerden beri bu ülkede çoğunlukta değildiniz? İstikrarınız nerdeydi öyleyse? Yasalarımızı istikrar için öngördüğünüz yasalaramızı ve kararlarımızı niye getirmediniz? Yine çoğunluktaydınız. Koalisyonda mıydınız, çoğunluktaydınız? E şimdi seçime 2 ay kala 3 ay kala yasa değiştirerek azalan oylarınızla Meclis çoğunluğunu gasbetmeye ne hakkınız vardır?

EMİN UZUN (Yerinden) (Devamla) - Azaldıysa demek ki siz iktidar olacaksınız...

ERDAL SUREÇ (Devamla) - İşte, biz iktidar olacağız ama sizin gibi düşünerek değil.

TARIM VE ORMAN BAKANI TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) - Sen de inanmazsın.

ERDAL SUREÇ (Devamla) - Biz, biz halka güvenerek, halkın desteği ile bir hükümetin iktidar olabileceğine inanmaktayız.

Dr. MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) (Devamla) - Birleşmeyin, birleşmeyin.

ERDAL SUREÇ (Devamla) - Ve burada şunu ilan ediyorum ben. Toplumcu Kurtuluş Partisi sizin getirdiğiniz bir seçim sistemi ile çoğunluğu sağlasa bile en kısa sürede bu yasayı değiştirip erken seçimle yine halkın iradesine gidecektir ve demokratik bir seçimle yeniden seçimlerin yapılmasını sağlayacaktır. Getirdiğiniz yöntem anti

demokratiktir. Ve açıkça söylüyorum ülkede halktan gizli ve halka rağmen yasa geçirerek bunu gerçekleştirmeye çalışıyorsunuz. Yasalar halkın bilgisine, halkın öğrenisine götürülerek , görürölüp getirilerek, kendisine öğretilerek ancak bir seçimde oy vermesi sağlanabilir. Ama siz bunu da yapılmasını sağlamamak için ivedilik adı altında alel acele bu yasaı geçirerek halkın ne olduğunu anlamadan bu yasayla kendisini seçime sokmaya çalışıyorsunuz. Ve düzenlemelerinizle keşinlikle çağ dışı ve örnek verdiğiniz ülkelerin hiçbirine benzemeyen bir sistemi bu ülkeye getirmektedir. Niye getiriyorsunuz? Soruyorlar basın mensupları ve cevap veriyor hükümet sözcüsü. İngiltere'de de azınlık oylarını çoğunluğu iddia ediyor. Siz İngiltere'deki sistemi biliyor musunuz? Gelin o şekilde düzenleyin. İngiltere'de pekalâ biliyorsunuz ki dar bölgele çoğunluk sistemidir. Dar bölge ile yarışır kişiler. Fazla oy alan %51'i alır demektir. Halkın o bölgedeki yarısından fazlasının oyunu alır demektir, e bölgenin seçimini kazanır. Başka bir örnek veremiyorsunuz, yoktur. Avrupa'da ne kadar demokratik ülke varsa hepsi II'nci Dünya Harbinden beri nisbi sistemi esas alan ve birçoğu hâla daha koalisyonlarla yönetilen ülkelerdir. Ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için ne acıdır değerli arkadaşlar, bugün Doğu Avrupa'da tek partili rejimler, çok partili demokratik rejimlere geçmek için

büyük bir mücadeleyi göze almışlardır. Bu mücadeleleri de insanların ölüm pahasına gerçekleştirmektedirler. Daha geçtiğimiz günlerde Romanya'daki Çavuşesku yöntemi 80.000-100.000 insanı çok partili rejimi gerçekleştirmek için harcamıştır. Bugün Çekoslovakya'da da aynı çok partili bir demokratik rejime geçme mücadelesi veriliyor. Macaristan'da bu gerçekleştirilmiştir ve demokrasi...

EMİN UZUN (Yerinden) (Devamla) - Çavuşesko hayranları sizsiniz...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Bu eylemleri yıka yıka demokrasiye adım atmaktadır, çok partili demokratik sistemlere yönelinmektedir. Bizde ise tam tersi olmaya çalışılmaktadır. Biz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini kurduğumuz günden beri bu ülkede demokrasiniz ile uğunmezsek, ekonomimiz ile gıpta edilecek bir noktaya gelmezsek bize kimse dönüp de olumlu yaklaşım göstermeyecek dediğimizde işte Ulusal Birlik Partisinin yaklaşımı böyle olmuştur. Buna inanmamıştır, demokrasiye inanmamıştır çünkü. Ama bugün ne kadar siz geriye giderseniz gidin dünyadaki ülkeler demokratik düzenlere doğru bakış açısı içindedirler, yaklaşım içerisindedirler, ellerini ve olanaklarını demokratik düzenlere doğru yönlendirmişlerdir ve uzatmaktadırlar. Ama siz bu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde hançer vuruyorsunuz ve bütün dünyanın gıpta ile bakması gereken bu ülkeyi nefretle bakacak bir noktaya doğru itmektesiniz. Bu sizin için, bu ülke için, bu halk için de yüz karası bir Yasa olacaktır. Çünkü bu yaratacağınız düzen tek partili rejimlere yönelik bir sistemdir. Çok partili rejimler için insanların öldüğü bir dönemde siz tek partili rejimler yaratmak için Yasa oyunlarına yönelmiş bulunmaktasınız.

DR. MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) (Devamla) - Bilakis sizin demokratiksizsiniz...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Sen domokrasinin (D)'sinin bile farkında değilsin...

EMİN UZUN (Yerinden) (Devamla) - Vardır, vardır...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - (D)'sinin...

DR. MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) (Devamla) - Seçim korkusundan demokrasi dersi verin....

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Siz zannedersiniz ki demokrasi Ulusal Birlik Partisinin...

DR. MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) (Devamla) - Hem iktidar yolunu açıyoruz, hem de...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Mecliste düzenlediği Yasalarla şekillenmektedir veya söylediği sözlerle şekil almaktadır...

EMİN UZUN (Yerinden) (Devamla) - Demokrasinin...

ERDAL SÜREÇ (Devamla) - Siz zannedersiniz ki bu toplum...

NACİ T. USAR (Gazi Magusa) - Dur be Emin, be dur anam dün Yeni Doğuşun bugün Ulusal Birlik Partisi. Vazgeç be Emin...

FADİL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Yarın ne olacağın belli değil...

BAŞKAN - Müsaade edin efendim...

EMİN UZUN (Yerinden) (Devamla) - O da mı tedirgin...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri;...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - Yarın ne olacağın belli değil, koltuk değneği aran...

BAŞKAN - Bu halk sistemi böyle değil efendim. Bu tartışma yöntemi bu değil. Bu Mecliste. Lütfen dinleyin efendim.

DR. DERVİŞ EROĞLU (Yerinden) (Devamla) - Usul hakkında değil, sataşma...

ERDAL SUREÇ (Devamla) - Sen ivedilik getirdin, ivediliğin aleyhinde konuşuyoruz, halkı aldatarak Yasayı geçirtmeye çalıştığını söylüyorsunuz ve faşizme yönelik Yasa getirdiğini söylüyorsunuz. Ne sataşması? Bu hakları, bu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halkı ne sizin başışınız ile almıştır, ne de herhangi bir Yasal düzenlemenin sonucu sağlamıştır ve eğer bu 1974 sonrasında kazanılmış demokratik haklar kazanılmış ise, bu yıllardan beridir bu ülkede bu mücadeleyi verenlerin hanesine yazılacak olumlu bir paydır. Ama siz şimdi büyük mücadele ile kazanılmış bu demokratik hakları bir çırpıda bir yasal düzenleme ile alıp götürmeye çalışmaktasınız. Oyle yağma yoktur, öyle de kolay olacak değildir. Size açıkça buradan uyarıda bulunuyoruz ve yaptığınız bu girişimde altında kalacağınızı er veya geç ezilip gideceğinizi ve demokratik istemler altından kalkamayacağınızı size açıkça söylemek istiyorum. Bunun önlemi alınacaktır, siz sanmayın ki bu halk, bu kadar uyusuktur, bu kadar ahmaktır ve sizin getirdiğiniz düzenlemelerle size boyun eğecektir. Hayır, bu halk demokrasiyi benimsemiştir, demokrasiye inanmıştır ve sizin getirdiği bu öneriler sonrasında size gereken cezayı da verecektir. O cezayı verme konusunda da biz eliğize düşen ve elimizdeki tüm olanakları kullanacağız, her türlü ösveride bulunacağız.

ve getirdiğiniz bu Yasanın da altında kalmanız için herşeyi yapacağız. Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Sayın Başkan; usul bakımından yerimden birşey söyleyebilir miyim efendim?

BAŞKAN- Buyurun.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- O kadar acil bir telâşa kaptırdı, o kadar korkunç bir telâşa kaptırdı ki kendisini hükümet, Meclis de zannederim bundan nasibini alıyor. Görüştüğümüz konunun ne olduğunu dahi sayın milletvekilleri halen bilmemektedir. Bir Yasanın sunuşunun yapılması için o Yasa Tasarısının veya Önerisinin milletvekillere öncelikle dağıtılmış olması gerekirdi. Oysa bizim elimizde halen Yasa Tasarısı yok ama burda hükümet ivedilik önerisi getiriyor ve bu konuda da bizi boşu boşuna konuşturuyor.

BAŞKAN- Yalnız sistem, yöntem budur sayın...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Hayır efendim, dağıtılmadı...

BAŞKAN- Az sonra dağıtılacak efendim...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Az sonra dağıtılacaksa...

BAŞKAN- Geçirmiyoruz bu Yasayı şimdi Meclisten. Yalnız ivediliğini görüşüyoruz.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Sayın Başkan biz bilmediğimiz, hakkında bilmediğimiz bir yasanın...

BAŞKAN- Biliyorsunuz efendim, bilmeseniz konuşur musunuz?...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Bilmiyoruz Sayın Başkan. Siz bize...

BAŞKAN- Biliyorsunuz. Zaten ilkelerini biliyorsunuz...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Sunuş yapılmadı efendim.

BAŞKAN- Efendim yarım saattir konuşuyor Genel Sekreteriniz Allah için olsun...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Efendim tabii ki konuşacak...

BAŞKAN- Lütfen, lütfen Sayın Ergün Vehbi...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Uygularsanız eğer getirip de bu şekilde yaparsanız tabii...

BAŞKAN- Az sonra dağıtılacak efendim...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- E dağıtılsın, ondan sonra konuşalım Sayın Başkan. Ben usule uyulsun diyorum...

BAŞKAN- Sayın İkinci dağıtılmıyor mu?...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Milletvekillerine dağıtılmamış bir yasanın nesini görüşüyoruz?...

BAŞKAN- Şimdi dağıtılacak efendim. İvediliği...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Dağıtılsın da ondan sonra konuşalım Sayın Başkan.

BAŞKAN- Efendim ilk defa yapmıyoruz bunu. Yeni usuller mi getiriyoruz?...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- E yeni usuldür Sayın Başkan...

BAŞKAN- Değil Sayın Vehbi.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Konuştuğumuz konuları önce biliriz efendim milletvekilleri olarak. Yasa Tasarısı elimize gelir, öyle konuşuruz.

BAŞKAN- Anlaşıldı efendim.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Yani gizlemeye çalışın ama bu kadar da değil ha!... Meclisin önünde konuşulan Yasa Tasarısı...

BAŞKAN - Oldu efendim...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Halen bize dağıtılmadısına olur mu?...

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; şimdi dağıtılacak efendim...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Dağıtılsın, ondan sonra konuşalım Sayın Başkan...

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; konuşulacak birşey yok. İvedilikle görüşme kararı bir lehte bir aleyhte olabilir. Diğer iki arkadaşta söz veremeyeceğim.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Ben soruyorum, geldi mi?... Geldiyse...

BAŞKAN-"İvedilik:Söz isteyen olması ve Başkanın gerekli görmesi halinde istem lehinde ve aleyhinde birer milletvekiline söz verilerek işaret oyuyla kabul veya reddedilir."

NACİ T. USAR (Lefkoşa)(Yerinden)- Sayın Başkan; ben ivediliğin lehinde veya aleyhinde konuşmak istemiyorum. Ben usul hakkında söz alıp iktidar-muhalefet ilişkileri ve siyasal bunalım hakkında...

BAŞKAN- Günü geldiğinde konuşursunuz gündem dışı...

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- Siyasal bunalım hakkında usule dayalı bir konuşma yapmak istiyorum...

BAŞKAN- Efendim burda madde açık ve seçik. Biz bir ivedilik konusu görüşüyoruz.
Buyurun Sayın Başbakan...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Sunuş yapılmadı Sayın Başkan. Sunuşu yapılmayan bir Yasa Tasarısının neyini görüşeceğiz, onu anlamadım ben?...

BAŞKAN- Sunulan Yasa Tasarısının efendim...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Sunulmadı efendim...

BAŞKAN- Her zaman nasıl sunulur Sayın Vehbi Allah aşkına demagoji yapmayın...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Bize verilir Sayın Başkan. Önce bize dağıtılır, ondan sonra sunulur. Bize dağıtılmamış bir Yasayı nasıl konuşuruz Sayın Başkan?...

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- Usulsüzlük yapmayın bu konuda...

BAŞKAN- Usulsüzlüğü yok efendim. Her zaman öyle yapmıyor musunuz?...

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- E yani her zaman islim arkadan gelirdi, şimdi islim arkadan gelmesin...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- İslim niye arkadan geliyor anlamadım ben?...

BAŞKAN- Her yasa böyle gelmiyor mu canım?...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Hayır efendim.

BAŞKAN- Yasayı mı görüşüyoruz canım şimdi?...

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- İvediliğini görüşürüz Sayın Başkan. Neyi görüşeceğiz?...

BAŞKAN- Bütün yasalar böyle sunuluyor. Evrakı getiriliyor ondan sonra...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Hayır, buraya getirilir. Hayır efendim dağıtılır, ondan sonra sunulur.

BAŞKAN- Hayır efendim.
Buyurun Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN Dr. DERViŞ EROĞLU - Sayın Başkan...

BAŞKAN- Biraz sonra dağıtılacak efendim. Yeni usuller mi getiriyoruz beş yıldan sonra. Lütfen efendim, yani bu işin yöntemi bu değildir. Konuşulacaktır...

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- Sayın milletvekilleri; şimdi Sayın Başbakanın kendine göre uydurup ivediliklerine göre uydurup...

BAŞKAN- Sayın Vehbi... Sayın Vehbi... Sayın Talât...

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- İvedilik gerekçelerini mi denleyeceğiz?... Lütfen buyurun dışarı çıkalım.

BAŞBAKAN Dr. DERViŞ EROĞLU- Sayın başkan, değerli milletvekilleri; dinlemek istemeyen tabii ki salonu terkederbilir...

(Muhalefet milletvekilleri Genel Kurul salonunu terkederler.)

Sizin verdiğiniz bunalımları temizleyeceğiz...

ERGİN ABDULLAH (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Devşirme milletvekilleriyle devşirme demokrasi geliyor memlekete.

BAŞKAN- Devam edin Sayın Başbakan...

Dr. DERViŞ EROĞLU (Devamla)- Bekliyorum arkadaşlar rahatlıkla çıksın da...

TİCARET VE SANAYİ BAKANI ÖMER DEMİR (Yerinden) Çıkın da bir daha giremeyeceksiniz...

Dr. DERViŞ EROĞLU (Devamla)- Sayın Başkan, sayın milletvekilleri...

KENAN AKIN (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Ben hiç olmazsa satılmadım. Hiç olmazsa senin gibi köpekler gibi satılmadım. Satılmış köpek.

BAŞKAN- Sana ihtar ediyorum Sayın şey... Tutanaklara geçmiştir. Şimdi seni yine istiyorum ben...

Dr. DERVİŞ EROĞLU (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işte demokrasiyi hazmedemeyenleri bir kez daha bu Yüce Meclis görmüştür. Hele bir partiden diğer bir partiye geçen kişiye satılmış demek bu zannedirim milletvekilliğiyle bağdaşmayan bir sözdür. Hele bir milletvekili, devşirme milletvekilleriyle Hükümet yaratıyorsunuz derken kendilerine de başka bir partiden yine başka bir milletvekili geçtiğini biz demokrasinin kuralları olarak hazmettiğimizi de belirtmek istiyoruz. Milletvekilleri halkın iradesine uygun olarak ve özellikle tabii ki kendi iradelerine uygun olarak gerekirse bir partiden diğer bir partiye geçebilir. Şu anda mevcut seçim yasalarımızda bunu engelleyen bir madde olmadığına göre, kimsenin kimseye partisini terketti diye "satılmış" demeye hakkı ve yetkisi yoktur. Ve insan şeref ve haysiyetiyle bu denli hafifce alay etmek de sanırım o kişinin seviyesini göstermesi bakımından da önemlidir. Milletvekilleri önce milletvekillere saklı olacak, milletvekili önce dinlemesini, konuşmasını bildiği kadar dinlemesini de bilecek ve ondan sonra demokrasiden bahsedecek. Sadece ben bilirim en iyisini, sadece benim konuştuğum doğrudur diyenlerle demokrasi oyunu oynamak kolay değil, ama biz yıllarca bu memlekette kendilerinin kendilerinden başka kimseyi haklı görmeyen ve zihniyetin sahipleriyle demokrasi oyunu oynadık, demokrasiyi yaşatmak için. Daha doğrusu özverilerle çalışmalarımızı sürdürdük. İşte biraz önce sergilenen tablo demokrasiyi ne denli hazmettiklerini, demokrasiden ne anladıklarını ortaya koyması bakımından çok önemli ve politikaya soyunan ve politikacıları dışardan seyreden herkesin ibretle izlemesi gereken bir olaydır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gündeme getirmeye çalıştığımız Yasa Tasarısının anti demokratik olduğunu söylüyorlar. Faşizmin ayak seslerini duymaya başladıklarını söylerler. Bu cümleye çok memnun oldum. Çünkü yıllarca bize faşist idareciler diyen kişilerin faşizmin ayak seslerini duyduklarını bugün teslim etmeleri demek ki bu memlekette bugüne kadar faşist

bir idare, faşit bir parti yok, demokratik kuralları uygulayan, demokrasiyi yaşatmaya and içmiş kişilerden oluşan bir parti ve bir partinin iktidarı olduğunu kendileri teslim ettiler. Ama bu son cümleleri gerçekte bağdaşmıyor. Çünkü bu Yasa bize göre demokratik bir Yasadır. Mevcut, şu anda yürürlükte olan Yasanın demokratik olduğunu iddia edebilir miyiz? %50'den fazla oy almadığınız müddetçe siz 15 bin oy alırken seçim kaybeden milletvekillerini karşısında bulursunuz, adayları daha doğrusu, 1800 oyla seçim kazananları Mecliste bulursunuz. Yine geçmiş Yasada da iki sistem vardı, çoğunluk sistemi, nisbi temsil sistemi. İki sistemin amalgame olması neticesi ortaya çıkmış bir seçim sistemiydi. Bugün Meclise getirilen sistemde yine çoğunluk sistemiyle nisbi temsil sisteminin de motivikasyonundan amalgame edilmesinden başka bir şey değildir. %50+1 alan parti yine üçte bir milletvekilini otomatik olarak çıkarıyordu. Şimdi en çok oyu alan parti, getirilen düzenlemeyle üçte bir milletvekilini otomatik olarak kazanmış oluyor. Öyleyse getirilen Yasa, geçmiş Yasanın ruhuna, lahzına uygun bir Yasadır ve bize göre çok daha demokratiktir. Bugün gerçekleri inkar etmek mümkün değildir. %50 oyun üzerinde çok partili sistemde oy alacak partilerin mevcut olduğunu söylemek kolay değildir. Öyleyse en çok oy alan partilere iktidar olanağı sağlamakta ve hele özellikle Kıbrıs konusunun güncelliğini sürdürdüğü Kıbrıs konusu üzerinde kendilerinin de ortak olduğu dışardan müdahalelerle devam ettiği bir zamanda tabii ki istikrarlı hükümetlere gerek vardır ve Ulusal Birlik Partisi bütün bu gerçekleri ortaya koyarak, bütün bu gerçekleri ve gelecekleri düşünerek bu yasa tadilatını uygun görmüştür. Ve bize göre bu Yasa anti demokratik değildir. Çoğunluk sistemi, nisbi temsil sistemi bugün dünyada varolan iki seçim sistemidir.

Hiçbir ülkede saf olarak uygulandığını söyleyemiyoruz. İngiltere'de dar bölge seçim sistemi var dedik, anti demokratik dediler. Geçen Meclis Birleşiminde İngiltere'yi misal verdiğim zaman Sayın Naci Talât İngiltere'nin demokratik bir ülke olduğunu ben hiçbir zaman söylemedim demıştır. İngiltere demokratik bir ülke değilse herhalde Sovyetler Birliği hiç değildir. Çin hiç değildir. Romanya, Bulgaristan, Macaristan demokratikleşme oyunu oynuyor ama bugün bu ülkelerin demokratikleştiğini, tam bizim anladığımız manada demokratikleştiğini söyleyebilir miyiz? Henüz daha demokrasi kelimesinin "D"siyle oynamaktadırlar. İnşallah onlar da bizim anladığımız manada çok partili parlamenter sisteme demokratik rejimlere geçerler. Temennimiz odur. Ama bir siyasal partinin iktidar çoğunluğuna uyarak çoğunluk sistemini getirmeyişini takdirle karşılamalarını beklerdik. Biz çoğunluk sistemi de seçim sistemlerinden biridir diye düşünerek bu sistemi gündeme getirebilirdik ve o sistemle Ulusal Birlik Partisi'nin tüm milletvekillerini alarak Meclise gelmesini sağlayabilirdik. Eğer onların düşündüğü gibi Ulusal Birlik Partisi gücünden kaybetmişse, Ulusal Birlik Partisi iktidar olamayacak yüzdeliğe düşmüşse tabii ki bu yasa ile demek ki onlar iktidar olacak. Bu anti demokratik yasa ile iktidar olmayız sözlerine kimseyi kandıramazlar. Bu yasa demokratiktir ve bu yasa Ulusal Birlik Partisine iktidar olma fırsatı verdiği gibi aynı şekilde hiçbir fark olmadan, aynı şekilde diğer partilere de iktidar olma imkânı vermektedir. Biz iktidara yürüyoruz, iktidar oluyoruz diyenler işte şimdi görüyorsunuz ki bir Yasa Tasarısının güçlerinin iktidara gelecek sayıda, iktidara gelecek nisbette, oranda olmadığı telâş içerisinde bu gerçeği kamuoyundan gizleme düşüncesiyle Yasaya anti demokratiktir diyerek bizi ve kamuoyunu aldatmaya çalışıyorlar. Ulusal Birlik Partisi kamuoyunun gözünden bu yasayı kaçırmamaktadır. İki aydan beri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Seçim Yasası tartışılmaktadır. Öyle ise iki aydan beri tartışılan bir yasa halkın gözünden

gizlenen bir yasa olamaz. Halk bu yasayı tartışmıştır. Halk bu yasa yönünde tavrını da ortaya koymuştur ve Yüce Meclisin gündemine gelip yasalaşma noktasına yasayı getirmiş bulunuyoruz. Öyle Ulusal Birlik Partisi'nin kamuoyunun gözünden sakladığı birşey de yoktur. Çünkü Ulusal Birlik Partisi bugüne kadar icraatları ve Meclisten geçirdiği yasaları hep kamuoyunun bilgisine sunmuştur. Kamuoyunun gözü önünde icraatlarını sürdürmüştür. Dolayısıyla bizim halktan sağlayacağımız hiçbir şey yoktur. Halktan korkacağımız birşey de yoktur. Çünkü muhterem muhalefet milletvekilleri; iktidara gelip de hesap soracaklar mı? Ulusal Birlik Partisi alını açık olarak icraat yapmaktadır. Ulusal Birlik Partisi'nin bakan ve milletvekilleri bu ülkede alını açık yürütmüştür. Alını açık seçim meydanlarında konuşmuştur ve alını açık olarak girdiği sandıklardan alını açık olarak çıkmıştır. Dolayısıyla hesap veremeyeceğimiz hiçbir şey yoktur. Hiçbir husus yoktur. Bizi bu lâflarla korkutacaklarını zannederlerse yanılırlar. Çünkü alnımız açıktır.

Bu düşünceler içerisinde yasamızın çoğunluk ve nisbi temsil sisteminin birleştirilmesinden, zaten var olan sistemin biraz modifikasyonundan başka birşey olmadığını, anti demokratik olmadığını ve yaklaşan seçimlerde de bu Seçim Yasasıyla seçimlerin yapılması gelecekte istikrarlı bir hükümet ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle ülkemizin istikrarlı hükümetlere muhtaç olduğu bir zamanda bu Yasanın ivedilikle geçirilmesi gerekmektedir. Önerimiz, ivedilik önerimiz bu nedenlere dayanmaktadır. Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri; öneriyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?...

(Muhalefet milletvekilleri Meclis Genel Kurul salonuna girerler.)

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- İşte yasalar da geldi muhalefetle beraber.

KÂTİP- 28 efendim. 28 kabul.

BAŞKAN- Etmeyenler?...

KÂTİP - 17.

BAŞKAN - 28 kabul, 17 red, oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

NACİ T. USAR (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Talât gündeme devam ediyoruz.

NACİ T. USAR (Yerinden) (Devamla) - Usul hakkında söz istiyorum efendim. Burada elimize ulaşmış olan Başbakan Sayın Dr. Derviş Eroğlu'nun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Cumhuriyet Meclisi Başkanlığına...

BAŞKAN - Sayın Sayın Talât ben size konuşma hakkı vermedim ki daha...

NACİ T. USAR (Yerinden) (Devamla) - Gönderdiği bir yazısı vardır. Bu yazı ve yapılan işlem hakkında usulen konuşmak istiyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) - Eski köye yeni adet Naci.

NACİ T. USAR (Yerinden) (Devamla) - Buna hakkım vardır Sayın Başkan.

BAŞKAN - Peki çok kısa olmak üzere, buyurun Sayın Naci Talât. Her zaman yapılandan farklı bir şey mi yapıldı bu Genel Kurulda beş yıldan beri yapılandan? Bu şekilde tartışmayacağız bu Yasayı? Daha gelecek, tartışacağız.

NACİ T. USAR (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, sizin bugün Meclis Başkanlığı, sizin bugün Meclis Başkanlığı değil, Ulusal Birlik Partisi Grup Toplantısı Başkanlığı yaptığınızı kaydeder ve protesto ederim.

BAŞKAN - Estağfrullah. Geri çekiniz protestonuzu.

NACİ T. USAR (Devamla) - Üzüntülerimi beyan ederim.

BAŞKAN - Eğer burada bir usul hatası varsa, beş yıldan beri vardır o halde. Kayda geçer ve dağıtılır bu.

NACİ T. USAR (Devamla) - İki yönden Ulusal Birlik Partisi Meclis Grubu Başkanlığı yaptınız. Meclis Başkanlığı değil, Ulusal Birlik Partisi Meclis Grubu Başkanlığı yaptınız. Birinci yön, tutumunuzdur. Yapılan usule ilişkin itirazları ve konuşma istemlerini geri çevirdiniz.

BAŞKAN - Efendim Tüzüğe göre hareket ediyoruz. Siz nasıl tüzükçüsünüz?

NACİ T. USAR (Devamla) - Ve tamamen Ulusal Birlik Partisinin isteğine göre hareket ettiniz.

BAŞKAN - Hayır efendim hayır.

NACİ T. USAR (Devamla) - İkinci nokta ise...

FADİL ÇAĞDA (Girne) (Yerinden) - Tarafsızlığını yitirdi Başkan.

NACİ T. USAR (Devamla) - Muhalefet çekildikten sonra geriye kalan varlık burada, Ulusal Birlik Partisi Meclis Grubuydu ve fiilen yapılan toplantı da bir Meclis toplantısından çok bir Ulusal Birlik Partisi Meclis Grubu toplantısı idi.

BAŞKAN - Siz çıktığınız için böyle oldu.

NACİ T. USAR (Devamla) - O nedenle sizin Ulusal Birlik Partisi Meclis Grubu toplantısını yönettiniz. Ulusal Birlik Partisi Meclis Grubu toplantısına Başkanlık ettiniz dedim, o nedenle. Efendim bize bir yazı verildi.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) - Alpay'ı da herhalde bizim gruptan saydın.

BAŞKAN - Müsaade edin efendim.

NACİ T. USAR (Devamla) - Efendim?

MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) (Devamla) - Alpay'ı da bizim gruptan saydınız?

NACİ T. USAR (Devamla) - Durduran'la ben dışarda konuşuyordum.

EMİN UZUN (Lefkoşa) (Yerinden) - Geldi efendim içeri girdi.

BAŞKAN - Devam edin Sayın Talât.

NACİ T. USAR (Devamla) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bir belge var elimizde;

"KKTC Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

ilgi: a) 8 Ocak 1990 tarih ve BB/2/85/382 sayılı yazımız ve

b) 8 Ocak 1990 tarih ve BB/2/85/383 sayılı yazımız.

ilgi (a) ve (b) yazılar ekinde sunulan Seçim ve Halkoylaması (Değişiklik) Yasa Tasarısı ile Siyasal Partiler (Değişiklik) Yasa Tasarısı önümüzdeki aylarda yapılacak olan seçimlerle ilgili yeni düzenlemeler getirdiğinden süratle yasalaşmaları Hükümetimizce gerekli görülmektedir.

Bu nedenle sözü edilen Yasa Tasarıları için Cumhuriyet Meclisi İçtüzüğü'nün 86 (1) maddesi uyarınca ivedilik kararı verilmesi hususunda tavassutlarını saygılarımla istirham ederim.

(imza)

Dr. Derviş Eroğlu
Başbakan"

Şimdi sayın milletvekilleri; konuyu ister içtüzük, ister parlamento gelenekleri açısından değerlendirelim. Ortadaki yalan gerçek şudur ki bu göndermeyle yapılan 8 Ocak tarihli yazılar, iki tanedir bu yazı, değişik sayılara tabi. 382 ve 383 sayılı bu değişiklikteki yazı hiçbir milletvekilinin bilgisine getirilmemiştir. Bu yazıların sunuşu yapılmamıştır. Bu yazılar Meclis evrağı haline gelmemiştir. Meclis evrağı haline gelmemiş yasalara dayanarak Başkanlık Divanı nasıl olur da bir tasarinin ivediliğini görüştürebilir? İşte usulsüzlük bu noktadadır Sayın Başkan, sayın milletvekilleri...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Oylama yaptıktan sonra dağıtıyorlar Sayın Naci Talât.

NACİ T. USAR (Devamla)- Ve Sayın Ergün Vehbi'nin de işaret buyurdıkları gibi Tasarılar dağıtılmazdan önce ivedilik kararı alınıyor. ivedilik kararı alınıyor, tasarılar sonra dağıtılıyor. Sayın Erdal Süreç ivedilik istemi aleyhine konuşurlarken "bu aceleniz ne? Yangından mal mı kaçıyorsunuz" şeklindeki sözleri sarfettiklerinde Sayın Başbakan bunun üzerine edebiyat inşa edebiliyor. Edebiyat inşa edebiliyor ve hiçbir şeyi aceleyle getirip de kaçırmak niyetinde olmadıklarını söylüyorlar. Bu üstünde durmak istediğim birinci usulsüzlük. Meclis Başkanını bu konuda kınıyorum bir milletvekili olarak. Kendisine derin saygım vardır, kendisiyle birçok konularda çalışmanın büyük zevkini tattım, fakat bu noktada davranışında usulsüzlük olduğunu söylemek zorundayım.

MEHMET CİVA (Lefkoşa)(Yerinden)- Aldılar alabandaya onu da...

NACİ T. USAR (Devamla)- Söylemek zorundayım.

BAŞKAN- Hiç kimsenin alabandasına alınmam Civa. Siz kimin alabandasındasınız onu söyleyin...

NACİ T. USAR (Devamla)- İşte burada sözü edilen yazılar. Bu yazıların sunuşu yapılmamış, sunuşu yapılmadığı için Meclis evrakı haline gelmemiştir. Meclis evrakı haline gelmemiş yazılara dayanılarak nasıl Meclis Genel Kurulunda işlem yapılabilir? Bu husus Yargı Organına götürülecektir. Zaten her adımınız bu konuda yargının denetimine sunulacaktır ve yargı da sizinle beraber halkın denetimine sokulacaktır. Yargının da kararları ve bu konudaki tutumları halkın denetimine sokulacaktır. Yağma yok öyle avantadan iktidarda tutunma çabalarına geçit yok. Siyasal bunalım yaratıyorsunuz...

BAŞKAN- Sayın Talât; usul hakkında konuşacaksınız...

NACİ T. USAR (Devamla) Durup dururken siyasal bunalım yaratıyorsunuz...

BAŞKAN- Sayın Talât; usul hakkında konuşuyorsunuz.

FADİL ÇAĞDA (Girne)(Yerinden)- Usul hakkında konuşuyor Sayın Başkan...

BAŞKAN- Usul hakkında konuşuyorsunuz...

NACİ T. USAR (Devamla)- Usul hakkında konuşuyorum ya. Ne hakkında konuşuyorum? İşte işin başında...

BAŞKAN- Sayın Talât; usul hakkında kısa olur. Lütfen bağlayın sözünüzü...

NACİ T. USAR (Devamla)- İşin başında usulsüzlük başlıyor.

BAŞKAN- Anlaşıldı efendim.

NACİ T. USAR (Devamla)- Usulsüzlük başlanıyor. Peki anlaşıldı madem ki ne yapacaksınız bu usulsüzlüğü düzeltmek için Sayın Başkan?...

BAŞKAN- Anlaşıldı efendim şeyiniz...

NACİ T. USAR- Ne yapacaksınız bu usulsüzlüğü düzeltmek için? Örneğin Başkanlık Divanını ve hukukçuları bir araya getirip bu konuyla ilgili bir değerlendirme yapacak mısınız? Ve örneğin eğer yaptığınız işlem usulsüzlük ise bu işlemi Başkanlık Divanının bir tasarrufu olarak yürürlükten kaldıracak mısınız?

TİCARET VE SANAYİ BAKANI ÖMER DEMİR (Yerinden)-
Ha ha ha...

NACİ T. USAR (Devamla)- Ne ha ha ha hası? Ne ha ha ha hası?....

BAŞKAN- Lütfen efendim, Sayın Talât...

NACİ T. USAR (Devamla)- Ondan sonra da ağabınızla dinlerseniz birşey de öğrenirsiniz. Ama...

FERDİ S. SOYER (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Hiç olmazsa tasarı sunulurdu bize Sayın Başkan...

NACİ T. USAR (Devamla)- Yine öğrenmeye niyetiniz yoktur...

BAŞKAN- Tasarı şimdi nerededir efendim?...

NACİ T. USAR (Devamla)- Ve içinizdeki duraleks pili gibi böyle devamlı trampet çalılıyorsunuz Sayın Ömer Demir.

FERDİ S. SOYER (Yerinden) (Devamla)- Kâtip tarafından okunmadı efendim...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Oylamadan sonra geldi. Zabıtlara geçti...

BAŞKAN- Peki...

NACİ T. USAR (Devamla)- Efendim ikinci usulsüzlük Sayın Meclis Başkanı Sayın Ergün Vehbi'yi sustururlarken buyurdular ve dediler ki...

BAŞKAN- Susturmadık efendim...

NACİ T. USAR (Devamla)- Buyurdular ve dediler ki...

BAŞKAN- Kısa konuşun dedik...

NACİ T. USAR (Devamla)- Buyurdular...

BAŞKAN- Siz de usul hakkında kısa konuşun...

NACİ T. USAR (Devamla)- Buyurdular ve dediler ki ortada yasa yok ki, yasa hakkında konuşasınız?... Ama Sayın Başbakan Eroğlu öyle sayın Ergün Vehbi gibi yerinden de değil, burada kürsüde bizim elimize şimdi geçmiş olan tasarının içeriğini konuştular...

BAŞBAKAN Dr. DERViŞ EROĞLU (Yerinden)- Hükümetten geldi. Biz yaptık, nasıl?...

NACİ T. USAR (Devamla)- Tasarının içeriğini konuştular. Sayın Meclis Başkanının bizlerin birer parlamenter olduğunu unutmaması, buranın bir Genel Kurul olduğunu unutmaması gerekiyordu. Sayın Cumhurbaşkanı, sayın milletvekilleri; sizleri gazete okuyucuları olarak değerlendirdiler ve öyle işlem yaptılar. Gazetelerde bunlar yazıldı, okudunuz ya, dediler. Ben beklemezdim.

Ben bu aceleyle milletvekilliği avantasına yatış gödö-
leriyle bir tasarı geçirilecek diye bu durumlara düşöl-
mesini beklemezdim ve düşöldüğünü görmek beni çok
üzmektedir. Gazetelerde gördünüz ya. Efendiler, işte
biliyorsunuz ya, ne tartışıldığını. Siyasal Partiler
Yasasında değişiklik yapılacağını ben bilmiyordum.
Seçim Yasasında değişiklik yapılacağını biliyordum.
Nasıl bir değişiklik yapılacağını bilmiyordum. Ama
genel bir bilgim, genel bir kanım vardı ki, gelmekte
olan (Değişiklik) Yasa Tasarısı, bir avanta yasasını
öngörüyordu. Bunun adı Milletvekilliği Avanta Yasasıdır.
Başka hiçbir şey değildir. Bir kumar oynanmaktadır.
Fazladan alınacak bir oy...

BAŞKAN - Sayın Naci Talât...

NACİ T. USAR (Devamla) - Bir fazla oy...

BAŞKAN - Görüyorsunuz ki usulü taşıyorsunuz.

NACİ T. USAR (Devamla) - Östüne inşa edilen
kumar anlayışına dayanmaktadır.

BAŞKAN - Usulü aşılıyorsunuz. Usulün ötesine
taşıyorsunuz.

NACİ T. USAR (Devamla) - Bütün bildiğim bu.

BAŞKAN - Acele etmeyin daha ona vakit var.

NACİ T. USAR (Devamla) - Bütün bildiğim bu
Sayın Başkan. Bütün bildiğim bu. Ben Yasa hakkında,
tasarı hakkında bir şey bilmiyorum.

ERDAL SUREÇ (Lefkoşa) (Yerinden) - 15 tane
avanta milletvekili...

BAŞKAN - Fikir beyan ediyorsunuz, nasıl biliyorsunuz.

NACİ T. USAR (Devamla) - Gazetelerde yazılanların doğru olup olmadığı konusunda bir şey bilmiyorum.

FADİL ÇAĞDA (Girne) (Yerinden) - Konuşmacıya niçin müdahale ediyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN - Efendim?

FADİL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Konuşmacıya müdahale hakkını nerde buluyorsunuz?

BAŞKAN - Vardır efendim niye Başkanız burda?

FADİL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Söz verdiniz, Başbakana niçin müdahale etmediniz.

NACİ T. USAR (Devamla) - Sayın Ulusal Birlik Partisi...

BAŞKAN - Usul hakkında on dakika konuşabilirsiniz efendim.

FADİL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Başbakan niçin müdahale etmedin Yasanın içeriği hakkında konuştu.

NACİ T. USAR (Devamla) - Ben bağlayacağım Sayın Başbakan, bağlayacağım konuşmamı.

BAŞKAN - Leyhte ve aleyhte konuştular efendim.

NACİ T. USAR (Devamla) - Ben milletvekili...

FADİL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - İçeriği hakkında konuştu Sayın Başbakan.

NACİ T. USAR (Devamla) - Başbakan içeriği hakkında konuştu.

BAŞKAN - Konuşabilir efendim.

FERDİ SABİT SOYER (Gazi Mağusa) (Yerinden)- Sayın Meclis Başkanı içeriği hakkında konuştu. Geçen Meclis Birleşiminde konuşan Naci Talât'a bile cevap verdi.

BAŞKAN - Sayın Talât usul hakkındaki konuşmanızı lütfen bağlayın efendim.

NACİ T. USAR (Devamla) - Sayın Başkan...

FERDİ SABİT SOYER (Yerinden) (Devamla) - Burası Ulusal Birlik Partisinin Meclis kürsüsü değildir.

FADİL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Halkın kürsüsüdür.

BAŞKAN - Bu kadar telaşlanmayın efendim daha konuşulacak.

NACİ T. USAR (Devamla) - Sayın Başkan, lütfen siz muhatap olmayın efendim. Hata yapıyorsunuz, bırakın bununla Hükümet muhatap olsunlar efendim.

BAŞKAN - Sayın Talât siz usul hakkında dediniz...

NACİ T. USAR (Devamla) - Siz burada Hükümetin... Lütfen lütfen.

FERDİ SABİT SOYER (Yerinden) (Devamla) - Bütün demokratik kuralları çiğniyorsunuz siz.

BAŞKAN - Lütfen efendim, konuşurum ben.

ERDAL SÜREÇ (Lefkoşa) (Yerinden) - Avanta milletvekilleri...

FADIL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Ben konuşurum seninle de.

BAŞKAN - Devam edin efendim.

FERDİ SABİT SOYER (Yerinden) (Devamla) - Ne hakkı var geçen hafta konuşan Naci Talât'a cevap vermeye.

NACİ T. USAR (Devamla) - Ben Tüzüğün ne olduğunu da biliyorum. Ben kürsüye çıkan bir milletvekili olarak haklarımın ne olduğunu da bilirim. Başkanlığın bana hangi durumlarda müdahale edip etmeyeceğini de çok iyi biliyorum. Ben usul hakkında konuşuyorum ve nitekim makul seviyeyi de aşmak niyetinde değilim. Biraz sonra tasarılar görüşülecektir o tasarılar da konuşuruz. Hiç şeyi yoktur bunun. Burada sanırsanız ki bizi off-side düşürüp golü geçireceksiniz de üç puan alıp liste başı olacaksınız. Yoo yağma yoktur ona. Onu iyi koyacaksınız kafanıza. Siyasal bunalıma davetiyeyi siz çıkarttınız.

Sayın Başbakan Yasanın içeriğini konuştular. Yasanın içeriğini konuşurlarken Sayın Meclis Başkanının herhangi bir müdahalesine uğramadılar.

FADIL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Sustu.

BAŞKAN - Sayın Erdal Süreç'te konuştu efendim.

NACİ T. USAR (Devamla) - Uğramadılar.

BAŞBAKAN Dr. DERVİŞ EROĞLU (Yerinden) - Gerekçesini sunduk.

BAŞKAN - Biliyorsunuz var burda Meclis...

ERDAL SÜREÇ (Lefkoşa) (Yerinden) - Daha konuşacağız çok.

BAŞKAN - Sayın Süreç başlamadan...

ERDAL SÜREÇ (Yerinden) (Devamla) - Daha çok konuşacağız Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tabii konuşacaksınız efendim.

ERDAL SÜREÇ (Yerinden) (Devamla) - 15 tane avanta...

BAŞKAN - Yalnız Başkanlığa haksızlık ediyorsunuz.

EMİN UZUN (Lefkoşa) (Yerinden) - Usulüne göre konuşun..

NACİ T. USAR (Devamla) - Ben UBP'li bir parlamenter olmadığım için...

ERDAL SÜREÇ (Yerinden) (Devamla) - Avantadan adam parlamenter olacak.

NACİ T. USAR (Devamla) - UBP Meclis Grubunun bir üyesi veya UBP Parti Meclisinin bir üyesi de olmadığım için bin bereket versin.

İÇİŞLERİ, KÖYİŞLERİ VE ÇEVRE BAKANI OLGUN PAŞALAR (Yerinden) - Olaman zaten.

BAŞBAKAN Dr. DERViŞ EROĞLU (Yerinden) - Çok şükür ki değilsin.

NACİ T. USAR (Devamla) - Yakama başka rozetler takılmasını istemiyorum Sayın Paşalar, kahvelerde adımın başka şeylerin yanında söylenmesini istemiyorum.

BAŞKAN - Lütfen Sayın Talât, usul hakkındaki konuşmanız bitmiştir efendim.

NACİ T. USAR (Devamla) - Sayın Başbakan ben Seçim Yasasının içeriğini bilmediğimi söyledim, Siyasal Partiler Yasasında değişiklik ise olacağını hiç bilmiyordum. Hiç bilmiyordum. Bakıyorum ki Siyasal Partiler Yasasında da değişiklik yapılacak ve üstelik de ivedilikle görüşülecek. Meclis evrağı haline getirilmemiş istemlere ve yasalara dayanılarak yapılan bu usulsüzlüğün Genel Kurul çalışmalarına ara verilerek tamiri için neler yapılabileceğini karara bağlanması için Başkanlık Divanının toplanmasını öneriyorum.

Bu ciddi ve resmi bir istemdir. Bu Genel Kurul, Meclis evrağı haline gelmemiş yazılar üzerinde işlem yapmanın ayıbını derhal sırtından atmalıdır. Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN- Sayın Talât.

NACİ T. USAR (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Buyurun Sayın Başkan.

BAŞKAN- Eğer bu talebi Sayın Erdal Süreç konuşmaya başlamadan evvel yapsaydınız, elbette ara verirdik. Ben, evrağın dağıtılmış olduğunu varsaydım. Beş yıldan beri, varsaydım diyorum. Beş yıldan beri bu yöntem çünkü uygulanmaktadır. Bir tek konuda bana itiraz gelmemiştir.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Dağıtılıyordu Sayın Başkan.

BAŞKAN- Olabilir efendim. Ama Sayın Genel Sekreteriniz...

ERDAL SÜREÇ (Lefkoşa)(Yerinden)- Sayın Başkan ...

BAŞKAN- Böyle bir itirazda bulunmadı. Konuşmasını aleyhe yaptı.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- O bulunmadı diye herkes için geçerli sayamazsınız.

BAŞKAN- Ben de leyhe konuşmaya verdim. Dolayısıyla oylama da yaptım.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla)- Genel sekreter bulunmadı diye herkes için geçerli sayılmaz.

ERDAL SÜREÇ (Yerinden)(Devamla)- Sayın Başkan, beni emsal gösteriyorsunuz. Ben ivediliği...

FADIL ÇAĞDA (Girne)(Yerinden)- Emsal olamaz.

BAŞKAN- Efendim ta başından, efendim yalnız ivedilik-tir konuştuğumuz.

ERDAL SÜREÇ (Yerinden)(Devamla)- Ben içeriği için konuşmadım. Onların haklıdırlar tabii. Ama, ben sizin ivedi istiyorsunuz demesine karşı çıktım.

BAŞKAN- Efendim, zaten içeriğini kimse konuşmuyor.

ERDAL SÜREÇ (Yerinden)(Devamla)- İvedi diye karşı çıktım.

BAŞKAN- Felsefesini konuşuyoruz, genelini söylüyor. Niçin getirdiğini söylüyor. İçeriğine daha başlamadık ki. Nedir aceleniz?

ERDAL SÜREÇ (Yerinden)(Devamla)- Sayın Başkan, on sayfalık birşey. Biz hiçbir şey bilmiyoruz bunları. Doğrudur. Şimdi verdiniz daha bize. Biz hiçbir şey bilmiyoruz.

BAŞKAN- Efendim, yalnız ivediliğini konuşuyoruz. Niye olayı çarptırıyorsunuz ve Başkanlığa bir kadar haksızlık yapıyorsunuz?

ERDAL SÜREÇ (Yerinden)(Devamla)- Bilmiyordum. Ben bilmeden konuştum ve bunu durmadan söylemenizin ne gereği vardır? Ben bile bilmezdim.

BAŞKAN- Size birşeyi izah etmek zorundayız. Bakın. Dağıtıldığını varsaydım diyorum. Önüme sunuş yapılacak diye benim evrak konmuştur.

FADIL ÇAĞDA (Girne)(Yerinden)- Varsayamazsınız Sayın Başkan. Yapılmayan bir işlemi nasıl varsayarsınız efendim? Bunu dağıtmadınız, nasıl varsayarsınız?

SALİH USAR (Girne)(Yerinden)- İtiraz varsa...

NACİ T. USAR (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Dağıtılmamıştır.

BAŞKAN- Efendim, bir işlem yapılır. Ondan sonra devamlı bu Genel Kurula dağıtılır.

FADİL ÇAĞDA (Girne)(Yerinden)- Meclis çalışmasına bile karışılıyorsunuz demektir bu Sayın Başkan.

SALİH USAR (Yerinden)(Devamla)- Burda itiraz varsa Sayın Başkan.

BAŞKAN- Efendim bu konu, oylanmıştır.

SALİH USAR (Yerinden)(Devamla)- Eğer itiraz varsa...

BAŞKAN- Efendim, işlem başlamıştır.

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- Özür dilerim. Bir hukukçu olarak birşeyi bildirmek istiyorum Başkana.

BAŞKAN- Aldım efendim mesajınızdır.

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- Hayır, başka birşeydir bu efendim.

BAŞKAN- Aldım mesajınızı ben.

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla), Bir yanılığa düşmeyiniz ki, vevki, diyelim ki, daha önce usulsüz olarak yapılan bir işleme itiraz yapılmamışsa, daha sonra usulsüz yapılan işlemlere yapılan itirazlar geçersiz sayılır. Bunu sanmayınız. Ve sanmayınız ki usulsüz yapılan bir işleme itiraz yapılmadı diye bu bir kural haline gelir?

BAŞKAN- Yok efendim. Belli ki bu konuda bir duyarlılığınız var. Bunu da mesele yaptınız benim değerlendirmeye göre. Fakat, teknik adamlarımla görüşürüm ben şimdi ara verdikten sonra, bir işlem gerekirse yaparım.

NACI T. USAR (Yerinden)(Devamla)- Teşekkür ederiz Sayın Başkan.

KÂTİP- Sayın Başkan, komisyona sunuşu vardı.

BAŞKAN- EVET?

HÜSEYİN ANGOLEMLİ (Gazi Mağusa) (Yerinden)- Aldın talimatı?

BAŞKAN- Oylanmıştı.

KÂTİP - Nedir öyle konuştuğun?

BAŞBAKAN Dr. DERVİŞ EROĞLU (Yerinden)- İvediliği oylanmıştı.

HÜSEYİN ANGOLEMLİ (Yerinden)(Devamla)- Sen mi idare edersin, Başkan mı idare eder?

KÂTİP- Nedir, sen, ne bilirsin benim ne söylediğimi şimdi?

BAŞKAN- Allah, Allah, herşeye duyarlılık gösteriyorsunuz.

KÂTİP- Amma ha.

HÜSEYİN ANGOLEMLİ (Yerinden)(Devamla)- Talimat mı verirsin ordan Başkana?

BAŞBAKAN Dr. DERViŞ EROĞLU (Yerinden)- Sekreterlik yerinden de konuşamaz mı?

BAŞKAN- Başkan kimden talimat alacak oğlum?

(Anlaşılmayan Sözlere)

EŞBER SERAKINCI (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Kâtip konuşamaz mı Başkanla? Vazgeçin Allahınızı severseniz.

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; gündemimizin Birinci Kısmı üzerindeki görüşmeler tamalanmıştır. Şimdi Altıncı Kısma, görüşülecek tasarı ve önerilerle komitelerden gelen görüşlere geçiyoruz. Bu Kısımda önce görüşülmesine başlanmış olan Çevre Yasa Tasarısıyla, İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporunun görüşülmesine kaldığımız yerden devam edeceğiz. Söz Sayın Alpay Durduran'daydı. Buyurun Sayın Durduran.

III. GÖRÜŞÜLEN İŞLER

FADIL ÇAĞDA (Girne)(Yerinden)- Evet, avantacılar bir avanta ders ver Sayın Durduran.

TİCARET VE SANAYİ BAKANİ ÖMER DEMİR (Yerinden)- Emredersiniz.

Dr. DERViŞ EROĞLU (Yerinden)(Devamla)- Yok, Durduran size ders verecek.

EMİN UZUN (Lefkoşa)(Yerinden)- Durduran, size ders verecek de mamurlayacaksınız.

Dr. DERViŞ EROĞLU (Yerinden)(devamla)- Alpay Bey CTP tarafına biraz şey et.

ENVER ENİN (Lefkoşa)(Yerinden)- Meclis çalışması mı nedir?

FADIL ÇAĞDA (Girne)(Yerinden)- Nasibini almadı Sayın Başbakan.

BAŞKAN- Efendim, söylenmez efendim.

FADIL ÇAĞDA (Yerinden)(Devamla)- UBP Parti Meclisi.

BAŞKAN- Otomatikman sevk edilir. Okuyun Tüzüğü.

ALPAY DURDURAN (Lefkoşa)- Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Çevre Yasası ve çevre bilinci, günümüzün en önemli konusu olarak gündemdedir. Bu açıdan biz bu Yasa Tasarısına büyük önem veriyoruz. Ancak, genel görüşmesi hakkında yapmış olduğum ...

HÜSEYİN CURCIOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Yarım saat gider mi?

ALPAY DURDURAN (Devamla)- Biraz fazladır. Yapmış olduğum, geçen toplantıda yapmış olduğum başlangıçta belirttiğim gibi, bu Yasa Tasarısı çevre konusunu çok genel anlamda düzenlemiş, fakat, bu çok genel tanımın nasıl hayata geçirileceği, bu tanımın içerisine giren görevleri, kimlerin yapacağı, yetkilerin ne olacağı, kimlerin bu denetimleri yerine getireceği ve bunun finansmanının aktarılmasının kimin tarafından sağlanacağı konuları maalesef düzenlenmeden bırakılmış bulunmaktadır.

Yine geçen konuşmada söylediğim gibi önemli bir konu da şudur:

Bu konu ile ilgili birçok dairede çevre ile ilgili olarak, bu konu ile ilgili olarak görevlidir ve çok geniş yetkilere sahiptir. Örneğin; Binalar Yasası dolayısıyla Şehircilik Dairesi çevre ile ilgili birinci dairelerden birisidir. Arkasından bununla ilgili olarak yerel yönetimlerin çok geniş yetkileri vardır. Yerel yönetimler deyince hem belediyelerin, hem de muhtarların kastedildiğini de belirtmek istiyorum. Dahası Polisin de bu konuda yetkileri vardır ve genel olarak bütün suçların takibi hakkında da Polisin görevli olması nedeniyle ayrıca suçların takibi bakımından da görevleri vardır. Dolayısıyla Orduya bağlı bir polis düşünülürken Ordu'nun da bu işte görevi vardır. Orman Dairesinin de bu işte görevi vardır ve daha İçişleri Bakanlığı genel olarak zaten görevliydi, daha birçok bakanlığın da ve dairenin de bu konu ile ilgili görevleri vardır.

(Meclis Başkanı Hakkı Atun, Başkanlık Kürsüsünde Meclis Başkan Yardımcısı Dt. Sait Güven'e devreder.)

Daha önce de belirttiğim gibi bu kadar geniş bir alanı çevre diye tanımladıktan sonra bu görevleri belirtip, hangi görevlerin bu daireye kalacağı tanımladıktan sonra bir yetki anarşisi yaratmış oluruz ve hiçbir şey etkilememiş oluruz. Her şeyi birbirine karıştırmış vaziyette bulunduğumuz için herhangi bir yenilik de gelmemiş olur ve idari anarşi devam eder. Bundan bir yarar sağlamanın olanağı yoktur. Halbuki Anayasamız çevreye büyük önem vermiştir. Klâsik olarak mülkiyet

hakkına ait Genel Kural maddesinde, madde 36'da genel olarak toplum yararı, kent, ülke plânlaması, genel ahlâk, genel sağlık vesaire olarak mülkiyet hakkını sınırlarken, bunun başlangıcını yapmıştır. Bu çok klâsik bir hal almıştır Anayasa kurallarında ve dolayısıyla bizde de yadırganmaz. 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasında da benzer kural vardı. Gerçi bazıları zannederim mülkiyet hakkı kutsaldır, dolayısıyla kimse dokunamaz. Halbuki modern, çağdaş anayasalarda mülkiyet hakkı gününde kutsallığı olan bir hak değildir. Tam tersine en fazla budanmış olmak için ele alınmış olan hak mülkiyet hakkıdır. Örneğin; çoğu temel hak ve özgürlüklerde sadece düzenleme öngörülmektedir. Mülkiyet hakkı ise sınırlanabilir, kısıntı ve sınırlamalar yasaya konabilir gibi kesin ifadelerle devlete yetkiler verilmiştir. Tabii devlet dediğimiz sanılmasın ki yalnız hükümetle bağlı kuruluşları. Hayır, özerk kuruluşlar da, yerel yönetimler de buna dahildir, çok geniş yetkiler verilmiştir.

Kıyıların korunması maddesi yine 1960 Cumhuriyet Anayasasında da olan ama gelişerek bugünlere getirdiğimiz bir madde olarak, madde 38 olarak yine çevreyi pekiştirmekte, çevre bilincini pekiştirmekte ve korunmasını istemektedir. Tarih ve kültür ve doğa varlıklarının korunması maddesi. Madde 39. Bu da çevre anlayışını geliştiren, devlete büyük görevler ve yetkiler veren bir maddedir. Çevrenin korunması diye ayrıca bir özel madde de getirilmiştir. Bu kadar önem verilmiştir Anayasa koyucu olan toplumumuz bu konuya? Ve kamulaştırma ve el koyma ile de bu haklar ayrıca pekiştirilerek bağlanmıştır. Bu kadar önemli bir konunun hakkında böyle bir yasa geçirilmesini doğrusu üzüntü ile karşılarım başka birşeyle karşılayamam. Çünkü içtüzüğümüze de aykırı bir şekilde bu Çevre Yasası yetkileri belirlemeden, ilgili mevzuatla ifade edilenler gibi ifadelerle geçiştirilerek yetki karmaşasını pekiştirmektedir.

Daha önce belirttiğim gibi, bu ekolojik denge tanımına bakalım. 2'nci maddede, Tefsir Maddesinde ekolojik denge şöyle tanımlanmaktadır. "İnsan ve diğer canlıların, varlık ve gelişmelerini sürdürebilmeleri için gerekli olan koşulların tümünü anlatır." İnsan ve diğer canlıların varlık ve gelişmelerini sürdürebilmeleri için gerekli olan koşulların tümünü anlatmaktadır. Çevre kirliliği de bunun hakkında geniş bir değerlendirmek yapılmaktadır. Çevre sözcüğünde de, insanın bir sosyal, biyolojik, fizyolojik ve kimyasal faaliyetlerini sürdürdüğü ortam anlatılmaktadır. Sosyal da eklenerek buna, yine ekolojik denge ve sosyal çevreyi de kabul etmekle içine katılmadık bir konu bırakılmamıştır. Denetim maddesine geldiğimizde ise, neleri görüyoruz? Atık ve artıkların arıtılması, uzaklaştırılması ve zararsız hale getirilmeleriyle ilgili denetimler Çevre Koruma Dairesi Müdürlüğünce yapılır.

2. Kurum, kuruluş ve işletmeler faaliyetlerinin denetlenmesi için çıkardıkları atık ve artıkların özellikle miktarlarına ilişkin bilgileri sürekli ve düzenli olarak belirlemekte ve Çevre Koruma Dairesi Müdürlüğünün göstereceği yöntemle belgeleme yükümlülüğündedir dendi. Şimdi, Tefsir Maddesinde insan yaşamıyla ilgili tarih, kültür, kültürel miras, demokrasi, temel insan hak ve özgürlükleri, seçim hakkı ve seçilme hakkı vesaire, hepsi de dahil olmak üzere bir tanım yapıldı. Denetim maddesine gelince; attığımız atıcaydıkla kısıtlandı. Zararını kime sormak gerekir? Gürültü. Bu hangi anlayışın ürünüdür? Nasıl başka birşey yapıp idrak eder insan. Hem çevreyi, çağımızın ve hatta günümüzün en önemli, en gelişmiş ifadesiyle yorumlamaya gideceksin, hatta bunu daha da artırıp konuşacaksın genel tanımıyla beraber olarak, ondan sonra da, görev olarak da zibilcilik, kirli artık vesaireyle sınırlayıp, kültürle sınırlayıp bırakacaksınız. Bunu bir yasada görmek

gerçekten özünü vericidir bunca yıldan sonra. Halbuki, bu Yasanın amacı ekolojik dengede ve çevrede belirlenmiştir. Dolayısıyla, bu çerçevede biz yetkilerin belirlenmesini, görevlerin tanımlanmasını, bunların hangi makamlar tarafından hangi yasalarla yapılacağı hakkında tanımların yapıldığını, dolayısıyla bunun dışında kalan bu özel görevi bu dairenin yapacağını ve bu görevi de yaparken, bu yetkileri kullanacağını belirlemesini isterdik ki, bu bu Yasaya biz iyi, başarılı bir yasa diyebilelim ve bu yasayla kurulmuş olan bir dairede de, bu yasayı yürürlüğe koyacak olan, yürütecek olan bir daireyi de bu yasayı okuduğunda anlayabilsin görevinin ne olduğunu. Hangi çevreyle seçilmiş konuları hangi kurumlarca, hangi daire, özerk ve bağımsız kurumlarca yükümlenileceğini anlasın ve bunun üzerinde çıkarılacak olan Tüzük ve Yönetmeliklerle de bu zenginleşsin ve ordaki kamu görevlileri ne yapacağını bilsinler ve bunu yürütsünler. Bu, birinci şarttır bir kamu yönetiminin. Kamu değil, herhangi bir kurumun birinci görevidir. Bu görev, bu yasayla yerine getirilmemektedir. Bu yasa, bir de yasa bulunsun diye geçirilmiş izlenimi vermektedir. Ama biz yine de bu yasanın tefsirinde bulunan genel çerçeve içerisinde eleştirilerimize devam etmek istiyoruz. Çünkü, gerçekten bu konu hayatımızın herşeyini ilgilendirecek olan bir konudur.

Bugün madem ki sosyal denge de, ekolojik dengenin bir parçası olarak ele alınmıştır, bu tanımın içeriğine girelim. Çevre; insanın bütün sosyal faaliyetlerini sürdürdüğü ortamı anlatır. Çevrenin korunması; ekolojik dengenin korunması ile birlikte alınmıştır ve diğer maddi şeyler getirilmiştir. Ekolojik denge tanımında da bunlar belirtilmiştir, o halde ben şunu belirtmek isterim; biraz önce birtakım tartışmalar oldu. Seçim Yasası geldi Meclisimize ve ben sosyal çevrenin içeriğinde bir milletvekili olarak bu Seçim Yasası tartışmalarını dinledim. Birinci anımsadığım şu oldu: Ben bir milletvekiliyim. Bir Anayasa var. Anayasa diyor ki; bu Meclise giren bir milletvekili yasa önerme hakkına sahiptir. Ne demektir bu? Eğer biz bunu burda bırakırsak önerirsiniz, koyarlar rafa. Bu mudur? Hayır. Yasa önerme hakkına sahip olmak demek, yasayı önereceksiniz işleme konacak. İçtüzük de bunu yorumladı ve dedi ki; yapılan yasa önerileri sıra ile görüşülür. Dolayısıyla ben bir muhalif milletvekiliyim diye yasamı görüştüremez diye birşey olmaması gerekir. İçtüzük de bunu emretti ve dedi ki olmaya da bir karışıklık çıkarılır, onun için sıra ile görüşüleceği kuralını koyun. Koyduk. 1976'dan 1981'e kadar tek bir yasa önerisi görüşülmedi muhalefetin verdiği. Kişi olarak ben anayasal hakka sahip olan bir milletvekili olarak tek bir yasamı görüştürmedim 1976'dan 1981'e kadar. UBP-Denktaş iktidarı bu ülkenin başında olduğu sürece bir milletvekili olarak benim yasa önerme hakkım olmadı. Sadece önerdim deme hakkım oldu. Önerdim ve çıktım basına dedim ki önerdim. Bu sosyal çevrenin içinde benim bir gelişme hakkım vardır. Benim hani nerde gelişme hakkım? Ondan sonra 1981'den 1983'e tekrar milletvekili olarak geldim buraya. Bana dediler ki sen artık milletvekili değilsin. Sen Kurucu Meclis üyesi oldun. Kim söyledi? Toplum iradesinin üstünde bir irade bulundu ansızdan orta yerde ve bana dedi ki sen bundan sonra Kurucu Meclis üyesisin. Benim 40'ta 1 oy oranım vardı, sesim çıkmazdı, yasa önerme hakkım yoktur, 70'te 1 oldu ansızdan benim oy hakkım. Ve bunu yine sosyal

çevrenin içerisinde, demokrasinin bulunduğu bir yerde, hukuk devletinin olduğu bir yerde yaptılar. Ben bunlara maruz kaldım. 1983'ten sonra felâketli kuruluş, Kurucu Meclis dönemini yaşadı ve bu Mecliste bütün partiler bunun acısını çektiler. Derken; 1985 seçimleri geldi. 1985 seçimlerinden sonra yine seçilmiş bir meclis oluşmasına rağmen, bugün oldu halâ daha tek bir yasa önerisi Mecliste görüşülmüş olan bir milletvekili halindeyim. Bir tek yasa önerim görüşüldü. O da, Hükümet de aynı yasayı kabul edip önerdiği için, komitede birleştirildi ve hatır için görüşülmüş oldu. Yoksa o da görüşülmeyecekti.

Benim bir insan olarak sosyal çevreden beklediğim; hukukun üstünlüğü ve dolayısıyla de arkasından gelmesi gereken demokrasidir. Bunlar da çevrenin bir parçasıdır. Bunu bir örnek olarak verdim. Çevrenin ne kadar geniş anlamı olarak tanımlandığını göstermek için. Yedi yıl ana muhalefet partisi başkanlığı yaptım. Bana başbakan yardımcılığı teklif edildi kabul etmedim, bakanlık teklif edildi kabul etmedim ve bütün bunlara karşı muhalif milletvekili olarak kalmayı tercih ettim, yeğledim ve geldim bugünlere, en sonunda yasa önerme hakkım da elimden alındı. Çünkü yasa önerme hakkım dosyaya kaldırma hakkı halinde Mecliste dönüştü. Geriye kala kala yasa önerdim deme hakkı kaldıydı elimde.

Şimdi, o da elimden alındı . Çünkü, yasa önerdiğimde de bu devletin organları dahi yasa önerdiğimi artık yayınlamıyor. Bu sosyal çevre herşeyiyle çökmüş durumda böylece gidip durmaktadır. Halbuki çevre hareketleri bugün dünyada, intrnal insan hak ve özgürlüklerini bayrak yaparak, çevre korumasını sürdürmektedirler ve en önemlileri yeşiller hareketi, temel insan hak ve özgürlüklerinin baş savunucusu olarak çevreyi savunmaktadırlar. Demokrasi ve temel insan hak ve özgürlükleri, azınlıkların güvenliğini sağlamakla yapılmıştır. Azınlıkların güvenliğini sağlamazsa, orda demokrasi ve insan hakları yoktur. Bazıları zanneder ki, örneğin Bulgaristan'da Türklerin haklarını Bulgar kıstı. Dolayısıyla Bulgar suçludur. Ama hangi Bulgar? Bütün Bulgarlar suçludur diye bir konu ortada yayılır. Neden? Çünkü, bize daima bir Türkten başka etraftakilerin hepsinin türk düşmanlığında birleştiğini, hepsinin uniform, birbirinin tıpa tıp aynı insanlar olduğunu söylemek marifet sayılmıştır. Ama bize gelince; biz bölük pörçük hainler, vatanseverler, satılmışlar, satılacaklar, birinin kucağından kalkıp başkasının kucağına oturmaya kalkacak olanları hiç kendi ayaklarının üzerinde durmayı benimseyemeyecek olanlar olarak da ithamlarda bulunurlar. Bunların hiçbir aslı faslı yoktur. Her ülkede hainler de vardır, satılmışlar da vardır. Birbirine satılmış hain diyenler de vardır. ama demokrasilerin geliştiği ülkelerde çoğunluk, satılmış aramaz, hainler aramaz kendi arasında. Hele bir siyasal partiye satılmış hain demek hiç görülecek birşey değildir çoğulcu demokratik sistemlerde. Çünkü, manası ve mantığı yoktur. İnsan kendinin olmayan birşeyi satamaz. Bu, bir ülkede hiçbir partinin ve şahsın değildir. O ülkenin yurttaşları buna karşı derhal tedbir alırlar ve satış matış ortadan kalkar. İşte, zorla boyun eğdirilen Doğu Avrupa ülkelerinin bugün rahatça komünist Partiler Birliğinden ayrılmaları, bağımsızlık yolunda

harekete geçmeleri vesaire, dünyada hiç bunların kalıcı olmadığını da göstermiştir silâh gücüyle sağlanmış olsa bile. Yoksa, tutup bir ülkeyi satacaksanız, bunun düşünmenin manası ve mantığı yoktur. Ama, böyle göstermiştir. Şimdi gelelim Bulgar'ın durumuna. Eğer bir Türkün, Bulgaristan'da yaşayan bir Türkün kendi ana dilini konuşmasını yasaklayacak bir yasa geçirilebiliyorsa bir ülkede, ordaki Bulgarın temel hak ve özgürlükleri zedelenmez mi? Kuşkusuz zedelenecektir. Çünkü, bunu yapabilen bir idare varsa, Türk'e diyebiliyorsa sen ana dilini konuşamazsın sokakta. Bulgara da arkasından der ki, sen de buna yüz verme ha. Şimdi mesele, bazı Bulgarlar, Bulgaristan'da yaşayan Türklerle birlikte yürüyüş yapmaktadır ve Bulgar azınlığın hakları savunulmaktadır. Eğer Bulgaristan Türklerinin haklarını vermemek isteyen veya buna gücü yeten bir idare varsa bugün Bulgaristan'da, o Bulgarlar da diyecek ki siz de bunlarla beraber protesto yürüyüşü yapamazsınız, yasakladım. Gelin gösteri yürüyüşlerini, temel insan hak ve özgürlüklerini savunmayı yasaklama yetkisini hükümet eline almış olacaktır. Bu hakkı alan da, bunu orda da durdurmayacak. Artık bu kılıç bir kere çalıştı mı, bunun arkası gelecektir ve Bulgarı da kesecek. Dünyanın neresinde temel insan hak ve özgürlükleri bir grup için esirgenbilmişse diğerleri için de esirgenmiştir. Bugün ülkemizde Yeni Kıbrıs Partili için temel insan hak ve özgürlükleri esirgenmektedir. Her taraftan baskı ve tehdit yönetilmektedir. Bu baskı ve tehdit ortamı, Yeni Kıbrıs Partisine yönlendirildiğinde, geri kalanlar zannediyorlarsa ki kendileri bu ekolojik denge içerisinde ve bu çevre içerisinde sosyal varlıklarını geliştirebilecekler, hayal kurarlar.

Çünkü bu tehdit ve baskı sarıh hastalık gibi toplumun her kesimini de etkilemektedir ve etkileyecektir. Bugün CTP'ye de aynı baskı ve tehdit yönlendirilmiştir, dün kadar ve bugün de TKP'lilere aynı baskı ve tehdit yönlendirilmiştir. YDP'lilere de yönlendirilmiştir ve yönlendirilmektedir. Bunu yönlendirebilenlerin bulunduğu yerde iş şuna dönmektedir. Ekmek vermeyelim bunlara, elimizde olanları kısılam ve bu tehdidi geliştirelim ki ezebilelim ve baskı ekmekle başlıyor. Kamu görevine almam seni, Tapuda işini görmem, İskân Dairesinde işini görmem, telefon vermem vesairelerle baskılar uygulanır. Yani bir taraftan uzatılır al bu ekmeği ye, öp elimi. Elimi öp. Al bu ekmek, öp elimi. Yapmadın bunu, seni ezerim. Bu iki yöntemle yani eşeğin önüne havucu atıp arkasından da değneği vurma metodu ile sürdürmeye çalışılmaktadır. Bir de baktık bir süre sonra bu benim hizibimdendir, bu öbürünün hizibindendir diye Ulusal Birlik Partisinin içerisinde de aynı yöntemler Ulusal Birlik Partililere uygulanmaya başlandı. Ve bu bir süre sonra başka partilerden, başka partilerin militanlarını çekmek için ulufe dağıtma yöntemine döndü. Bu sefer UBP'liler vay biz çantada keklik, bize birşey veren yok, işte başka partilerden transfer edilecek olanlara var. Böylece bu sarıh hastalık her tarafına yayıldı. Bunları önlemek için güvenceli kamu görevlileri istifa ettiğinde hemen iş bulabileceği bir doymuş ekonomi ve bağımsız yargı organı "Tribunal" dedikleri yargı denetimi, hayatın her vechesinde şarttır. Bir ülkede bir kadına, sizi ben işe almıyorum dersiniz, o kadın mahkemeye gidip hakkını arayabilmeli. Ve derhal o mahkeme beş on gün içerisinde karar vermeli ve işveren gitmeli hakimin huzuruna hayır efendim, ben bu insanı kadın olduğu için değil, bu işi yapamayacağı için işe almadım demeli, hakim de sormalı kendisine tamam, iddian budur madem ki ispat et bakalım. Bu kadın senin önerdiğin işi yapamaz mı? İş tanımı nedir? Anlayacağı şekilde işin tanımı gelir. İşin tanımı gelince, iş tanımının gerekleri olan ölçüm, işi ne kadar yaptı, onun ölçümü gelir, o ölçüme dayanarak da işe alma, taltif, terfi vesaire mekanizmaları çalıştırılır. Böyle bir yönetime

bu toplum kavuşmalıdır. Hem devlet hakımından, hem de bütün işverenler bakımından bu kurallara kavuşmalıdır. Bugün çağdaş demokrasilerde bütün bunlar vardır. Hiçbir kadına siz seni işe almam diyemezsiniz. Hiçbir zenciye siz seni işe almam diyemezsiniz. Seni bu kahveye sokmam ve otobüse bindirmem diyemezsiniz. Bu meyhaneye almam diyemezsiniz. Derseniz ispat edeceksiniz haklı olduğunuzu. O işi yapmadığınızın ispat mükellefiyeti size düşer ve bunu görmek için de tribünler hazırdır, mahkemeler hazırdır, hemen orda tazminat cezaları da çatır çatır ödenmeye hazır beklenmektedir. Bunlarla savunulması gerekmektedir. Halbuki biz görüyoruz ki bu toplumda daha da azınlıkları, yani muhalefetin, yani filân partili, falan partili, falan partili yani kadınların, yani zencilerin, yani çingenelerin, yani Maronitleri vesaire, hepsini ayırma tabi tutan bir sistem ortada durmakta ve bu sistem adam kayırmanın her türlüünü klân, hizip, vesaire dayanışmasına kadar hepsini de yapmak. Bunlar açık karşımızda duran şeylerdir ve bunlara karşı mücadele şarttır. Bugün radyolardan dinledim. Amerika Birleşik Devletleri temsilcisi referanduma sunulamaz diyor temel insan hak ve özgürlükleri. Evet referanduma sunamazsınız bunu. Çünkü münferit bir konu olarak sunarsanız Bulgaristan diyecek ki Türkler çoğalıyor, efendim bizim için tehlike oluşturacaklar; onun için esirgeyelim bunlardan insan hakları ve onları zorla asimile edelim diyecek. Ama Bulgara şu gerçeği dersiniz temel insan hak ve özgürlükleri olsun mu? Olsun diyecek. Onun için referanduma her konu sunulamaz. Her konu seçimle halledilemez, her konu referanduma sunulamaz.

Bunları birbirinden kesinlikle ayırmak gerekmektedir. Bu yasalarsa bize sadece kararsızlık verir. Çünkü görevi belli değil. Görevi belli olmayınca görevi nasıl ölçeceksiniz? Başarı ne demektir o da belli değil. Başarı ne demektir belli olmayınca oradaki memurun nasıl başarısı tasdik ettirilecek, terfi ettirilecektir? Veya taltif ettirilecektir, ödüllendirilecektir? O da belli değildir. Şu halde memur yapayalnız orda kalmakta, ya kendi kendine yapacak bir iş bulamayınca bir kenarda durmakta veyahut da kendiliğinden birşey yaptığı zannedilerek zülfü yare dokunarak zıllanmaya çalışmaktadır ve genellikle de iş ne olacak belli değildir. İş belli olmayınca ölçüsü belli değildir. Ölçüsü belli olmayınca başarı belli değildir. E, nedir terfilerin nedeni? Terfilerin nedeni büyüklere yaranma. Büyüklere yarana bilirsiniz işiniz yürür. Bu sistem maalesef ülkemizde egemen oldu, bu tür tutumlar yüzünden. Bunları ortadan kaldırmak şarttır. Bu ülkeyi artık yasanın yürürlükte olduğu bir ülke haline getirmek gerekir. Yasanın yönettiği bir ülke. Rule of Law. Hukukun üstünlüğü diye tercüme ettiler Türkçeye ve anlamsızlaştırdılar ve kimse anlamıyor. Hukukun üstünlüğü dediğimizde dediler ki işte hakları, sosyal yardım vesaire gibi şeyler taşımaktadır. Hiç de öyle değildir. Buraya bakacaksınız. Bunu uygulayacaksınız. Bunu uygulamadığınız takdirde ne yapılacağı bunun içerisinde yazacak. Kimin bunu hazırlayacağı ve buna göre tutum alacağı da burada belirtilecektir. Bunlar belli olmadıktan sonra işin içerisinde çıkmanın olanağı yoktur. Bu Çevre Yasası dediğim gibi en genel anlamda tarih, kültür varlıklarına kadar herşeyi içine almakta, ama ondan sonra kirli gürültü deyip bir sokağa atılan bazı şeyleri, dereye mereye atılan bazı şeyleri, gürültü mürültü seslerine getirdik ve bağladık bu işi görev olarak. Bakalım bu ülkede çevre ile görevli başka makamlar yok mu?

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sağlığa uygun bir çevre yaratmak öngörülmektedir. Bence bakalım sağlığa uygun en yakından, en yakın yerden kimler tarafından sağlanacaktır? Belediyelerin görevleri, madde 53. (2)'nci fıkra. Yiyecek ve içecekler için. "İçilecek her türlü kaynak sularına ve özel yasa, tüzük ve yönetmelikler uyarınca ve bunların koyduğu esaslarla belediyeler tanıdığı yetkiler içinde, yenilecek, içilecek maddelerin yapıldığı, üretildiği, ambalajlandığı, satıldığı veya depolandığı yerlere izin vermek. Bunların temizliğini ve sağlığa uygunluğunu denetleyip sağlamaktır." Bu görevi biz, 1980'de 22 Mayıs'ya belediyeye vermişiz. Bu yetkiyi 22 Mayıs'ta biz Meclis olarak verirken yürürlükte olan bir yasa kalktı. O yasa da bu yetki belediyeye veriliyordu ve bu 1940'lara kadar gitmekte idi. 1940'lardan beri bu yetki belediyelere verilmişti. Şimdi bu yasa Çevre Dairesine verecek bunu.

Ne yapacak? Devam edelim (4)'üncü fıkraya. " (4). (4). Bu maddenin (2). ve (3). fıkraları kapsamına giren yerlerde işi çevirenin ve çalışanların sağlık muayenelerini yaptırarak çalışmalarına izin vermektir. Yani sizin bir fabrikanız varsa sizi muayene ettirecek belediye. Bakalım bulaşıcı bir hastalığınız var mı? Veremli misiniz? Elinizde mantar var mı? Aidsiniz var mı, yok mu? Bunları denetleyecek ve bu sağlık iznini size verecek. Pis misiniz? Yaptığınız her işte her tarafı kirletmekte misiniz? Sakar misiniz? Nesiniz? Sağa, sola sümürür müsünüz? Bütün bunları bile denetleme vazifesi verilmiştir. Sakıncı ve sakıncalı olanları menetmek ve bu muayeneleri belirli aralıklarla tekrarlamak ve tekrarlatmak. Nedir sizin verdiğiniz yetki burada? Arıtık ve artıkların arıtılması ve zararsız hale getirilmesi ile ilgilidenetimler Çevre Koruma Dairesi Müdürlüğünce yürütülür.

Çevre Dairesi, Çevre Koruma Dairesince yapılır. Kurum kuruluş ve benzeri faaliyetlerin denetlenmesini çıkarırlar, artık ve artıkların. Özellikle iftarname ilişik bilgileri sürekli ve düzenli olarak belirlemek ve Çevre Koruma Dairesi Müdürlüğünün gösterdiği yöntemle belgelenerek yükümlülüğündedirler. Zararlı kimyasal maddeler? Halbuki sağlıklı çevresi olan, gerekli olan yetkiler belediyelere verilmiş. 6'ncı fıkraya bakalım . Bu, daha net olarak belirtilmiş olan bu şeyde. Kurum ve kuruluş ve işletmelerin faaliyetleri ile ilgili konuya Beldenin temizliğine ve belde halkının sağlığına olumsuz etki yapabilecek olan sanayi tesis ve atelyelerinin akaryakıt, kereste, odun, kömür, yapı malzemesi, imalathane ve depolarının, besihane , süthane , tabakhane, harman, gübrelik ve süprüntü yerleri gibi sağlığa zararlı müessese ve yerlerin belde imar planında bunlar için gösterilmiş yerlerde yapılmalarını veya oralara aktarılmasını sağlamak; bu esaslara göre izin vermek (İmar Planı olmayan belediyelerde yapma ve aktarma belediye idarelerinin göstereceği yere olur.); Yani buraya kadar saydığım maddelerde belediyeye bir külfet de getirmiyor. Emredecek ve yapmadı mı durduracaksınız. Burada en genel şekilde yapılmış, geçilmiş. Mesela Kurum, kuruluş ve işletmeler denmiş. Burada ise tanımlanmış da, uzun uzun anlatmış da bunlar bunlar.... diye. Yani okuyan anlasın görevini diye. Bunu çok daha geniş bir şekilde tanımlanmıştır da. Ve mahkemeye gittiğinizde hangi konu ile ilgili olduğunu daha iyi kanıtlayabilesiniz diye size ışık da tutulmuş. 6'ncı maddesinde yasanın şöyle diyor; Çevre korunması. Kırsal ve kentsel alanda araziyi kullanım kararına uygun olarak saptanan koruma alanları ve bu alanlarda saptanan esaslar çerçevesinde aşırı ve yanlış kullanım nedenleriyle ülkenin temel ekolojik sistemlerinde dengenin bozulması, hayvan ve bitki türlerinin nesillerin tehlikeye düşürülmesi ve doğal zenginliklerin tahribi yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler gerçek ve

tüzel kişiler suç işlemiş sayılırlar. Yani bitki örtüsünü de solunum dengesini de izlemek ve gerekli tedbirleri almak, önleyici tedbirleri almak görevi de bu daireye verilmiştir. Şimdi bakalım. Beldenin meydanı, cadde ve sokaklarının çocuk bahçelerini, çocuklar için spor sahaları ve tesislerini, park ve yeşil alanlarını İmar ve Planını programlarına uygun bir biçimde düzenlemek, aydınlatmak, ağaçlandırmak, süslemek, dinlenme yeri yapmak ve sürekli olarak bakımlarını sağlamaktır. Burada ikisi de birinin içerisine girdi. Burada denebilir ki, belediyenin olanaklar çerçevesinde yapabileceği bir hizmettir. Dolayısıyla bunu devletin görevleri içerisine alalım. Ama bunu aldığınızda nasıl ayırt edersiniz? Bunu belirtmeniz gerekir yasa da. Belirtmezseniz bunlar birbirinin içine girmek durumunda kalırlar. Genel ilkeler maddesinde uzun uzun çevre tanımı ile ilgili olarak her şeyi içerisine almıştır. Çünkü dediğim gibi tanımları en genel şekilde tutmuş ve en genel ilkeler olarak da belirlemiştir. Şimdi hangi konuyu istesek bunun içerisine alabiliriz.

Bu yerel yönetimler yasasına baktığımızda ise özellikle parayı da gerektirmeyen herşeyi zaten içermiş olduğunu görmekteyiz. Alın mesela fiyat ve kaliteye uygun hususları. Ticaret Bakanlığı veya diğer yetkili kuruluşlarca ysaaya uygun olarak saptanan perakente en yüksek satış fiyatlarına ve kâr yüzdelerine ve ücret tarifelerine uyulmasını sağlamak, toptan ve perakente satışa arzedilen malların gerekli görülenlerin üzerine cins ve fiyatlarını gösteren etiket konulmasını denetimli zorunlu kılmak, yani her malın üzerine etiket koymak, cins ve fiyatını göstermek yetkisi de vermektedir. Fiyat ve kaliteye ilişkin yürürlükteki mevzuat gereğince alından önlemlerin, kararların ve yapılması öngörülen işlerin düzenli ve etkin bir biçimde uygulanmasını sağlamak, denetlemek. Yani, çevreye baktığımızda bu çevrenin içerisinde yasa diyor ki atık maddeler çevreyi kirleten şeyler. Çevreye baktığımızda atık maddeler, çevreyi kirleten nelerdir? Getirilen toptan mallar, hıma yığılanlar, kutuları kırılınlar, kutularından çıkarılıp kutuları atılanlar vesaire ve bakıyoruz çevremiz kirlenmiş. Her tarafa mikrop saçan gıda maddeleri çürüyüp bozulmuş etrafa ve içine çeşitli şekilde yağmur suyu birikip de sinek yapabilecek olan teneke kutular ve eriyip çürüyüp bir süre sonra bozulup yine mikrabik şeyleri barındıracak olan karton kutular yığın yığın kasabalarımızda görülmektedir. Bunları önlemenin çaresi ne? Deposu toptan ve perakente satış yerleri ve saireleri belirlemek, denetlemek ondan sonra üzerine alım, satım fiyatını da yazmak etiketleştirmek ve vitrine çıkışını sağlamak. Aradaki değişmeler arasında bütün bu yerlerin yapılacağı yeri de belirlemek ve denetlemek. Bunların dışına mal indirimini ve satışını da yasaklamak. Orta çağdan beri bütün

burgların, kentlerin birinci görevidir bu. Orta çağlardan beri önce papazlar, ki burgların yöneticileri papazlardır, burada başlamışlar. Ondan sonra burjuva kentleri haline gelmiş, bunlar burjuva olarak sıraya gelmiş bu arada asilzadelerin çerçevesinde birleşen yönetim yerinde yine burjuva-asilzade işbirliği ile aynı işlemler yapılmış. Bir kısmı da surlarla çevrilmiş ve giriş, çıkışlar denetlenerek buradan geleceksin, buraya malı indireceksin, ben bakacağım temiz midir, sağlıklı mıdır? Ben bakacağım bunlar açıldığında, sayıldığında döktüğünde çevre temiz kalacak mı? Ben bakacağım sağlıklı bir şekilde bunlar ambalajlanıp, etiketlenip efendim vesaire satışa arz edildi mi, arzedilmedi mi? Bu yetkiler de belediye yasasında açık ve net bir şekilde verilmiş. Üstelik bu görevi alayım dersiniz belediyeler, bilmem alır mı, almaz mı belediyeler bunlardan parayı, belediyelerin paralarını da elinden almış olursunuz, çünkü bu yalnız gelir kaynağıdır belediyelerin. Para da istemezler bunları yapmak için. Çevreye burada da belirtildiği gibi güzel görünümü dahil etmiştir içerisine. Bakışınızda güzel bir çevre göreceksiniz. E, güzel çevreyi de herşeyi ile bu yasa yerel yönetimlere vermiş. Bakınız ne diyor. "Dükkanlarla sinai ve ticari müesseselerin, serbest meslek erbabının çalıştıkları yerlerin kapılarına ilgililerin ad ve soyadları ile işlerini gösteren Türkçe yazılı bir levha asılmasını sağlamak, levhaların taşımaları gereken özellik ve niteliklerini belirtmek ve vasıflara uygun olmayanların yerine yenilerini astırmak." Dükkanın üzerine nereye adını yazacaksın, ne şekilde olacak? Güzelliği ne derecede olacak? Bunları astırmak, astırmamak yetkisine, herşeyi ile yerel yönetime vermiştir. Yerel yönetim istemedikten sonra gözümüzü rahatsız edecek olan bir çirkinlik bir dükkanın üzerinde bile göremezsiniz ve bunlar da üstelik burada belirtildiği gibi kesinlikle bir maliyet de getirmeyen hususlar. Tam tersine bunun arkasından taleba, levha, resmi vesaire geliyor arkasından ve yerel yönetim bundan para da kazanır eğer bu işleri yapmaya kalkarsa.

Sanayi müesseseleri ile ilgili maddeye gelince burada çok daha güzel yine belediyelerin yetkisi olarak tanımlanmıştır. Her geçit sanayi müessesesi, fabrika ve atelyelerde kullanılan makine, motor kazan, ocak ve bacaların; etrafındakilerin sağlık, can ve mal güvenlikleri üzerinde zararlı etki yapmalarına önleyici önlemler almak ve kaldırmak. Yine belediyelere verilmiş bu yetki ve neyi uygulayacak bu daire . Devam edelim, işgaller. Umuma ait yerlerde izinsiz işgalleri önlemek, menetmek ve geçici işgal veya kullanma zorunluluğu varsa, gelip geçenlerin geçiş gereksinimlerini güçleştirmeyecek şekilde izin vermek; yani yol, sokak, bağ bahçe, umuma açık olan yerlerde herhangi bir işgal hukuğu varsa bundan para da alacak. Geçici mali olmayacak şekilde düzenleyip para da alacak yerel yönetim. Para verip de bir şey yapacak değil, para alır. Devam edersek, Umuma ait yerlerde gerek yayaların gelip geçmesine, gerek taşıt araçlarının işlemesine engel olacak, geçene zarar veya rahatsızlık verecek veya kaza çıkmasına sebep olacak ya da beldenin genel esenliğini bozacak her türlü eşya madde ve araçları kaldırmak; Bu arada tabi herkesin şikâyet etmekte olduğu ilan, reklam, afiş ve benzeri şeylerin yasalara uygun olarak keydurtmamak, bastırtmamak. Bunları da vermiş ve çevrenin güzel görünümünü de ağlama yetkilerini daha bir sürü var, hepsini oku demiyorum. Çünkü kültürel faaliyetlerden de müesseselere kadar hepsi de burda zikredilmektedir. Bilmem nesine çevreyi kirleten başıboş hayvan mı? Başıboş hayvan olmaz orda burda belirtilmiştir. Hayvan ürünlerini kaldırmak, hayvan ürünlerini yaktırmak, gömdürtmek, veya başka surette yok etmektir. Bunlar da Belediyelere verilmiştir. Çevrenin içerisinde sakatsan dolaşamıyorsun onun için de yetki Belediyeye verilmiştir. 59'uncu maddenin (2)'nci fıkrası (ç)'ye gelindiğinde yayaların, bisiklet, çocuk arabası veya motosiklet süren veya itenlerin veya elle sürülen motorlu araçların yani sakatların kullandığı makineler, trafik düzenini veya üstüne binilmiş veya binilmemiş herhangi bir hayvanın hareketini saptamak. Bunları da düzenleme görevi Belediyelere verilmiş durumdadır. Şimdi gelelim şeye. Burada diyor

gürültü ve rahatsızlık. Ne demektir gürültü ve rahatsızlık? Bunlar da e tanında yapılmamıştır. Ama bu Yasa dediğim gibi kırklardan gelen bir kültürün mirası olduğu için...

İSMAİL BOZKURT (Girne) (Yerinden) - Belediyeler Yasasında da var.

ALPAY DURDURAN (Devamla) - Uzun uzun hem de tanımlanmış uzun uzun. Bakın ne diyor...

İSMAİL BOZKURT (Yerinden) (Devamla) - Eskisinden de yenisinden de.

ALPAY DURDURAN (Devamla) - 60'inci maddenin (2)'nci fıkrası gürültü ve rahatsızlıkları önleyici önlemler alırlar ve bu amaçla denetimler yaparlar. Sağlık, esenlik, ve huzur meselesi de dahi olmak üzere. Gâlelim şimdi gürültü, rahatsızlık bunların önlenmesi. Sırf bu tanım için 611'inci ile 612'nci sayfalar kullanılmış, sırf bu rahatsızlık için. Yani bu Yasanın tüm gelenekleri ile ilgili yazılan yazı kadar yalnız bu iki sözcüğün tanımı için çaba sarfedilmiştir. Bakın rahatsızlık edici şeyler. Aşağıdaki haller bu Yasanın amaçları bakımından rahatsızlık sayılır.

- (a) Rahatsız edici sağlığa aykırı herhangi kötü bir yer; herhangi bir kötü bir yer sağlığa aykırı ise.
- (b) Rahatsız edici sağlığa aykırı herhangi bir pis su akıntısı, döküntüsü, yatak veya birikintisi; yani burada atık veya artık denmiştir. Atık ve artık deyip geçirmiş olan şeyler burada yazılıyor. Hendek, lağım, tuvalet, çöp kuyusu, su yolu veya süprüntü kuyusu;
- (c) Rahatsız edici veya sağlığa aykırı bir biçimde tutulan herhangi bir hayvan. Havlayan bir köpek rahatsızlık unsuru olarak bunlar belirtilmiş. Çevre, devlet planlaması ve bunlar tanımlanmış ve neyi ekliyorsunuz ben bunu soruyorum.

(ç) Sağlığa aykırı veya göze hoş görünmeyen herhangi bir yer, güzel hoş görünmeyen herhangi bir yer, veya esenlik veya sağlık bakımından sakıncalı herhangi bir yığın veya kalıntı; baktım beğenmedim rahatsızlık duyuyorum. Bu ne kadar, yani bu belde halkının genel kanaatine göre baktığında beğenmediği bir manzara varsa bu bile görev alanı olarak belirlenmiş ve demiş ki bu gider. Fazla kalabalık nedeni ile ev sakinlerinin sağlığına zarar verilecek herhangi bir ev veya evin bir kısmı. Yani bir evin içerisinde fazla insan varsa veya bir evin bir kısmının içerisinde fazla insan varsa bu sağlığa zararlı olabilir. Onu bile denetleme ve önlem görevi belediyeye verilmiştir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; çevreyi biz eğer temiz tutmak istiyorsak, çevreyi biz kirlenmeden kurtarmak istiyorsak ve hele çevreyi geliştirmek istiyorsak bütün yetkiler yasalarımızda mevcuttur. Dediğim gibi dere yatağı, şifolar geldi, vurdu aldı götürdü kumu çakılı. İnşaatlara gitti, oh ne güzel. Dört beton dikildi ve yolsuz, sokaksız, pis su kuyusuz, telefonu arkadan geysin bir ev yapıldı oraya. O sökülen yerdeki, kumun, çakılın alındığı yerdeki yeraltı sularının kirlenme tehlikesi, yeraltında biriken suların taşma tehlikesi.

Çünkü dere yataklarında genellikle çanaklargelirler ve yüzeye çıkarlar. Bu çıkış sırasında siz derinleştirirseniz, çanağın ağzını kırarsanız çanakta su kalmaz. Böyle böyle birçok kuyu kurumuştur. Deniz suyu kayalara yürümüş, tuzlanma arttırılmıştır. Bunların incelenmesi şikayetleri yer almaktadır. Yasamız ne diyor? Alın kum, çakıl derhal orasını dolduracaksın. Kum, çakılın parasını mülk sahibi olan halka ödeyeceksin. Halk da görevlendirmiş devleti, devlet alacak o parayı ve halka hizmet verecek ve bu çukurlar doldurulacak ve tamir edilecek orası.

Bu şartla siz kum, çakıl alabilirsiniz. Bunu da yasalarımız düşünmüş ve yazmıştır. (e) fıkrasında neler diyor? (e)(i) Çevreyi rahatsız edici şekilde tutulan, çalıştırılan, yapılan, inşa edilen, veya buna benzer bir tarzda olan; (ii) Temiz tutulmayan; (iii) Rahatsızlığı önleyecek şekilde pratik olarak havalandırılmamış sağlığa zarar verebilecek veya yapılan iş esnasında herhangi bir gaz, buhar, toz veya diğer pislikler çıkaran. Yani sağlıksız bir odanın içine bile girmeye kalkarsanız buna bakar, bunu giderecek yetki bile verilmiştir. (e)....hayvanların barındırıldığı

herhangi bir yer veya herhangi bir fabrika, atelye, işyeri, harman yeri, tuğla veya kireç ocağı veya herhangi bir yer; (f)Rahatsızlık veya insan sağlığına zarar verecek şekilde duman çıkaran herhangi bir baca ve benzeri. Görevleri böyle ayrıntı ile böyle ardı ardına tanımlamaktadır. Unuttuğumuz yağmur sularına gelelim. Yağmur suyu şır şır bazı yerlerde hâlâ daha akmaktadır. Ne diyor? (h) Sokaktan geçenleri rahatsız edecek şekilde veya sokakta rahatsızlık yaratacak biçimde sokağa akan herhangi bir yapı veya çatının, lâğım, boru, kanal taşıma veya diğer su akıntı yerleri, rahatsızlık mevzuudur. Bunlara derhal mani olmak gerekir. Yani sen çatında yağmuru benim yoluma akıtamazsın. Onun için projelerde yağmur oluşu göstermek mevcuttur. Halbuki bugün yine çevreyi koruma ile görevli olmsı gereken kurumunuz vize verirken yağmur suyu oluşu koydurmak mecburiyetini artık düşünmemektedir, istememektedir. Mimari projelere baktığımızda yağmur suyu oluşu diye birşey görmüyoruz. Hatta vize edilen bazı projelerde çatıyı bile dört tane çizgi olarak görürüz yalnız. Olacak iş değildir bunlar. Mevcut yetkileri kullanalım. Çevreyi bugünkünden çok çok iyi duruma gelir. Hem de hiç para harcamadan, tam tersine birçok bakımdan da para kazanırsınız bunları yapabiliriz. Alın Kanlıdereyi. Un Fabrikası dereyi kirletiyor. Bir anlaşma yapıldı. Bir arıtma tesisi yapılacak ve ondan sonra arıtılan su verilecekti Kanlıdereye. Arıtma tesisi bozuldu, tamirini kim yapacak? Kimse yapmadı, arıtma tesisi devreden çıktı, pompaj istasyonu kondu, yukarılara pompalansın ve güneyden ve kuzeyden pompalanıp da

oluşturulmuş olan kanalizasyon şebekesinin ucundaki
Lefkege su arıtma, kanalizasyon muyu arıtma tesislerine
gönderilecektir. Pompaj istasyonu bozuldu e, hiç
kimsenin sorumluluğu yok. Yat üstüne versin, yıllarca
verildi bu un artıkları, bozulmuş ve çürümüş olarak
ve ta Paşaköy'e kadar bütün köyleri kirlettik, buna
müsade edildi. Halbuki burda yasal, yetki var. Sen
bunu denemeye kalkamazsın, bitti, ben senin faaliyetini
durdururum. Kim durduracak bunları? Bu yasa görevini
kim yapacak? Para mı ister bunu durdurmak? Hiçbir şey
de para istemez. Parasını verir o zaman un fabrikası
bu pompaj stasyonuna yedekleri konur ve filtrelerini
da sürekli yenilenecek şekilde filtrelenir ve devamlı
açık faaliyette kullanılır. Madem ki kendi kirletiyor,
kendi temizlenmesini bunun masrafını sağlamak mecburiyetin-
dedir. Yoksa e fabrika kapatılır. Bir tane un fabrikası
da yok, tekel de değil. Benim devletin de un fabrikası
vardır. Başkaları da vardır, onun için çaresiz de değilim.
Bunları da bildiğimiz halde maalesef bunlara yıllarca
göz yumduk. Derin bir üzüntü ile görüyoruz ki çevre
süleyşi ülkemizin yasalarında var. Çevremizin kültüründe
da var bu. Ben önce verdiğim örneği tekrar edeceğim.
Evinin yağmur oluğu söküldü biraz ve yola su damlıyor
kenarına çarptı diye ceza kesti bize belediye 1958'de.
Biz bunu birer almiş bir insanlar topluluğu olcağımıza
geçmişimizi mahfetti. Böyle bir durum düşünülemezdi
bu ülkede. Bu yasalar uygulansaydı, çünkü bütün yetkiler
ben de tanımlanarak verilmişti Alaguduru çevreyi temiz
tutmalısın deyip de bir adam atamamıştır oraya. Ey daire
sen bu çevreyi temiz tut diyerek de bir daire atamamıştır.
Burada görüldüğü gibi ayrıntılı bir şekilde düzenlenerek
atılmıştır. Bakın kaldırımlara veya yol kenarlarına,
saçaklara veya benzeri inşaatlara taşın bu yasa uyarınca
yapılmış herhangi bir tüzüğün kurallarına aykırı hareket,
aykırı herhangi bir kaldırım, saçak veya benzeri gibi
taşkın inşaat. Kaldırıma, yol kenarına, saçaklara veya

benzeri inşaatlara amaya ait olan mallara taşma varsa buna mani olma yetkisi verilmiştir. Derhal bunu giderirsin, yetki verilmiş. Bugün bakarız yolun içerisinde bir aircondition çıkmış bize bakıyor, görmesek kafamızı vuracağız ve yaralanacağız ve vuranları da gördüm, gidip buna kafasını vuranları da gördüm. Milliyetçi geçinen bir bayrak direği diktirdi kaldırım üstüne, çıkıntılar da olduğu için bayrak direğini seksen derece açı ile dikti bizim kaldırımında. buna çarpmadan geçmek için bayrak direklerine dikkat etmek lazım. Bunlar benim kasabamda oluyor, şehir diyemiyorum artık. Kasabamda oluyor bunlar. ben yaşıyorum bunları. Yetkileri verilmiş, bize bunların nasıl kullanılacağını, bu yetkilerin nasıl kullanılacağını bunların nasıl giderileceğini söyleyin. Burada yetkiler her şekilde verilmiş. Çevre, sosyal yaşam, kültür vs. vs. vs... korunmuş bir insan istiyoruz. Nasıl korunmuş bir insan? Her türlü yatay yetki var ama ben bu çevrenin her gün biraz daha çöktüğünü göremekteyim. Siz istediğiniz kadar buraya yazın en yakışıklı tanımlamalar. Akşam ben hava alanına gitmeye kalktım. Geldim bir yere, baktım nereye gideceğim belli değil, yol değiştirilmiş, direkler sökülmüş, yol içindeki adacık iptal edilmiş, çizgiler de kalkmış tesadüfen fark ettim, dedim bah hava alanı bu taraftadır ve döndüm hava alanına buldum. Benim yolu bulmam için konması gereken levhalar da konmuyor. Konmuyor ama bu yalnız yol burada değil. Benim e tereddütümden dolayı bir kaza çıkabilirdi.

2- 0 yolu bulamayıp da hava alanına gidemeyen turistler de hava alanında buluştuk ve konuştuk ve acı acı şikayet etti. Turizm vardır ve turistik memleket olarak geçiniyorsunuz. Potansiyel olarak olanaklarınız var ama ben gelirken hava alanını bulamadım ve nerdeyse Mağusa'ya gidiyordum.

Geçitkale Hava Limanının daha uzakta olduğunu bildiğim için onun tabelasını görünce uyandım. Haaa, hava alanını geçtiyim ve döndüm geldim bereket versin uzaktan ışıkları gördüm da ona göre yolu tayin ederek yolumu bulup gidebildim. Türkiye yardımları ile milyarlık yollar yapılır sağda solda. Kaç kişinin canına mal oldu, kaç kişinin malına mal oldu bir trafik düzenini getiremedik bu yolda, bir trafik düzenini kuramadık. Kim bakacak bu husulara? Her türlü yetkiler verilmiş. Çevre Dairesi de şimdi yetkili bununla. Yetkisi...

BAŞKAN - Sayın Durduran, özür dilerim sözünüzü kestim ama...

ALPAY DURDURAN (Devamla) - Biraz daha devam edeceğim Sayın Başkan...

BAŞKAN - Ne kadar aşağı-yukarı yani?

ALPAY DURDURAN (Devamla) - Bir saat kadar...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; kaldığı yerden devam edilmek üzere toplantıya 14.30'a kadar ara veriyorum.

-ÜÇÜNCÜ OTURUM -

Açılış saati: 15.05

BAŞKAN- Sayın milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisi-
nin 1'inci Dönem, 5'inci Yasama Yılı'nın 29'uncu Birleşimi-
nin 3'üncü Oturumunu açıyorum:

Lütfen ad okuyarak yoklama yapar mısınız?...

(Ad okunarak yoklama yapıldı.)

KATİP - Toplantı yeter sayısı vardır Sayın
Başkan...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri toplantı yeter
sayısı vardır. Çevre Yasası Tasarısının görüşülmesine
kalındığı yerden devam ediyoruz. Söz sırası Sayın
Alpay Durduran'daydı, buyurun Sayın Durduran...

ALPAY DURDURAN (Devamla) - Sayın Başkan, sayın
milletvekilleri; Çevre Yasası sabahki oturumda da
söylediğim gibi çevre bilincinin çok geliştiği bu günlerde
çok büyük önem kazanmış olan bir Yasadır. Şunu belirtmeye
çalışıyorum ki, bu Yasa çevreyi en genel tanımı ile
bırakırken yapılacak olan işler bakımından gerekli
önlemleri içermemektedir. Az sonra değineceğim gibi
ceza maddeleri de konmuştur. Hatta yerel yönetimlerin Yasasına
göre daha da yüksek cezalar öngörmüştür. Ama Anayasamızın
yaratmış olduğu hukuk sistemi ve koymuş olduğu Anglo-Sakson
hukuk sistemi bu yasaların bu şekilde yetki vermesine
izin vermez. Nitekim bu Meclise girdik gireli 75'ten beridir
çıkardığımız yasalarla 1963'e kadar Kıbrıs tarihinde
çıkarılan yasaların hacmini ikiye katladık, iki misliye
yakın yasa geçirdik.

Buna bütçeleri ve saireleri saymıyorum. Sadece yayınlanıp yasa kitabı olarak saklanmakta olanları kast ediyorum. Yani bir yığın da bütçe yasaları geçirdik ama onları kast etmiyorum. Buna rağmen Kıbrıs Tarihinde yapılmış olan yasaların toplamının iki katı oranında yasa. Fakat mahkemelere gittiğimizde gördüğümüz şudur: Bizim yasalar bir kenarda durmaktadır. Mahkeme hukukun temel ilkelerine göre ve Angleson Hukukunun icraatlarına göre genellikle davaları sonuçlandırmaktadır. Bizim yasalarımızsa hemen hemen ellenmeden kalmaktadır. Bütün yaptığı bizim yasalarımızın bir sürü hata yüzünden açtığımız idari davalar nedeniyle yığınlarca ekstradan mahkeme yükü yıktı mahkemelere ki onların hakkında da yine yasaların kuralları değil, genel ilkelerden kararlar verilmektedir. O kadar ki mahkemelerin çoğunda yasa sözcüğü bile geçmez. Bu yasada da bunun böyle olacağını size kanıtlamaya çalışacağım. Çevre dendiğinde ilk akla gelen muhtarlar ve belediyelerdir. Onların yetkilerinin üzerinde durarak esas orda çevrenin tanımlandığını esas orda çevreyi bozucu unsurların neler olduklarını sizlere kısaca belirtmeye çalıştım ve atlaya atlaya gittim. Şimdi bunların yerel yönetimlerin olanakları çerçevesinde bulunmadığı iddiası varsa onunla ilgili olarak da görüşlerimi açıklayacağım. Ondan sonra da bu cezai müeyyidelere gelelim. Bir kere bakalım şeye. 62'nci maddenin (2)'nci fıkrasına:

"Herhangi bir rahatsızlık hakkında alınan bilgi üzerine Belediye rahatsızlığı yapan veya bundan sorumlu olan kişiye bir ihbar gönderir. Sorumlu kişinin bilinmesi halinde ihbar rahatsızlığın çıktığı yerin sahiplerine veya bu yeri kullananlara gönderilir."

Yani o şekilde düzenlemiştir ki ihbar edilecek şahıs bulunamadı gibi endişe ortadan kaldırılmıştır. Örneğin mahkeme Polly Peck'i aradı bulamadı. Baktı şeyde, deniz kıyısında kaçak inşaat yapılıyor. İzin alınmamış ve özellikle mülkiyet hakkı da tartışmalı ve mahkeme bir emir verdi. Dedi ki bu iş durdurulsun. Tebliğ edilecek

makam bulunamadı. Halbuki burda bunu kapatacak kadar geniş bir şekilde bu husus düzenlenmiştir. Ancak bu son kural da verilen ihbar sonucu rahatsızlığın giderilmemesi halinde belediye rahatsızlığı kendi giderir. Şimdi burda denebilir ki Belediyenin mali külfeti fazla olur ve bunu yapamaz. Halbuki devam edersek şunu görüyoruz:

b) Yukarıda (a) bendine uygun olarak bir ihbar alan kişinin rahatsızlığı belirtilen süre içerisinde giderilmesi koşuldur. Aksi halde Belediye rahatsızlığı kendisi giderebilir, bu amaçla yapılacak masraflar sorumludan talep edilir.

Şimdi bir de mevcut duruma bakalım. Kentlerimiz kent olmaktan çıktı. Kasaba diyorum. Aslında ev kümesi gibi garip bir isim bulmak gerekiyor. Çünkü köy bile denemeyecek hale geldi. Çünkü köyün de bir tüzel kişiliği vardır. Çevre dediğim gibi köyden başlar. Köye dokunmuyorum neden? Çünkü köyün mevzuatı 40-50 yasada düzenlenmiştir. Bunlar hakkında bir rehberde toplama yapılmıştır. Ama son seçile seçile eski muhtarlar da ortadan kalktıktan sonra, polis de muhtarları unuttuktan sonra, köy tüzel kişiliği diye birşey ortadan kalktı. Kumsal muhtara kendi azalarının isimlerini bilmez. Sorduk muhtara iki de azanın imza etmesi gerekir bu evrağın altını. Kimdir azalarınız diye. Muhtar azalarının isimlerini bilmez.

Köylerdeki muhtarlar defter tutmuyorlar artık kasaba-
dakiler gibi. Halbuki köyün tüzel kişiliğini oluşturan-
lar kayıt olmuş köy halkıdır. Doğum yerini de deftere
yazılır. Köy halkı yazılır, köy halkı içerisinde
kayıt olanlar belirlenir ve her yıl dört ayrı bütçesi
vardır köyün. Dört ayrı bütçe için toplantı yapılır
oy kullanmak, onaylamak mecburiyeti vardır. Bunlar
yasanın emridir. Köyde örneğin yağmur suları selleniyer-
sa, hafif bataklık yapıyorsa, sinek pislik yuvası
oluyorsa hayvan pislikleri bir yere atılıyorsa, temizlenmesi
gerekiyorsa bunun için yasa diyor ki, muhtar görev
yapar, çağırır köy ahalisini ve onsekiz yaşından büyük olanlar
toplanırlar, oy kullanırlar, bütçe yaparlar, oy kullananlar
kendi kendilerini vergilendirirler o bütçe için ve o
pislik giderilir. Bunlar hep yasa gereğidir. Ama bugün
ne yazık ki köylerimizde artık nüfus kaydı da yapılmamak-
tadır, oylama da yapılmamaktadır. Yani köy tüzel kişiliğinin
bireyleri haline gelen köy örgütünün bir parçası olan
seçmen yurttaş, on sekiz yaşına bitirmiş olan gerçek anlamda
yurttaş bilinci ortadan kaldırılmıştır. İngiliz döneminde
bile yapılmakta olan bu yurttaşlık uygulaması sözde egemenlik
hakkını kullandığımız bu dönemde aslında egemenliğimizi
karşıya kaptırdığımız bu dönemde bunların artık lafı
bile edilmez oldu ve muhtarların, muhtarlıkla ilgileri
kalmadı. Çevre altı kazıma başlıyor, belediyelere geldiğinde
ise gördüğümüz manzara şudur. Gelişi güzel verilen inşaat
izinleri ile Yasaların sistimaline müsaade edilerek her
dağın başına bir ev kondu. Sosyal Konutlar bile sosyal
çevreden uzak yerlere yerleştirildi. Aralarında geniş boşluklar
oldu. Bırakınız elektrik dağıtımının masraflarını, su
dağıtımının masraflarını, telefon dağıtımının masraflarını,
çöp kaldırmanın masraflarını, ulaşım masraflarını, asfalt
taşımanın masraflarını, yedek parçayı, yakıt tükettiminin masraflarını
bir tarafa koyalım ama bu çevre nezeni ile arada oluşan
boşluklarla pislik yuvası oldu. Şimdi bize denebilir ki

E; ya işte belediye bunların hakkında gelemeyecek. Halbuki ne diyor Yasa, binalar arasında kalan boş arazi bir rahatsızlık nedendir. Belediye bu rahatsızlığı giderir ve parasını da sahibinden alır yani bu arazi boşlukları şimdi belediye için bir gelir kaynağıdır. Belediye çıkaracak düzelteceksiniz, kepçesini, traktörünü sağlayacak bunları getirecek planlı bir şekilde bu arazileri temizleyecek, ondan sonra verin bakalım buraya parasını diyecek. Ve hiçbir hizmet bugünkü ekonomik koşullar içerisinde karsız da düşünülmez. Dolayısıyla hiç değil ise makul bir yüzde on kar oranı üzerinde konacak ve belediye tam tersine bu durumdan yararlanarak çevreye bakmak için ekstreman imkanlar dahi elde edebilecektir. Eğer bu Yasayı uygulamak isterse.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; burada kesinlikle bütün yetkiler düzenlenmiş gibidir, yalnız bazı kültürel ve sosyal sorunlar bunun dışında kalabilir ki, o da belediyenin zayıf mali imkanları nedeni ile kalır. Örneğin sosyal konut yapmaya yetkisi varsa belediyelerin sosyal konut yapmak bunun için fon biriktirmesi vesaire olanakları kısıtlıdır, bunu kabul ederim. Dolayısıyla bu konulardan gidilse bu sefer karşımıza sosyal konutla ilgili olarak İmar Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı yani ve İskan Bakanlığı gelir.

Bunlar da bu görevleri paylaşmış durumdadırlar. Bu yasa neyi getirecek? Üzülerek gördüm ki ben bu yasa çok geniş kapsamlı düzenlenmiştir. Halbuki teferruatlı olarak yetkiler hem de oldukça iyi bir şekilde dağıtılmıştır dedim, basından bir de okudum ki çok dar tutulmuş, geniş kapsamlı olması lâzımmış demişim. Yani tam tersi yayınlandı. Kamuyu bizim söylediklerimiz duymuyor. Duymaması için gerekli tedbirler alınmıştır, ancak her şeye rağmen yine de ben görüşlerimi hiç olmazsa tarihe mal olsun diye bu tutanaklara söylemeye devam edeceğim.

Bu noktaya geldikten sonra dönelim şimdi bunun müeyyidesine. Bana sayın bakanlardan birisi dedi ki adamlar getiriyorlar kepçeleri, kum çakılı yükleyip gidiyorlar. Ne yapalım, yasal yetkimiz yok. Nerden çıktı dedim bu? Güzelyurt Kaymakamı yoktur yasal yetkiniz demiş, polis müdürü de eh madem yasal yetkimiz yoktur, yapacağımız birşey yoktur demiş ve işin içerisinden çıkmışlar. Şimdi ben dedim ki bu mal benim mi? Benim. Benim malına kimse giremez. Giren suç işlemiş olur. Dolayısıyla ben o gireni cezalandırabilirim. Çünkü bu mal benim, devletin, toplumun ve bu bakanlık da benim adıma, toplum adına bu malın sahibi. Elbette ki bu mala kimse giremez ondan izin almadan. Birinci burdan başlar.

İkincişi; birisi gelip benim malına taş toprak alabilir mi? Alamaz. Dolayısıyla yasak olduğu aşikâr, belli, bunu en ufak bir yurttaşlık bilinci olan insan bilir. Nasıl oluyor da bu devlet kendini yasal yetkisiz görebilir. Daha önemlisi şudur: Yasaların suç olarak tanımladığı herhangi bir fiil yanında cezası vardır, o bellidir. Ama bir de şu vardır. Yasanın verdiği bir yetki vardır size. Siz yetkiyi kullanırken bir emir verirsiniz. Bu verdiğiniz emir yasal bir emirdir ve Ceza Yasası

Fasıl 154 der ki; "Yasal bir emri uygulamayan herkes, bir suç işlemiş olur. Hüküm giymesi halinde de iki yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilir." Yani sizin öngördüğünüz, Belediye Yasasının da öngördüğü cezalardan da daha ağır ceza, bir yasanın verdiği yasal yetki dolayısıyla kullandığınız emrin dinlenilmemesi hakkında Ceza Yasasında da mevcuttur. Nedense bu uyduruk devletin yönetiminde hiç bu madde hatıra gelmemektedir. Ansızdan E yasal yetkimiz yoktur. Ama niçin yoktur? Niye? Ne zaman kayboldu bu yetkiler? Birisi güçlü oldu mu da onun hakkında bir yasa uygulanmayacak, efendim yasal yetki yok. Suç tanımlayıp ceza koymadık, birşey yapamıyoruz deyip eller kollar bağlanıp oturulmaktadır. Bu çok sakattır ve kesinlikle de hukuka aykırı bir anlayıştır. Ceza Yasasında iki tane madde vardır. Bir tanesi açık bir şekilde yasal bir emre itaatsizlik maddesidir ve Ceza Yasamızın kurallarına göre de en ağır cezalardan olan iki yıla kadar cezayı öngörmektedir. Dahası burda da yine suç ve cezalar vardır.

Tabii bunları yapmak için herşeyden önce sahip çıkmak lâzımdır. Yasaya yetkilerine sahip çıkman gerekir ki bunları yapabilesin. Yoksa bunlara kulak vermezsen kuşkusuz sonuç olarak her şey ortada kalır. Bu Çevre Yasası da bunun üzerine tüy diker. Başka birşey olmaz. Şimdi ben soru soracağım ve rica edeceğim bu sorum yanıt-lansın. Bu ana kadar yaptığım konuşmalara hiç karşılık verilme de olur ama bu soruma bir yanıt bekleyeceğim.

İÇİŞLERİ, KÖYİŞLERİ VE ÇEVRE BAKANI OLGUN PAŞALAR
(Yerinden)- Hepsine de vereceğiz. Olur mu?

ALPAY DURDURAN (Devamla)- Şimdi... Olabilir. Ben yine de ısrarlı değilim. Ama bu soruma yanıt beklerim.

Şimdi bu Yasa diyor ki bu suçtur. Cezalara ilişkin kurallar. Bu yasayla belirtilen ve suç sayılan yasak, kısıtlama ve yükümlülükler uymayan gerçek ve tüzel kişiler şu şu olur. Tamam. Bu tarafta da bu Yasaya giren suç sayılanlar da belirtilmiş. Meselâ işletme izni ve haber verme yükümlülüğü suç işlemiş sayılırlar diye bitirmiş (2)'nci fıkrayı da. Yani vaktinizi almak için okumayayım bunları. Birtakım suçlar tanımlanmıştır. Bu suçlar için de en uzun maddeyi düzenlemişler ve cezalar öngörmüşler. Peki bu suçu kim kovalayacak? Ben bakıyorum polis bir trafikle uğraşiyor, bir ev açma Kıbrıs tabiriyle bir ev açma işleriyle yani hırsızlıkla uğraşiyor, esrar ticaretini suç olmaktan çıkarmışlar, esrar kullananlarla uğraşıyorlar. Cetvelinde yer alan suçlar vardır meselâ suistimal yapma, bir kamu görevlisinin suistimal yapması onu da suç olmaktan çıkarmışlar onu da takip etmiyorlar, görevi savaqlama, görevin ihmali bunlar da suç olmaktan çıkarmışlar, bakıyorum rapor edilen sıfır, dava edilen sıfır, ceza edilen sıfır, beraat edilen sıfır, bunlar budur. Bunların dışında şimdi ben soruyorum bu devlet bir yığın yasalar geçiriyor ve suçtur diyor bu. Arkasından da ilave ediyor bu suçun cezası da budur diyor. Peki bu Yasalar var bunda. Ben soruyorum bu Yasayı siz polise duyurdunuz mu? Polis bu Yasayı izleyebilecek midir? Ve bu suçları kovalayacak mıdır? Ve bu suçlar polis okulunun eğitim klavuzuna girecek midir? Siz bunu öngördünüz mü? Bu cezaların cetvelini hazırladınız mı? Bunu gönderebilecek misiniz? Gönderebildiniz mi ve kaç günde ve bu klavuzun içerisine girecektir? Yoksa şimdiye kadar olduğu gibi yine bu Yasanın içerisinde kalacak poliste bu Yasa beni ilgilendirme diyecek ve hiç bu suçlarla ilgilenmeyecek, sadece adi vakalar dediğimiz vakaların peşinde mi koşacak? Çünkü bizim polisimiz bu tür suçları da izlemekle görevlidir. Biz de Savcılık yoktur. Savcılık müessesesi yoktur bu gibi işleri yapsın. O yalnız polise şunu da yap diye bir talimat verme yetkisini istisnai olarak bunu yerinde bulunduran, polisin

kendisine gönderdiği vakaları izleyen bir makam halindedir, Anayasamız öyle buyurdu bize Savcılığı. Türk filimlerindekilerle karıştırmayalım. Bakıyoruz mali işlerle ilgili polisimizde hiçbir personel kalmadı. Mali bir konuyu izleyecek herhangi bir polis memuru yetiştirilmedi. Son gümrük yolsuzluğuyla ilgili olarak da bunlar ortaya çıktı ki polisimiz de bunu izleyecek. Eğitimden geçirilmiş kimse yoktur ve günlerce tarif edilmek mecburiyetinde kalındı bu evraklar ve yolsuzluk ancak öyle izahat edilebildi polisimiz memurlarına. Halbuki ne diyor Polis Yasası. Yasa olarak konuyu suç teşkil eden bütün fiilleri izleme olmasını, sağlamak için önleyici tedbirler almak olduğunda da kavuşturmak ve yargı organına sevk etme, delillerini toplama ve sevk etme, bütün bu yetkiler polise verilmiştir.

Ben soruyorum şimdi bu cetvelin çıkarılıp, hazırlanıp polise verilecek ve eğitim kılavuzuna girecek mi? Girecek diyorsanız ben soruyorum size, şimdiye kadar çıkan hangi yasanın suç olarak tanımladığı şeylerin cetvelini yaptınız? Kaç günde gitti o rehberin içerisine girdi? Ben bu rehberin içerisinde bunların izini görmedim. Ne polis buna sahip çıkıyor, ne muhtar buna sahip çıkıyor, ne belediye başkanı buna sahip çıkıyor ne İskan Bakanlığı buna sahip çıkıyor, ne Bayındırlık Bakanlığı ne de kimse.

Herşey ortada duruyor ve bu çevre, gün be gün çöküyor ve çürüyor. Çok somut bir örnek vereyim size yine Belediyeler Yasasından. 149'uncu madde (c) fıkrası. (2)'nci fıkrasının (c) bendi. "Tehlikeli açıklar tatminkâr bir tel duvar veya parmaklık bulunmayan, sokağa açılan herhangi bir kemer, bodrum veya girişi açık bırakmak, dikkatinizi çekerim. Bodrum veya girişi açık bırakmak. Herhangi bir kemerin veya bodrumun, mahzenin kapısına, pencerelerine veya diğer kapalı yerlerini eksik bırakmak veya tutmak. Herhangi bir tehlikeli kuyuyu veya lağımın etrafını yeterli bir şekilde kapatmamak, bu gibi yerlere düşülmemesi için uyarıcı veya engelleyici önlemler almamak veya güneş battıktan sonra bu gibi yerlerde yeterli ışık bulundurmamak." Açık. Ben bugün yazıhaneden çıkıyorum. On metre o yanda, çukur var. Dua ediyorum her geçtiğimde bir çocuk düşmesin onun içerisine. İkide birde araba tekerleğinden bir tanesini düşürüyorlar içerisine, gelip çekip çekip zar zor çıkarıyorlar arabayı içerisinden. Atilla Sokakta, ailemin evinin önünde yine lağımın ağzı açık ve etrafta da çocuklar oynuyor. Yasalarda bütün yetkiler vardır. Ne polis bakıyor, ne belediye bakıyor. Hatta, karşısında da belediye personeli de oturuyor. Bu kadar lağımın ağzı açık duruyor böyle. Ne iskân bakıyor, ne Bayındırlık Bakanı bakıyor, ne İçişleri Bakanlığı bakıyor, ne başka birisi bakıyor. Tam böyle kendimizi kapıp koyuverdik. Devletimiz hiç yokmuşcasına, özgür de değiliz. Çünkü, bizi ezmek için devlet mevcuttur. Bir sürü yasa dışı örgütü desteklemeye de gelince, Elçilikten de yardım alarak, işte yurt dışındaki anıtların korunma fonlarından paralar da ödeyerek, bu devlet resmi, gayri resmi, özel, yarı özel bir sürü kişinin tepemizde hora tepmeyi beceriyor. Ama devletin yurttaşa hizmet veren organları çise karşımızda bulunmuyor. Biraz hizmet verir. Sonra öp elimi de vereyim. Telefon mu istersin? Öp elimi de vereyim. Puan mı istersin? Öp elimi de vereyim. Ne istersek öp elimi de vereyim. Bir el dağ gibi duruyor karşımızda. Şimdi seçim yaklaştı. Bu sefer onlar başlayacaklar. Öpeyim abim, öpeyim abim. Bir, iki ayın içerisinde bu öpme gidecek. Ondan sonra beş yıl öp elimi diye uzatacaklar bize ellerini biz öpeceğiz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; böyle devlet idaresi olmaz. Devlet idaresi, başta da söylediğim gibi, ülkeyi tanımak, görevleri tanımlamak, görevlerin yapıldığını belirtmek için görevin ölçülerinin nasıl yapılacağını tespit etmek. Devlet memuru boru mu döşeyecek? Tamam, günde kaç metre boru döşedin? Bu göstergesidir görev yapılıyor mu, yapılmıyor mu? Kapının önünde on kişi sıra beklemeyecek. Nüfus Kayıt Dairesinde çalışıyorsa on kişi sıra beklemeyecek. Süratle yapacaksın. Günde kırk tane dosya bitireceksin örneğin. Hepsinin de bu ölçütleri vardı bu ülkede. Hepsinin ölçütü vardı. Onları yapmak mecburiyetindeydi. Bunları unuttuk. Bu ölçütler tekrar gelecek bu ülkeye. Herkesin, her memurun elinde bir defter olacaktır. Her yaptığı yazacak, her on beşte bir bu defterler toplanacak ve bakılacak. Ne yaptın arkadaş? Görevini bi hakkın yaptın mı hakikaten ve başarılı yapıp yapmadığını ondan sonra kontrol edecek, ona göre terfi edecek, ona göre taltif edilecek. Bunları getireceğiz ve bunlara bakılmadan kimsenin terfisine engel olmayacağız, kimseyi de görevinden almaya kalkmayacağız. Bunlar da mahkemede savunma konusu olacak olan ölçütler olacak, yurttaşın elinde bunlar bulunacak. Ben, bunları, bunları, bunları yaptım. Onun için ben taltife lâyıktım. Beni işten atamazlar. Buna dayanacak bütün işlemler. Bunları getirmek şarttır. Bunları söylüyoruz. Bizi masal, gazel dinler gibi dinleyip duruyor Meclis 1975'ten beridir. Dilimizde tüy bitti. Önce reform ve re-organizasyon dedik. Arkasından Türkçeleştirdik. Arkasından plân, bütçe, Plân, Program, Bütçeleme Sistemi dedik, PPBS diye onu mal ettik bu Meclisin tutanaklarına. Bu reform ve re-organizasyonun usullerini tribünlerine kadar hepsini de söyledik, söyledik, hiç kimse bizim sözlerimize kulak vermedi.

Ama bu Ülke ne oldu? Ormanların yarısı gitti. Sokaklarında çukurlar çocuklarına tehdit savurur. Kaldırımların üstünden sarkan dikenli ağaçlar körleri bir defa daha kör edecek şekilde başımızın üstünde asılı durur. Yaşalar emreder parselasyon yapıyorsan asfaltı yapacaksın. Gittim gördüm dün akşam asfalt yapılan yerleri parselasyon, milyarlar atıldı, mahalle oluşturuldu, bakıyoruz bir yere geliyor ve bitiyor. Biraz sonra çarpık bir şekilde başka bir yerde başlıyor. Bir kilim serer gibi serildi o toprağın üstüne, daha binalar bitmeden yol bitti. Yasak savma, işte asfalt mı? Yaptım sana asfaltı dediler yaptılar gittiler ve bunlara müsaade ettik biz. Bütün bu çevre hem de en yeni yapılarıyla en yeni mahalleleriyle tam bir rezalet halini aldı. Bu Gönyeli'nin girişine bakın, orası bugün örnek bir kent olmalıydı, uydu kenti olmalıydı Lefkoşa'nın. Nedir gördüğümüz? Bodrumlarında sinek olmasın diye balık beslemeye çalışıyorlar. Çünkü sular işgal etti bodrumlarını. Sokak? Yarım yamalak. Hiçbir şey tamam değil. Tam bir şantiyeye çevirdik lafına uygun. Herşey şantiyeye döndü, çiviler etrafta, tahtalar etrafta, çimento artıkları etrafta, duvar tenekeleri etrafta, bitmemiş sıvanmamış yerlerde elektrik lambaları yanar ve yurttaş bunun içerisinde yaşamaya çalışıyor. Çok yazık. Tavsiye etmiştim bir ara eskiden şimdi yine tavsiye edeyim. Drina Köprüsünü okuyun. Drina Köprüsü Osmanlı-Avusturya dönemlerinde yenilip geri çekilip Avusturyalılara bıraktığı dönemde yazılmış olan bir Romandır. Drina Köprüsü dünyada ün yaptı. Efendim Osmanlı eseriymiş sanki Osmanlı diye biri vardı da gider o eserleri yaparmış gibi Osmanlı Eseri derler. Osmanlı eseri değil. Osmanlı Devrinde yapılmış olan bir Köprüdür. Bu köprü yapıldı ve Yugoslavlar bugün bile tarih kitaplarında derler ki biz Osmanlı Deverinde çok önemli kazanımlar sağladık. Özellikle inşaat ve bayındırlık işlerinde derler ve bu köprüyü de örnek olarak arada zikrederler. Ama çöktü yıkıldı ve her taraf yozlaştı. Kendisinden daha ileri bir devlet gfeldi Avusturya ve anlatıyorlar,

geldiler diyor başladı ağaçlarımızı saymaya. Ben soruyorum kaç tane zeytinimiz vardır? Cevap yok. Kaç tane harubumuz vardır? Cevap yok. İstatistiklere bakıyorum bir yıl ekili zeytin ağacı miktarı yüz bin, ertesi yıl doksan bin. Bir sonraki yıl yüz on bin. Allah allah tansiyon gibi artar eksilir, artar eksilir. Harup? Harup da aynı. Narenciye? İhraç ürünü, bu ülkenin petrolü gibi temel ihraç ürünü uzun süre elinden tam manasıyla bırakmamış olan bir ürün bugünlerde şimdi rakipleri çıktı tabii birkaç yıl sonra kaale alınmayacak, lüzumsuz hale gelecek konuşma, narenciye hakkında onun için bakıyorum da o da tansiyon gibi. Bu kadar dönüm narenciye, portokal diyor bakıyorum bir yıl bu kadar dönüm, ertesi yıl bu kadar dönüm ve ertesi yıl bu kadar dönüm. Sanki de şeydir, lapsedir mübarek bir yıl çıkar, bir yıl çıkmaz. Ondan sonra da geldi Avusturyalılar ağaçları saydı. Tek tek cinsine göre, bağ bahçe, tarla otlak bunları saydı ve her insanı saydı. Ben insanımı soruyorum, insanımız hakkında bilgi yok. Çevreyi bunlar oluşturuyor. Ben neyi biliyorum? Neyi kontrol ediyorum. Ben diyorum ki yarısı yok bu ormanların. Yanıt veriyor mu bana? Öyle bir şey yoktur bir savunma hikâyesi gidiyor ondan sonra ekeceğiz, iklimini değiştireceğiz nutukları çekiliyor, şimdi üç yıllık, beş yıllık, Anavatan yardımı da eklenecek deniyor bu şey olacak falan deniyor hepsi hikaye bunların. Sen ağaçların kesimini durdurmadıkta sonra ne ekerseniz ekin bununla başa çıkamazsınız ki. Bu yol bilmekten geçer. Ben geçiyorum hisarın yanından

Bakıyorum, yatıyor orda zeytin ve harup kütükleri. Yasak mı falan diyor bana? İşte soruyorum. Yaş zeytin ve harup kütükleri. Buyurun gidin orda, köşe başında duruyor işte. Teftişinize açıktır. Gizlisi, saklısı yok bu işin. Az ötede, bu yolun üzerinde, gidin, lahmacuncunun yanında dağ gibi kütükleri göreceksiniz. Yaştırlar abi, yakamayız şimdi der sana. Taze kütükler. Çevre, herşeyiyle çökmektedir. Şimdi, size bir de ilginç birşey okuyacağım burdan. Hiç uzağa gitmeye gerek yok. Dediğim gibi, bizim kültürümüzün içerisinde herşey var. İsterseniz çare, çare bulunur. Ama, hizmet yapanlar da lâzım. Biz, gidip tanımıyoruz. Ne insanı biliyoruz, ne doğanı biliyoruz, ne öleni? Bana dediler ki ikiyle çarpın doğanları. Neden? E, kaydolmuyor millet. İlkokula geldiğinde, mecbur olacak diyor doğum kâğıdı isterler okuldan, o zaman diyor çıkarıyor ve onun doğduğunu da fark ediyor. Yahu o zaman üzerinden beş, altı yıl geçtikten sonra bu ortamın, bu sefer herkes artık 7 yaşına gelip başvurmaya başlayacağı için, yine doğum miktarını tespit etmiş olacaksınız değil mi? Değil. Neden değil? Çünkü, yozlaşma giderek artıyor. Dün on kişi doğanı bildirmiyorsaydı, bir sene sonra 20'ye çıkıyor. Bir sene sonra 30'a çıkıyor, bir daha sonra 40'a çıkıyor, bir daha sonra 50'ye çıkıyor. Bildirmeyenlerin sayısı çoğalıyor. Her gün biraz daha geriye gidiyoruz, tarihin gerisine doğru. Soruyoruz biz. Aç vardır demiş birisi. Diyorlar ki, ne münasebet Kıbrıslılar aç değildir. Ben soruyorum şimdi. Aç kalanları siz Kıbrıslı saymıyor musunuz? Çünkü, buyurun hastahaneye. Hastahanede beslenmemiş çocuklar sorunu var. İki bir hastahaneye beslenmediği için vücudu yaralar içerisinde, tipik beslenmediğinden dolayı hasta, yetilmedik halde bulunan çocuklar var ve onlar tedavi görüyorlar hasta gibi hastahanede. Ondan sonra ne oluyor bu çocuklar? Başımızdan uzak, gözümüzden uzak olsun da ne olursa olsun. Bugün biz, yurttaşlarımızın bir kısmını yurttaş saymadığımız için aç yoktur diyoruz. Halbuki, bu çevre modelleri de belediyelerin yetkilerinde bahsettiğimiz gibi, artık bir hanenin

içerisinde üstüste 16 kişinin yaşadığını Ulusal Birlik Partisi bilmektedir gayet iyi. Bir köy gezisinde bununla karşılaştılar. 14 çocuklu bir aile, bir de ana baba, 16 kişi. 16 kişi bir hanenin içerisinde yaşıyorlar. siz o hanenin artık çevre koşullarına uygun olup, olmadığını varın takdir edin. Önce bilmekten geçer. Ben, bilmenin ne anlama geldiğini size belçirtmek için şunu okumak istiyorum. Bir kitap. "The Middle Ages". Orta çağlar. Ve bu kitap bizim Maarif Kolejinde okutuluyor. Orta çağlar kitabı. "Downsday Book". Yani, kıyamet günün kitabı gibi birşey bu, adı. İki, üç birleşim önce size, 1879 yılının İngiliz Raporunu okuduydum Kıbrıs hakkında. O raporun içeriği bu Meclise verilmemektedir. Bu Meclis bilmez o kadar bu memleket hakkında bilgiyi. 1879'da böyle bir rapor gitti İngiltere'ye ve İngiltere Parlamentosu bunu denetlerdi. Her gelen raporu birbiriyle karşılaştırarak gelişmeleri izlerdi ve onun için bu Kıbrıs Ortadoğu'da Filistin ve Kıbrıs olarak özel bir statü kazandı çevre sağlığıyla. Trahom kalktı. Kuduz yok. Bir sürü mikrobik hastalık ortadan kaldırıldı. Fakat bu o dönemde kaldı. İngiliz geldiğinde, insanların, o söylediğim o dokuz buçuk memuru yerleştirmek için Lefkoşa'da yer bulamadı. Sağlıklı bir çevre bulamadı. Onun için Ayanapa'ya yerleştirdi kendilerini önce. Ta Lefkoşa'yı insanca kullanılabilir bir hale getirsin, sinekten, pislikten arındırsın, o zamana kadar Ayanapa'da kaldı İngiliz kolonisi. İşte o rapoların geleneği nereden geliyor? Bir, 1085 yılında, yani İsa'dan 1085 yıl sonra, bugünden ise 900 küsur yıl önce, 905 yıl önce bir kristmas gününde, William denen kral bir emir verir. Ben diyor mademki bu ülkenin kraliyim, bileceğim dedi bu ülkeyi ben ve kendisine bir rapor hazırladılar ve verdiler. Rapor da nelerin olmasını istedi?

Tarım arazisi, otlak, çimenlik ve ormanlık ve mülk arazisi, normal köylü, fakir köylü tasnifiyle bunların sayılarının miktarlarını, su değirmenlerini, balık yerlerini ve hayvan barınaklarını hepsi bunların sayıldı, döküldü. Böylece her parçanın değeri de belirtildi ve İngiltere A'dan Z'ye tesbit edildi ve bu raporlar böyle hazırlanarak başladı ve o yüzdendir ki herşey arandığında bulunabildi ve yönetilebildi.

Ben soruyorum şimdi, bu Çevre Yasasını hazırlayıp yollayanlara. Neyi öngörüyoruz? Neyi biliyoruz? Ve bu kadar yalanın içerisinde ki bütün rakamlarınız hep yalan, bu kadar yalanın içerisinde nasıl çıkıp bu kadar yasal yetkili olan makam varken, onlar bu yetkilerini kullanamazken siz nasıl olacak da kuracağınız yeni bir daireyle bu işleri halledeceksiniz? Bize anlatın. Biz de ümitlenelim bakalım nasıl yapacaksınız? Yani şimdi İskan Bakanlığını çiğneyeceksiniz, onun yetkilerini siz kullanacaksınız? Bayındırlık Bakanlığını tepeleyeceksiniz, onun yetkilerini siz kullanacaksınız? Trafik Şubesini geçeceksiniz, onun yerine görevleri siz alacaksınız? Belediyeleri çiğneyeceksiniz, onun yerine siz mi geçeceksiniz? Ne yapacaksınız? Bize bunları izah edin ve biz de bunlara göre anlayalım ve idrak edelim. Tam bir kargaşa yaratacak kadar herşeyi birbirine geçirdiğimiz bir Yasayla karşı karşıya bulunuyoruz.

Anayasa görüşülürken Yüksek Mahkeme hakimleri komiteye geldiler. Her iki Anayasa görüşmesi sırasında da geldiler ve bu görüşmeler sırasında bize şunu söylediler. Biz bir hukukçu olarak sizin yasalarınızı yorumlayarak bunlardan bir sonuç çıkaramıyoruz. O kadar çok ve farklı terimoloji kullanıyorsunuz, o kadar acıip atıflarda bulunuyorsunuz, ne olduğunu biz, "falan yasadaki kurallara bakılmaksızın" veyahutta "başka yasalardaki kurallar saklı kalmak koşuluyla" diye başlayan düzenlemeler yapıyorsunuz ki biz bunları yorumlayıp da kime

ne görev verdiğinizi anlayamıyoruz. Bir suç işleyecek olursa bu suçun işlenip işlenmediğini de böylece ortaya çıkaramıyoruz, yetkide bulunamıyoruz biz.

Biz bunca senedi hep bunların üzerinde çalışan hukukçular olarak bunun altından da kalkamıyorsak, yurttaki sözde yasaların çıktığı anda biliyor kabul edilecektir, bu yurttaki nasıl biliyor olacak bunları ve nasıl bu hakları kullanacak? Nasıl kendini savunacak? Bunlar hep böyle yasalarla yaratılmış olan ortamlardan ortaya çıkmış oluyor. Onun için bu Yasadan bir şey beklemek istiyorsak, alacağız elimize bu Yasayı ve buradaki genel tanımını ayrıntıya kavuşturacağız. Bu ayrıntı Belediye Yasası ile birlikte, İskanla ilgili yasalarla birlikte, Bayındırlıkla ilgili yasalarla birlikte Yeni Binalar ve Caddeler Yasasıyla birlikte ve tabii Anayasanın kurallarını da birlikte ele alarak bu makam bu yetkiyi almıştır. O yetkiyi o kullanacak ben gözeteyeceğim. Bu makam bu yetkiyi almıştır, o yetkisini kullanacak, ben gözeteyeceğim, bu yetkiyi ise kullanan yok. Filan kullanacak veyahutta benim memur kullanacak.

Ve ben yine denetleyeceğim diye bunları belirlemedikten sonra, hiç kimseye belirli bir talimat vermiş olmayız ve kimse bundan birşey öğrenmez. Hiçbir memur da bunu öğrenerek hareket etmez. Tekrar ediyorum yine o İngiliz darbu meselemi. Diyor ki "give an instruction to a wise man, he will be wiser, yet wiser." Bir talimat ver akıllı bir adama, o akıllı adamın daha akıllı hale geldiğini göreceksiniz. Bizim yasalarımız da böyle bir talimat içermelidir. Bu yasa artık dünyada sıfırla çarpılmıştır. Bu yasa kullanılmıyor. Bunu, dediğim gibi tasnif ettikten sonra, hatta bu yasanın uygulanma ilkeleriyle ilgili bir de yasa çıkarılır. Örneğin, İngiltere'de, grev hakkıyla ilgili bir yasa vardır. Grev hakkının kullanılışıyla ilgili ilkeler yasası diye ayrı bir yasa daha çıkarılmıştır ve o ilkeler yasası, grev yasasından daha da kapsamlı bir yasadır. Yönerge vereceksiniz, talimat vereceksiniz, instruction vereceksiniz ve insanlar bunu öğrenecekler ve uygulayacaklar. Uygulamaların nasıl ölçüleceğini de tayin edeceksiniz, ölçeceksiniz, tayin, terfi, nakil vesaire bunlara göre yapılacak. Başka birşeye göre değil. Bunu savunmadıktan sonra ne hukuk devletinden bahsedilebilir, ne demokrasi olabilir. Ne de çevre sağlığı olabilir, ne de sosyal çevrenin bütünlüğü olabilir. Çünkü, keyfi idarenin olduğu yerde sosyal çevre olamaz. Herşey bölük pörçük hale gelir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 10'uncu maddeye de bir bakarsak şunu göreceğiz. Havada, suda ve toprakta kalıcı özellik gösteren ve ekolojik dengeyi bozan kimyasal maddelerin üretim, ithal, taşıma, depolama ve kullanımında çevre korumasına ilişkin genel ilkeler dikkate alınır. Kimin tarafından? Yani tam BRT lisanı. BRT de, dinlerim haberlerini. Bakarım hep edilgen konuşmaya çalışır. Devamlı edilgen. Neden? Çünkü, aldığı haberlerde kesinlik göstermekten korkmaktadır. Öznesi yoktur cümlelerin. Özne yok.

Kim yaptı bu işi yok..Nürüldü..nürülür..nürünüldü..pürülür.
Şimdi bu yasa da ona benzedi. Dikkate alınır. Ama kim dik-
kate alır? Kimin tarafından dikkate alınır? "Kimyasal madde-
lerin üretim, ithal, taşıma, depolama ve kullanımına iliş-
kin sınırlamalara uymayan gerçek ve tüzel kişiler suç işle-
miş sayılırlar. Bu Anayasanın suçsa ancak yasayla olur.
Ceza, suça orantılı olur. Suç tanımı yetersizse, suç yoktur.
Suç olmayınca, ceza da olmaz ilkesine tamamen aykırıdır.
Özne, genel ilkeler dikkate alınacak. Kimin tarafından
belli değil. Farzedelim ki ben burdan istihram edeyim,
Müslüman geleneğinden gelerek içtihat yapayım bundan, çıkar-
rayım birşey. İstikratta bulunayım ve içtihat yapayım,
çıkarayım. Diyeyim ki ben, bir zirai ilâçlar depolayıcı-
sıysam, korunmasına ilişkin, çevre korunmasına ilişkin,
genel ilkeleri dikkate almışım ben. Eee? Bunlar depolama
ve kullanımına ilişkin sınırlamalara uymayan. Ben dikkate
aldım. Tamam. Sınırlamalara uymayan tanımının içine girer
miyim? Girmem. Nedir bu sınırlamalar? Belli mi ki ben bunlara
uyup çuymadığımı anlayasınız ve beni dava edesiniz? Tamamen
afaki bir değerlendirmedir bu, tamamen. Hiçbir özlük esası
olmayan bir tanım. Birinin keyfine bıraktı bunu. Ve bundan
dolayı suç işlemiş olacakmış bir yurttaş ve ceza kuralları
maddesinde de bunlar uygulanacakmış. Yapamazsınız.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI Dr. MUSTAFA ERBİLEN
(Yerinden)- Şaşırdı Paşalar.

ALPAY DURDURAN (Devamla)- Yazın buraya. Bu ilkele
şunlardır. Çünkü, suç olabilmesi için yasanın tanımlaması lâzımdır.

Hatta diyemezsiniz siz bu ilkeler tüzükle saptanır. Diyemezsiniz. Çünkü tüzükle saptanan birşeyi çiğnemek suç değildir. Geçmişte birkaç defa bu hata yapıldı ve tüzük kurallarına uymayan suç işlemiş sayılır, şu kadara kadar da cezaya çarptırılabilir diye madde geçti, ondan sonra gitti mahkemeye, mahkemede Anayasaya aykırı olduğu iddia edildi, mahkeme de doğrudur dedi, vurdu tokmağı bizim yasa gümbür gümbür unufak oldu gitti. Bu da böyle birşey olacaktır. İlkelerini yazacaksınız buraya, bu ilkelere daha doğrusu (2)'nci fıkradır doğrusu, ilişkin sınırları koyacaksınız ve bu sınırlamalara uymayanlar da suç işlemiş olurlar diyeceksiniz. Başka çareniz yoktur.

Şimdi gelelim bir de şu konuya; zâten bunlar suçtur. Genel olarak Sağlık Bakanlığı özellikle yetkilidir bu konuda. Sağlığa zararlı kimyasal bir madde olamaz, kullanamazsınız. Sağlık Bakanlığı da büyük bir kısmını da tespit etmiş yasak diye ilân etmiş, dolayısıyla kullanılamaz. Kullanıldığında ne olur? Canım biz kullanamaz dedik ya, kullanmasın keratalar mı diyeceğiz? Diyemezsiniz. Bugün bu kullanım boyutu, hormonların ve tarımsal ilâçların kullanım boyutu dünyayı öyle bir noktaya getirmiştir ki istasyonlar kurulacak. Gezici istasyonlar kurulacak, yeraltı suları havza havza tespit edilecek ve periyodik olarak numune alıp tahlil edilecek. Toprak da periyodik olarak toplanacak, periyotlar belli olacak, tüzüklerle belirtilecek, bunlar muayene edilecek. Hava, hava da denetim altında olacak. Arabalar dolaşacak, hava numunelerini alıp tahlil edecek ve bunların neticelerine göre kullanılıyor mu kullanılmıyor mu, daha az kullanılsın mı, kullanılmasın mı, çünkü öyle maddelerde vardır, bunların içinde ki kullanmaya da mecbursunuz, bugünkü üretim düzeyinde kullanmak zorundasın da. Kimyasal, koruyucu ilâçlar, vesaire bunları kullanmak zorundasınız. Aksi halde ürün büyük ölçüde heba olup gidecek. Dolayısıyla bunların limitlerini ayarlamak için de bu istasyonlar kurulacak.

Hani nerde? Bunlar da yok. Bu Mecliste def'atle söyledim, Londra'ya gidiyorsunuz, etrafınıza bakın. Göreceksin havadan numune alan gezici istasyonları göreceksiniz. Bugün gidin Londra'ya iki-üç tur atın etrafta, göreceksiniz. Havadan numune alırlar, minibüs devamlı gezer, numune alır, tahlil eder ve ona göre hatta trafiği düzenler. Yer yer hızlandırır, yer yer yasaklar, hızlandırdığında hava trafiğini çoğaltıyor. Hava durumuna göre bunları tayin ediyor. Toprak ve yeraltı suyu tahlilleri ise; o, sürekli olarak konuşulmuş olan hususlardırlar. Bunların da örneklerini sizlere geçmişte vermiştim. Bunlar hakkında herhangi bir mekanizma görünmüyor burda.

Tarımsal ilâç deniyor ki hamken kullanılır, kullanıldıktan sonra on beş gün geçmeden satışa arz edilemez. Peki ben kullandım olgun meyvaya, ertesi gün de baktım fırladı fiyatı iki misline meyvanın, hah, zamanıdır, kestim sattım. Ne olacak? Hangi birinizin benim böyle bir suçu işlediğimi saptamak için çaba sarfetmektedir? Bu devletin hiçbir organı eksik değildir. Komşunun bahçesinden portakal çalanı yakalayacak adam bellidir. Gazete çıkarırsan, gazetenin üstüne adresini yazmazsan seni kimin kovalayacağı da bellidir. Bu taraftan ben halkın kitle halinde kıyım yapıyorum, ona teşebbüs ediyorum, katliam yapıyorum ben bu tarafta, kim izliyor beni? Soruyorum. Devlet bana cevap versin. Bu çevre hazırlıkları yapanlar bana söyleyebilirler. Desinler ki şu istasyonlarımız vardır, bunları muayene etmek için, kontrol etmek için, şu personel de bunlardan munune almaktadır ve gözetmektedir.

Siz ne hakla yetki veriyorsunuz sorumluluk duygusu olup olmadığı hakkında en ufak bir bilginiz olmayan insanlara, denetleme imkanınız olmayan insanlara bu zehirli maddeleri atsınlar bu meyvelere, ondan sonra kessinler versinler bize ve biz bunları yiyelim? Bunların kabuklarının içerisinde de nüfuz ettiğini, dokuların içerisinde de girdiğini bu Meclis kürsüsünden Sayın Tüccar-oğlu size getirdi, isbat etti. Komitede getirdi, komite üyelerine bunları sundu raporlar halinde. Bu devletin laboratuvarı, devlet laboratuvarı bunların örneklerini verdi bize. Aldık baktık. Bu ilaçlar hücre dokularını geçtiler, içine sızdılar. İstedığınız kadar yıkayın, yine de bunları yiyeceksiniz. Çatır, çatır zehirlenip gidiyoruz. Artan kalp, damar hastalıkları ve kanser bunların açık belirtisidir. Her hafta bir yakınımızı 40-50 yaşları arasında toprağa verip durmaktayız. Allah'tan mı bunlar?

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ben bu maddeye baktığımdan gördüğüm yalnız çevre korunmasına ilişkin genel ilkeler dikkate alınır. Kimin tarafından olduğu da belli değil, ilişkin olan bu genel ilkelerin ne olduğu da belli değil diye bir ifade görüyorum ve bunlarla zararlı kimyasal maddeler mücadelesi yapılacak, sağlıklı bir çevre oluşturulacakmış. Yalnız kâğıt işgal edilir.

Bununla bir yer işgal edilmiş olur, başka bir işe yaramaz. İkinci maddesi de onunla aynı ve terim birliği bulunmadığı için yukarisından da kopuk kimyasal maddenin üretim miktarı, taşınma, depolama ve kullanımına ilişkin sınırlamalara uymayan gerçek ve tüzel kişiler suç işlemiş sayılırlar. Yukarıda genel ilkeler diyor burada sınırlamalardır. Bunu bu Mecliste birçok hukukçu sürekli tartıştı. Eğer aynı maksatla düzenlenmiş olan bir metinde iki ayrı terim kullanırsanız ikisinin arasına mutlaka

bir fark vardır diye yorumlar mahkeme ve ona göre hareket etmeye çalışır. Çünkü deli değil ya bu adamlar Aynı konu için iki ayrı terim kullansınlar aynı metnin içinde der ve mantık aramaya kalkar mantıksızlığımızın içerisinde ve böylece çıkılmaz hale gelir. Bu ne suç tanımlamaktadır, ne de herhangi bir kural koymaktadır. Boşu boşuna yazılmış bir madde halinde görüyor bunu.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; tüzük yapma yetkisi diye bir madde ile yasa bağlanmaktadır. Gerisi yürürlüğe giriş maddesi, bir de yürütme yetkisi. Bu tüzük yapma maddesine de baktığımızda şunları görüyoruz. Çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi için uyulması gereken yöntem ve standartlar tüzüğü. Şimdi az önce belirttim. Genel ilkeler, burada ne diyor. Gereken yöntem ve standartlar. (2)'nci fıkrada ne diyor? İlişkin sınırlamalar. Burada ne diyor? Yöntem ve standartlar. Yani neresine bakarsak birbiri ile bağlantılı olarak yasanın topluca ele alınmadığını, okunmadığını, alakeyfi düzenlendiğini görmekteyiz. Aynı da olsa zaten bir işe yaramayacak, çünkü tüzükle bir suç tanımlayamazsınız. Tüzüğün kuralının çiğnendiği zaman da suç işlemiş olmaz bir insan, ama hiç olmazsa dil birliği olsun sağlanmaya bir gidilmemiştir. Ne biçim yasa yapılmaktadır bu devlette ben bunu anlayamıyorum. Bütün bu teknik sorunları her yıl belki de 10 defa, 20 defa tekrarlayıp, tekrarlayıp duruyoruz. Bir ara içtüzüğe olsun uyulması cihetine gidiliyor, arkasından bakıyoruz yine aynı minval.

Zannediliyor ki birisi hah bu yasa böyle mi yazıldı? Tamam. Baktım, oturup yasa yapacağız biz. Bu yasa bu kadar kolay iş mi yahu? Bu Kıbrıs'ta yasama nasıl yapılır? Önce buraya bir komite, valinin direktifi ile kurulur ve başlar araştırmaya. O çeşitli yerlere raporlar hazırlatır. O raporlar birleştirilip bir tüzük hazırlanır, komitesine gönderilirdi. Komite bunu diğer yasalarla birlikte gözden geçirerek yeni baştan ele alarak düzenler, raporlar ışığında da bakarak amacına hizmet etmesini gözetirdi ve bu yetmezdi yollarlardı kendini İngiltere'ye, İngiltere'de bütün koloniler bazındaki tatbikatla birleştirilir, değerlendirilir ve şekil verilir, böyle bir şekilde görüşülerek burda yürürlüğe konurdu, onaylanarak yürürlüğe konurdu. Biz şimdi aldık mı elimize kalemi çat, çat, çat bir yasa atıp yollayıp gidiyoruz. Çok yazıktır. Bu yasalarla hiçbir şey yapmanıza olanak yoktur.

Görültü ve Ses Kontrol Tüzüğü yapılacakmış, Av ve Deniz Hayvanları ile Canlıların Korunması Tüzüğü yapılacakmış. Ne olacak yani yaptığınızda? Burda av ve deniz hayvanlarını korumakla ilgili kurallar vardır, o kuralları uygulamak için tüzük yapacaksınız ve bu kurallar çiğnenirse suç olacak? Yok. Bu Yasa ile siz suç ihdas etmeye çalışacaksınız. Ama bir yere varmazsınız. Mümkün değildir. Kimseye ceza veremezsiniz. Birinci soru şu olacak size bir mahkemeye gittiğinizde. Efendim hangi ceza yasasına göre yasal cezayı siz tanımladınız, gördünüz? Buyurun söyleyin bize diyecekler size. Ne diyeceksiniz? Yasa değil efendim. Tüzük falan madde. Dur diyecek bitti. Orda dur. Başka birşey söylemeye gerek yoktur. Tüzükle ceza konamaz, suç tanımlanamaz, suç ihdas edilemez tüzükle. Aşıkârdır bu. Çevresel Etki Değerlendirilmesi Tüzüğüymüş. Hadi gelin çıkın işin içinden. Çıkalım soralım burda. Kaç vatandaşın birisi bilecek Çevresel Etki Değerlendirmesi Tüzüğü? Bunun anlamının ne olduğunu bilen bile kimse yok. Siz bunun çiğnenmesi ile ilgili bir ceza verebilir misiniz? Maalesef çok genelde kalmış olan ve birbirleri ile bağlantı kurulmamış olan bir tasarı ile karşı karşıyayız.

Böyle bir yasanın geçirilmesini ben baştan söylediğim gibi desteklerim. Geçirilsin böyle bir yasa ama böyle bir yasa değil. Bir çevre yasası geçirilsin. Çünkü çevrenin organik bir bütün olarak algılanması bakımından gereklilik vardır. Bu yetkiler, kim ne yetki almışsa birleştirilsin, bu Yasada birleştirilsin ve densin ki bu fasıl bilmem kim, falan makama verilmiştir. Binalar, yollar. Bu 1980 Yasası belediyelere verilmiştir. Bu otuz, kırk yasa ile birlikte muhtarlığa verilmiştir. Bu Bayındırlık Bakanlığının görevidir. Bu, Trafik Dairesinin görevidir. Bunlar belirlensin ve bunların dışında kalan dar bir alan vardır. O alanın hakkında da yine hatta bu daire değil de bir görevliler seçilsin, bunların içerisinden birini beğenelim, ona verelim ve burayı bir gözetim mekanizması bir örgütlenme mekanizması olsun, düzenleme mekanizması olsun. O zaman bu işlerin içerisinden kalkılabilir. En büyük yararı bu Yasanın çevrenin tanımını getirmesi olmalıydı. Çevre nedir? A'dan Z'ye bu belirtilecek şekilde olmalıydı ve bu belirtilerek bir kültür kazanıldıktan sonra koordinasyonu ile de gözetlenmesi ile de birtakım yararlar sağlanılabildi. Ama öyle yapılmamıştır. Şimdi bu tüzük maddesine baktığımızda biz, gördüğümüz şudur:

Sahillerin korunması ve deniz kirliliğinin önlenmesinden başlayarak av ve deniz hayvanlarına, gürültü ve ses kontrolüne, vesaireye kadar yeni çevreye kapsamlı bir şekilde algılamaktır. Ama bu tarafta da baktık ki atık vesaire diye bir-iki belirli şeye gelir. Yani başında en genel bir şekilde kısa bir tanım, dolayısıyla çok zayıf bir tanım kaldı, çok genel havada, orta yerde somut bir-iki düzenleme, ondan sonra ise ayrıntılı bir anlayışla getirilen tüzükler.

Tüzük yapma yetkileri. E, bunları birleştirdiğinizde ortada birşey kalmıyor. Çünkü bunlar birbirini tamamlıyor ve suç tanımı da yapılmadığı için ceza da getiremezsiniz bunlarla. Bunlar hep ortada kalır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; dileğim bu yasanın geri çekilmesi. Çevre ile ilgili yetkilerin bir cetvelinin çıkarılması, bir kılavuzunun hazırlanması ve bu ek cetvel olarak da hatta bu yasaya eklenmesi ve bu toplam yetkilerin nasıl dağıtıldığını, nasıl gözetildiğini düzenleyen genel bir yasa haline getirilmesi ve personelin de buna göre eğitilerek, yetiştirilerek buna göre sağlanması. Personelin görev yetki ve sorumlulukları da buna göre belirtilmesidir. Çünkü kuruluş yasasında da gördük ki kuruluş yasasında da aynı şekilde en genel ifadelerle bir görev havalesi yapılmıştır. Ondan sonra sen de böl astına, o da bölün astına, o da bölün astına diyerek işin içinden çıkılmıştır. Gelin bir devlette kuruluş yasaları yapın. Bununla bir yere varılmaz ki. En azından birinci iş ne der? Kıbrıs Yönetimi. Yani uzağa gitmeye gerek yok. Bu Kıbrıs Yönetiminin birinci görevi ne idi? Birinci yapacağı iş eğitim bakımından birinci okuyun mevzuatınızı idi. Önce alınan memura mevzuatını okuturlardı kendisine. Al bu seninle ilgili yasa, tüzük, by law derlerdi falan. Tüzük, genelge ve sana verilen emirler, buyur bunları al. Bu, bu dairenin demirbaşdır. Evine götürüp okusan bile ertesi gün getirecen. Çıktı mı bu dışarıya kaybolacak çıktı diye. Bu dairenin demirbaşdır derlerdi ve verirdi hepsi birleşmiş ve bunlardan imtihan yapılırdı. Şimdi bakarız bir imtihan. Eskiden de vardı genel imtihan ama memur bunlardan imtihan edilirdi. Şimdi sorarlar Anayasa kurallarını. Ama bir türlü bakarım da hiç sormazlar mesela şunu sormazlar. Yasanın olmadığı yerde yürütme olmaz der Anayasa.

Çünkü tüzük der yasaya göre, yönetmelik der tüzüğe göre.

Ondan sonra da der ki Anayasadan kaynağını almayan yetki kullanılamaz, hiçbir zaman. Dolayısıyla yasanın olmadığı yerde yürütme olmaz kuralını getiriyor Anayasa. Hiç bunun sorulduğunu duyduk mu, duymadık. İkincisi yasa egemenliğini getirir. Yasal yetkiler olacak. Anayasadan kaynağını almayan yetkiler de olmayacak ve konusu suç teşkil eden bir emri kimse dinlemez. Bunları da getiriyor.

Hiç duymadım şimdiye kadar bunların sorulduğunu. Memurlara soruyorum ben yalnız size yasal olarak ne yetki verdiler? Ne bileyim abi, işte tatin ettiler beni bilmen ne memuru diye. Peki, ne yapacaktın? İşte artık ben tahmin edeceğim ne olduğunu bunların ve yapacağım. Çünkü kendisine hiçbir şey tebliğ edilmemiş. Peki, zaman zaman talimat çekiliyor mu? Çekiliyor. Size diyorlar mı falan yasa, falan tüzük, falan yönetmeliğe göre. Yok. Telefonla bir talimat veriliyor, biz uygulamazsak, yazılı ver diyoruz, yazılı verdi mi yapmaya mecbursunuz. Diyorum ki hayır mecbur değilsiniz. Mecburuz ya hiç olur mu? Daha mecbur olmadığını herhangi bir yasayı veya Anayasayı dahi çiğnemesinin suç olduğunu ve iki yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilceğini bilerek bir memur Anayasadan kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanan bir makama ne olursa olsun uyamaz, boyun eğemez. Yaptığından mutlaka kendisi de sorumlu olur. Bunu bilen memur görmedim. Bunları bilse memurlar ne diyeceksiniz kendilerine? Farzedelim ki bu çevre dairesinde bir memur vardır. Dediniz ki denizler ve av hayvanları ile ilgili görevi sen yapacaksın. O kadar. Aldı adam yasayı eline, bizim yasamız kardeş dedi baktı. Av ve deniz hayvanları ile diğer canlıların korunması tüzüğü yapma yetkisi.

Tüzük yoksa, hiçbir şey yok. Ne yapacak? Kuruluş yasasına göre müdür devredecekmiş müdür muavinine, müdür muavini devredecekmiş şube müdürüne, şube müdürü de devredecekmiş memura. Böyle gelecek. Soruyorum ben. İki yıldan beridir kuruluş yasaları geçmektedir. Birinci geçen kuruluş yasasından sonra hangi müdür doğru dürüst yazılı bir hale getirilerek geçti mi yönetmelikten? Doğru dürüst yazılı hale getirilerek bir yetki devrinde bulunmuştur? Buyurun söyleyin bize. Bu devlet söylesin de yüreğim ferahlasın. Bir tek örnek verin bize. Hayır açacak telefonu, sen de bunu yap be kardeş. Tamam, sen de bunu yap be kardeş talimatı ile bu devlet yönetilir. Bizim Erenköyde nasıl Nosciliye saldırı emri aldığımız gibi.

FADIL ÇAĞDA (Girne)(Yerinden) - Evet evet.

ALPAY DURDURAN (Devamla) - Şapın.

NACİ T. USAR (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Şapın, atın.

ALPAY DURDURAN (Devamla) - Dediler bize ve nihayet arkadaşımızı vurduk arkadan ve şaptık kendi kendimizi ve geri geldik. Bu devlet böyle yönetilir. Bu yasalar yüzünden böyle devlet yönetiliyor. Çünkü kimse bir ışık tutmuyor. Bu Meclisin tutanakları kilolarca benim bu sözlerimi taşımaktadır. Söylenmedi değil, Eğer söylediklerimin bir kıymeti yoksa söyleyene bakıyorsanız söyletene değil, gördük tamam dinlemeyin beni. Bir tek sözümü dinleyin. Bakın yahu 1963'ten öncesine bu Kıbrısın. Bakın, mazimiz burdadır. Birşey okumak istemiyorsanız gidin. Kardeş Ocağına oturun ve sorun o İngiliz devri memurlarına, yahu nasıl idare ediliyordu bu devlet? Hiç olmazsa Polisi bilirsiniz. Polis ne diyor, filân mahkemede dersin şu kadar trafik suçunu ihbar edeceksin. İhbar etmezsen, rapor etmezsen yahut Kıbrıs tabiri ile lâport etmezsen ceza yersin, terfinden olursun, priminden olursun.

işleyecek siciline. Her yapılan iş belli, her yapılacak olan iş sonucu ölçülebilecek şekilde tanımlanmış ve onlar da deftere geçiyor. Burda nerde? Kim, neyi, ne yapacak? Hiçbir şey belli değildir. En genel tanımların içerisinde altı üstünü tutmayan terimlerle bir amin duası yazıldı ve böylece kalakaldı. Bir dua bu, başka birşey değil. Biz bu Yasaya nasıl evet diyelim? Bu kadar yıllarca bu ilkeler üzerinde durup, konuştuktan sonra kalkıp da biz bu Yasaya nasıl, hangi gönül rahatlığı ile evet diyelim? Buyurun söyleyin bize.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; gerçi Yasanın biraz da daha teferruatına girip eleştirmek gerekir ama bu seçime yaklaştığımız dönemlerde vaktinizi fazla almamak için uzun süre üzerinde durmak istemiyorum. Bu metinlerin okuyup daha çetrefil yasaların ne kadar bol bulunduğunu göstermek mümkündür. Onların da üzerinde durmuyorum. Hatta Anayasanın maddelerini okumuyorum size fazla vakti, nizi almamak için böyle bir önemli konuda da. Hiç olmazsa son bir hatırlatma yapalım. Birincisi; bekliyorum ben. Bana bir yetkili makam söylesin. O bilgi sorumu, lütfen bu sahada olsun cevap verin dedim, o soruma bir yanıt bekliyorum. İkincisi; soruyorum. Bu kuruluş yasaları ile kurduğumuz ilk dairelerden başlayarak, hangi dairenin müdürü oturup astına doğru dürüst yazılı olarak, yazarak bir görev devrinde bulunmuştur? Hangi daire? Soruyorum. Hangi dairemiz iki yıldan fazladır kuruluş yasaları geçer. İlk yasa, ilk geçenden de alınabilir, herhangi birinden de alınabilir. Bir örnek bana densin ki bu müdür oturdu ve dedi ki tamam, benim astım budur, bu kuruluş yasaları da diyor ki müdür astına belli görevleri devreder. Ast da o görevleri yapar. Üstün başka görevi yok çünkü. Doğru dürüst yazılı olarak görev devreden bir tek müdür veya şube müdürü, şube başkanı, şube sorumlusu mu ne derler garip garibatlar icat edildi, her ne ise bunlardan birisi bir amir, bir astına doğru dürüst bir yazılı metinle yetki devretti ise, buyurun söyleyin bana. Ben de bu yüreğim ferahlasın biraz. Diyeyim ki yahu artık kâğıt kalem kullanmaya başladılar ve yetki devri başladı bu devlette diye.

Bu kuruluş yasalarına biz çok genel yetkiler verdik ve maalesef bu genel yetkiler genel olarak kaldı, alakeyfi yntem devam edip gitmektedir.

Bir de üçüncüsü size örnek olarak gösterdim. Bu bizim kültürümüzde yoktur demeyin, bu kültürü biz yaşadık bir kere. Devam ediyorum. 1086 yılında, yani Malazgirt zaferinden 14 yıl sonra İngiliz Kralı William Downs Day Book diye bir kitap hazırlattı. Kömesindeki tavuğuna kadar İngilizce yazdı. Çoluğu, çocuğu, mal mülk sahibini, malının mülkünün değerine kadar hepsini yazdı. Bir de resmi var bu kitabın, masalları var. Bizim tedbiri bilinen Kuran'ı Kerim ve tercümesi kitapları vardır, böyle büyük büyük onlar hacminde bir kitap. İki cilt halinde 15 cm. yüksekliğinde iki kitap şeklinde bunlar düzenlenmiştir. Böyle raporlar hazırlayan bu ülkede, bu geleneği sürdüren bir ülkede daha 1879'da Vahab Bey gibi bir polis kumandanı oturup o güzel raporunu yazabilirken, şimdi bizlere ne oldu da herşeyimiz yalana döndü. Bunu da soruyorum ve bana yanıt verilmesini istiyorum. Bu Yasanın öngördüğü bu istasyonlar ne zaman için öngörülmüştür, nelerde kurulacaktır? Hangi bölgeler için öngörülmüştür? Nere-lerde kritik noktalar vardır ve bu görevleri, çevre kirlenmesini önlemek için getirilecek olan önlemlerle bunlar nasıl önlenebilecektir? Sağlık Bakanlığının bu kadar geniş yetkileri varken çare bulamadı. Tarım Bakanlığında zirai ilaçlarla mücadele yasası geçirdik, yine engel olamadık. Bununla nasıl engel olacağız? Ne gibi sihirli formül öngördünüz buyurun söyleyin bize. Biz de bilelim ve bu Yasa ile tanımlanabilir suç kuralını aşarak tütükle nasıl suç icat edilebileceğini de bize bir tanımını, anlatımını yapın da biz de görelim. Vaktinizi fazla almamak için fazla detaya girmiyorum. Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Alpay Durduran.
Buyurun Sayın Bakan.

İSMAİL BOZKURT (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Biz de konuşacağız Sayın Başkan.

BAŞKAN - Pardon Sayın Bakan, Sayın İsmail Bozkurt'un da sözü vardı. Buyurun Sayın İsmail Bozkurt.

İSMAİL BOZKURT (Yerinden)(Devamla) - Fazla söyleyecek söz kalmadı ama.

BAŞKAN - Peki efendim konuşma hakkınız var tabii.
Buyurun.

İÇİŞLERİ, KÖYİŞLERİ VE ÇEVRE BAKANI OLGUN PAŞALAR (Yerinden) - Herhalde söz almadınız.

İSMAİL BOZKURT (Yerinden)(Devamla) - Hayır geçen günden aldım ama...

BAŞKAN - Geçen günden aldı ama liste değişti önümüzden. Vardı ismi.

İSMAİL BOZKURT (Yerinden)(Devamla) - Sayın Durduran söyledi, söyleyecek birşey kalmadı bize.

BAŞKAN - Buyurun.

İSMAİL BOZKURT (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; aslında Sayın Durduran'ın burada söyledikleri genel anlamı ile alırsak benim söylemek istediklerimdir. Sayın Durduran çok daha ayrıntıya kadar vararak benim düşüncelerimi de dile getirdi. Ben kısaca önem verdiğim bir konudur, o bakımdan kısaca yine de görüşlerimi dile getirmek isterim.

Bu çevre konusunun çağımızın konularından biri olduğu konusunda sanıyorum kimsemizin kuşkusu yok ve öyle bir duruma geldik ki çevre konusu siyasal partileşmenin bile bir parçası oldu. Yeşiller hareketi doğrudan doğruya çevre hareketinin bir sonucundan ve siyasal örgütlenmesinden başka birşey değildir. Bizde de bu konuda uzunca bir süreden beri konunun tartışıldığı açıktır. Çeşitli zamanlarda beyanlar vardır. Meclis kürsüsünden çok söylenmiş şeyler vardır. Ancak gelmiş olan Yasa Tasarısının beklentilerin çok ötesinde olduğunu burada vurgulamak gerekir.

Bir defa Çevre Yasası tasarıda çevrenin tanımı oldukça güzel yapılmış. Çevre insanının bütün sosyal, biyolojik, fizyolojik ve kimyasal faaliyetlerini sürdürdüğü ortamı anlatır denmiş. Oldukça iyi geniş bir anlatımdır bu ve yasanın adı da Çevre Yasası. Şimdi bu tanıma ve yasanın adına baktığımız anda çok geniş kapsamlı bir yasa karşımıza gelmeliydi. Çok geniş kapsamlı bir yasa derken hacim itibarıyla büyük kastetmiyorum. Temel konuları içeren bir Çevre Yasası da olabilirdi, ancak bütün çevre ile ilgili konuları içermesi gerekirdi. Çevre ile ilgili konuları içermesi gerekirken ne gerekir? Doğanın korunmasından, korunmasının da ötesine geliştirilmesinden,orman korunmasından, geliştirilmesinden, ekolojik dengeden, bunun korunmasından, kültürel çevrenin korunmasından, denizlerin, kıyıların kullanılması, korunması, ülke kent çapındaki fiziki planlamaların ve bunun bağlantılı olarak imar planları, master planları, göz zevki-geçen birleşimde sayın Durduran güzel bir şekilde burda dile getirdi- göz zevkine kadar inen, estetik zevkine kadar inen düzenlemeler gerekirdi. Ve bu çerçevede aldığımız zaman aşağı yukarı tüm bakanlıkları ve bakanlıkların da ötesinde yerel yönetimleri de ilgilendiren bir konudur. Eğitim sorunu ile ilgilidir, kültür ile ilgilidir, tarımla, sağlıkla, turizmle, belediye hizmetlerinin çok yönlü birşeyidir. Ve bu çerçevede ele alıp baktığımız zaman Yasanın tatminkar olduğunu görmek mümkün değil. Gerçi genel anlamı ile herşeyden birşeyler bahsedilmiş, sözü edilmiş, çevrenin korunmasından söz edilmiş fakat yasanın özüne indiğiniz zaman ne getirdiğine baktığınız zaman

çevre kirliliği ile ilgili bazı ayrıntılar ve bazı yaptırımların Ştesinde genel aktarı ve ortaya konan bazı programlardan da Şteye birşey yok. Ve daha da Ştesi Sayın Durduran'ın yine burada uzun boylu izah ettiği gibi burada getirilen Şzellikle çevre kirliliği ile ilgili olan hususların çoğu da mevcut yasalarda ve Belediyeler Yasasında hatta köy Yasasında olan hususlardır. Büyük oranda bir tekrar getirilmektedir. Yani sanki yeni birşeymiş gibi getirilmektedir. Oysa ki e konuda büyük, geniş çaplı ve ayrıntıya kadar inen kurallar vardır, Yasalar vardır. Bu çerçevede aldığımız zaman Sayın arkadaşlar bir bakıyoruz Belediyeler Yasasını bırakın, diğer birşek yasaları, Belediyeler Yasasından farklı olarak getirilen bir de bazı genel ilkeler işte tanımlar, şunlar, bunlar, bir arıtma tesisi konusu, bir de deniz kirlenmesine ceza verilmesi. Bunun Ştesinde biz yeni birşey görüyoruz bu yasada. Tüzük Şngörölmektedir, ancak tüzüklerle bu konuların nedeninin geniş çapta ele alınabileceği ve Şzellikle büyük oranda yaptırım konusunu olan bu konunun nasıl Şşömleneceği tüzüklerle de bizim merakımızı mucip olmuştur. Sanmıyoruz ki mevcut yasal çerçevede buna bir Şözüm getirilebilsin. Belki yapılacaktır tüzükler, ama bunlar kesin olarak bize göre bir Şözüm getirmeyecektir. Bu geniş aktarı ile Sayın arkadaşlar, ana hatları konuyu ortaya koyduktan sonra başlıklar itibarı ile ve çok Şzet halinde belirli konulardaki görüşlerimizi de dile getirmek istiyoruz. Çevre konusunda orman konusu en başta gelir. Yıllardır igitiyoruz ve son bir master planın uygulanmaya geçme aşamasına da geldiğini biliyoruz. Ancak bilmiyoruz edindiğimiz bilgi doğrumu ama bu orman çalışmasının master planında ihaleye çıkarıldığını ve ihalenin de bir Türkiye'li şirkete bırakıldığını ve delayısıyla ormanlaştırmamızın da bir Türkiye'li şirkete havale edildiğini Şğrenmiş durumdayız.

RASİH KESKİNER (GİRNE) (YERİNDEN) - Herşeyimiz halledilmiştir.

İSMAIL BOZKURT (Devamla) - Eğer bu böyle ise bunun sonuç olacağını tahmin etmiyoruz ve tabii bu konuda uygulanacak olan master plan konusunda Meclisin herhangi bir bilgisi olduğunu ben sanmıyorum. Bir ara ben bütçe komitesinde iken, bir briefing verilip de en azından Meclis üyelerinden istenenlerin aydınlatılması düşünülmüştür fakat o da gerçekleşmedi. Ben inancımı söyleyeyim. Eğer Mesarya'nın göbeğinde orman alanlarının gelişmeye başladığını görmezsem ben orman konusunda el atıldığına inanmam. Bize bir konuda sayın arkadaşlar somut başlıklar halinde söylüyorum. Kanalizasyon konusu bir tek Lefkoşa'da bu kanalizasyon konusunu halledilir gibi olduğunu görüyoruz ve 21'inci çığa girerken iddialı Çevre Yasası ile ortaya çıkıyoruz. Fakat kanalizasyon konusunu çözümlene dair bütçesi de beraberinde düşünüldüğünde herhangi bir şey önlem göremiyoruz. Kanalizasyon konusunu ki en doğal çığdaş bir gereksinim şeyidir, yanıtıdır onu bile çözümlenemeyen veyahut da çözümlenmek için programa almayan, tedbir almayan bir yönetim olarak çevre sorunlarını da, diğer çevre sorunlarını nasıl çözümleneceğiz çok merak ediyoruz. Bununla bağlantılı olarak ağiller sorunu vardır. Yıllardır bütçeye konmaktadır bildiğimiz kadarı ile. Fakat bu ağiller konusunda herhangi bir yerde çözümlendiğini veyahutta çözümlenme yoluna gidildiğini görmüyoruz. Bir betonlaşma vardır. Genel olarak bir betonlaşma vardır. Gergin bir İmar Yasası çıkardık geçenlerde, ama bu İmar Yasasının ne zaman etkin olacağına ve nasıl etkin olacağını da bilemiyoruz. Ancak görünen birşey vardır. Korkunç bir betonlaşma vardır. GİRNE özellikle mahfalmaktadır ve GİRNE'nin mahfalmaya doğru gittiğini herkes söylemektedir. Diştan gelen yabancılar da söylemektedir. GİRNE dağlarından GİRNE'ye doğru inen herhangi bir vatandaşın

Girne'nin eski halini bilen bir vatandaşın içinin sızlamaması mümkün değil. Geçenlerde bir vesile ile ben burda yerinden bir laf atmıştım bu Girne'nin betonlaşması ile ilgili arkadaşlardan birisi sanıyorum gündem dışı konuşma yapmıştı ve Şeminer'in, Bülent Şeminer'in bir vesile ile bir yerde söylediği bir lafı söylemişim. Yine tekrar ediyorum. Bülent Şeminer ile demiştim ben Bülent Şeminer bile bir yerde yapılan konuşmada aşırılık, zeytin ağaçlarının katledilmesinin insanı katledilmesi ile eşit olduğunu söylemişti. Ben kendi ağzım ile duydum. Şimdi Bülent Şeminer'i örnek verirken liberal ekonomiyi ve yahutta Friedman'a ekonomiyi bu kadar benimseyen bir kimsenin bile bunun acısını duyması da elbette...

RASİH KESKİNER (Yerinden) (Devamla) - Kendisi de kesti sayın...

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - Efendim?

RASİH KESKİNER (Yerinden) (Devamla) - Kendisi de keser...

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - E, bilmiyorum tabii ben bunu bir vesile ile söylediğini...

RASİH KESKİNER (Yerinden) (Devamla) - Başkası keser diye yaptı...

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - Bir şeyi dile getirmek için söylüyorum. Geçenlerde bir haber çıktı sayın arkadaşlar. E, bir yerel gazetemizde bir haber çıktı, Kıbrıs kartalları tükeniyor diye ve...

RASİH KESKİNER (Yerinden) (Devamla) - Kaplumbağalar...

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - Kaplumbağalar başka bir konu tabii, galiba o haberde altı veyahutta sekiz çift kaldığı belirtiliyor. Deve, Kıbrıs deve si vardı son bir tane kalmıştı bunları söylemek belki tuhaf gelir sayın arkadaşlar ama bunlar işte çevre dediğimiz zaman e, ortaya çıkması gereken konulardır sayın arkadaşlar.

Deve bir tane kalmıştı, sanıyorum o da tükendi mi tükendi mi ama herhalde o da tükenecek ve Kıbrıs'ta deve olduğuna dair herhangi bir işaret olmayacak. Son zamanlarda kuş tutmadaki şeyi, katliama varan şeyi dile getirmek gerekir. Ağın konusu gerçekten korkunç boyutlara ulaşmıştır. En azından ağın, ağa izin verilmesi gerekmektedir ve koku konusu üzerinde sayın arkadaşlar ben burda uzun boylu durmak istemiyorum.. Geçmişte de birkaç kez dile gitirdik. Sayın Bakan birkaç kez önlem alınacağını söyledi fakat maalesef önlem alınmıyor. Koku, ben kendi bölgeden söylemiyorum. Koku aynı koku devam edip gidiyor, yaz geçti kış geçti yine devam ediyor ve biz bölgeyi, olduğu gibi bir bölgeyi korkunç bir şekilde rahatsız ediyor. Ben yine kendi düşüncemi dile getireyim. Oylesine yanlış bir yeri konumlandırıldı ki bu Mağusa'daki deri tesisleri onlardan söz ediyoruz. Bunların kapatılması süreci veyahut da başka bir yere kaldırılmadığı müddetçe bu sorunun çözülmesini ben mümkün görmüyorum.

Kıyıların korunması konusu sayın arkadaşlar, kıyıların korunması yine çevre sorununun temel taşlarından biridir. Yasada bazı yenilikler getiriliyor, bazı yaptırımlar getiriliyor yalnız denizin kirlenmesi bakımından, ama sorun yalnız denizin kirlenmesi değildir, deniz ve kıyıların bakımından. Kıyıların kapatılması giderek yurttaşın kıyılardan, denizden yararlanamayacak bir duruma gitmesidir. Buna da kesinlikle acil olarak önlem alınması gerekir. Bu yasaya bakıyoruz Çevre Yasası olarak buna önce bir yanıt getirecek mi, bir çözüm getirecek mi, getirmedi mi görüyoruz.

Milli parklar konusu diye bir konu vardır, sayın arkadaşlar yıllardır kaç yıldır devam edip sürüp gider, bilemeyeceğim. Ben bir tanesi de içinde de benim de olduğum bir tanesini dile getireyim ve ne durumda olduğunu da hep beraber görelim. Zafer Burnu'ndaki Milli Park konusu 85-86 yılında hükümet koalisyon

UBP-TKP koalisyon hükümeti döneminde olduğumuz zaman o konuda Turizm Bakanı olarak bizim de bir çalışmamız oldu. Bir baktık ki fi tarihinde, Bakanlar Kurulu kararı varmış, hatta komitede de kurulmuş. Araştırdık, karar alınmış, komite kurulmuş ama hiçbir sonuç yok. Biz o dönemde yeniden konuyu Bakanlar Kuruluna getirip ve bir karar daha aldık Bakanlar Kurulunda. Bu arada askeri makamlarla temas kurarak yasağı da, askeri bölge yasağı olmasını da kaldırdık, ondan sonra çalışmalar kaldı biz ayrıldık. Ayrıldıktan bir süre sonra, tahmin ediyorum bir yıl önce bir yere not etmişim bir baktık bir karar daha alındı. Yani benim demek istediğim sayın arkadaşlar benim bildiğim en azından üç tane karar vardır. Ama önemli olan onları yaşama geçirebilmektir ve onun için o çerçevede somut olarak zafer Burnu olayını söylerken, dile getirirken ordaki yabancılaşan eşeklerden de afedersiniz söylemeden edemeyeceğim. Sanıyorum bu herkesin malumdur, orda sayısını kimsenin bilmediği birkaç yüz deniyor, daha çok deniyor yabancılaşan eşekler vardır...

BAŞKAN - Uzaydan saptayacak onu şey...

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - Benim geçmişte sanıyorum bir gündem dışı konuşmadı, veyahut da başka bir konu vesilesiyle burda söylemişim. Bana göre bulunmaz bir nimettir bu yabancılaşan eşekler o bölgede...

TARIM VE ORMAN BAKANI TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) - Dipkarpaz'lılar duymasın seni.

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - Efendim?

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Dipkarpaz'lılar duymasın seni.

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - E, Dipkarpaz'da da söyledim, birşey değil bu. Gerçekten köylülere büyük zarar yapıyor.

Ama yani önemli olan o zararı önlemektir. Ben tabii giderek bu hayvanların bu yabancı beşari eşeklerin affedersiniz giderek tüketilmekte olduğunu, öyle söylenmektedir. Eğer gerçekten tüketilirse bana göre çok büyük bir kayıptır. Doğanın kendisinin bize yarattığı bir olayı tersine çevirebiliriz. Halbuki bundan yararlanarak da o bölgeyi milli parkın bir özelliği haline getirerek de turistik çekicilik kazandırabiliyoruz. Başka çekicilikler de kazandırabiliriz. Sonuç olarak sayın arkadaşlar ben yineleyeyim Sayın Durduran uzun uzun değindiği için ben değinmeyeceğim, Yasa yanıt vermiyor, Yasa çevre sorunlarının çözümüne veyahutta çözümüne demeyelim de çevre sorunlarının yasal bir kapsama alınmasına hiç yetmiyor, yanıt vermiyor. Genel hatları ile bazı ilkeler koyuyor ortaya. Somutta belediyelerin bugün haiz olduğu yetkilere kadar sınırlandırılıyor. Yani yaptırım sadece çevre kirliliği getiriyor. Önemli işte birkaç tane getirdiği husus. Belirli işletmelerin çamıtma tesisleri kurma zorunluluğu getirmesi bir de deniz kirliliğine karşı ceze, onun ötesinde fazla birşey getirdiği ilkelerin ötesinde. Bunun hayata nasıl geçirileceğini bilemiyoruz. Bir de çok kısa olarak sayın arkadaşlar somut olarak Yasadaki işaret ettiğim bazı hususları sayın milletvekillerinin bilgisine getirmek istiyorum. Yasanın 4'üncü maddesi, 4'üncü maddesinin, 3'üncü fıkrası; arazi ve kaynak kullanım kanallarını veren ve proje değerlendirmesini yapan yetkili kuruluşlar kalkınma çabalarını olumsuz yönde etkilememeyi dikka alarak çevrenin korunmasını ve kirlenmesini gözeten diye bir ibare vardır. Bu sayın arkadaşlar bütün dünyanın kavgasını verdiği husustur. Yani kalkınmaya yönelik sanayi tesislerine mi öncelik vereceksin, çevreyi mi koruyacaksın. Burda gördüğümüz kadarı ile çevrenin değil de tersine diğer yönün korunması yönünde bir temel vardır, bir kural getirmiştir. Bize göre bu yanlıştır, korunması gereken asıl olan çevredir, çevrenin korunmasıdır. Kalkınma çabaları o çevreyi koruyarak gerçekleştirilmelidir. Yoksa, çevreyi bozarak, çevre dengesini tesislere gerçekleştirecek olan kalkınmanın biz yeterli olacağına ve yabutta yeterli

demeyeyim de tatminkar olacağına biz inanmıyoruz. Yine aynı maddenin 4'üncü fıkrasında şöyle bir ibare vardır. Ender durumlar saklı kalmak üzere kirlenmenin önlenmesi, sınırlandırılması ve mücadele için yapılan harcamaların kirlenme tarafından karşılanması esastır. Şimdi arkadaşlar burada bir ilke getiriliyor deniyor ki, kirlenmesinin önlenmesinde yapan, kirlenmeyi yapan ceremesini çeker. Türkçe halk dil tabiri ile. Kirlenmeyi yapan ceremesini çeker diye bir ilke getiriyor fakat dönülüyor ondan sonra diyor buna istisna. "Ender durumlar saklı kalmak üzere." Soyut bir kavram, ender, nedir ender durumlar? Ne için ender durumlar saklı kalsın. Eğer kirlenmeyi yaparsa bir kimse ceremesini de çekmelidir. Bu da bana göre uygulamada tersine işleyebilecek bir husustur. Bir de yine sayın arkadaşlar aynı maddenin 5'inci fıkrası gevreyi kirlenler ve gevreye zarar verenler neden oldukları kirlenme ve bozulmadan dolayı zararlardan, bozulmadan doğan zararlardan dolayı kusur aranmaksızın sorumludurlar. Bu güzel bir ilke. Gevreyi kirlenler ve gevreye zarar verenler neden oldukları kirlenme ve bozulmadan doğan zararlardan dolayı kusur olunmaksızın sorumludurlar, ilkeyi koydu. Ama ilkenin ne manası var. Ancak deniyor bunlar kirlenmenin önlenmesini ve sınırlandırılması için yapılan giderleri ödeme zorunluluğundan söz konusu kirlenmeyi önlemek için gerekli her türlü önlemi aldıklarını isbat etmek koşulu ile muaf tutulurlar. Bu ne lahana turşusu, bu ne bilmem ne diye bir sözümüz vardır.

Ben semut, çok ilgilendiğim konuyu söyleyim sayın arkadaşlar. Benim bölgemi dört tane beş tane köyü rahatsız eden deri fabrikasında mal sahibi her şeyi, kokuyu gidermek için çareye baş vurmuş ama keku duruyor hala. Niye muaf tutulsun bu adam? Koku kalkıyor mu ortadan? Bu muafiyetlerden, bu benzer muafiyetlerle de ben bir şeye gidileceğine inanmıyorum. Bir de yasada anlaşılmayan terimler, kavramlar sayın arkadaşlar açıklaması da yapılmamış. Mesela 6'ncı maddede şöyle bir ifade var. Kırsal ve kentsel alanda arazi kullanımı kararına uygun olarak saptanan koruma alanları diyor ki arazi kullanım kararına şeye baktım girişte yorumlar da yok, sordum kimse arazi kullanım kararı, kimin kararı, neyin kararı arazi kullanım kararıdır. Yani ne yazılırken ne ifade edilmiş burada? Herhalde yazandan başka kimse bilmez, anladığını da sanmıyorum. Oysa ki yasalarda açıklık olması lazım. Ne demek istiyor, ben hala daha burada şeyini yaparken de yani yasayı görüşürken de ne anlama geldiğini de bilmiyorum. Böyle karışık bir şeyi...

BAŞKAN - Yasal bir geçerliliği olması gerekir değil mi o kullanımın? Emredici bir karar olması lazım onun için.

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - Kimin Sayın Başkan?

BAŞKAN - Evet işte...

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - Yani Bakanlar Kurulunun, Meclis mi, Bakan mı? Yani bir çevre, bir şeyin mi, arazi kullanım kararının...

BAŞKAN - Çevre Yasasının...

SAGLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden)- Anlatacak şimdi Sayın Başkan.

İSMAİL BOZKURT (Devamla) - Peki. Evet tabi başka arkadaşlarım değindi bazı usul hataları vardır bilmem onlara da değinmek gerekmez ama iç tüzükte açıkca diyor

ki, başka yasalara da bakılmaksızın gibi ifadeler kullanılmayacak, açık konacaktır. Oysa ki bu yasa da mesela 16'ncı maddede bu yasa da aksine kural bulunmadıkça diye başlıyor. Madde 17'ye geçtiğimizde yine başka yasalarda bu konuda kuralların bulunup bulunmadığına bakılmaksızın bunlar da iç tüzüğe tamamiyle ters gelen şeylerdir.

Evet sonuç olarak sayın arkadaşlar şunu söylemek gerekir. Bir Çevre Yasasının Meclis huzuruna kadar gelebilmesi, tartışılması elbette güzel bir şey. En azından çevre sorunlarını gündeme getirmesi ve tartışma konusu yapması bakımından güzel bir şey. Nitekim en azından iki birleşimdir bu tartışılıyor bu konu ancak somut olarak yasayı aldığımızda maalesef gerekçede belirtildiği kadar bir pratikte, uygulamada bir yarar getireceğine biz inanmıyoruz. Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim. Sayın Bakan buyrurun.

Dr. MUSTAFA ERBİLEN (Yerinden) (Devamla) - İyice açıkla ha ama anlaşılmayan tarafları da...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa) (Yerinden) - Senin de istediğin...

İÇİŞLERİ, KOYUŞLERİ VE ÇEVRE BAKANİ OLGUN PAŞALAR (Yerinden)- Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çevre tüm konuşmacı arkadaşlarımızın ortaya koymaya çalıştığı gibi günümüz dünyasında insanlığın belki de en fazla ve önem verdiği konulardan birisidir. Bir kere iki gündür diyeceğim iki birleşimdir demiyeceğim, iki gündür Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclisinin gündemini Çevre Yasasının işgal etmiş olması

konunun hassasiyeti bakımından bir kere daha arkadaşların göstermiş oldukları hassasiyetin ortaya konması bakımından çok önemlidir. Şunu belirtmekte yarar vardır. Bir kere biz Çevre Yasası hazırlanırken çevre ve çevre sorunlarının ne kadar geniş boyutlu olmanın bilincindeyiz. Ancak sizlerin de kabul edeceğiniz gibi tüm çevre ile ilgili olan sorunları bir tek birimin tek başına halledilebilmesinin mümkün olmadığını sizler de kabul ediyorsunuz. Özellikle çevre Yasası hazırlanırken bizim üzerinde durduğumuz doğal dengelerin kirlenmenin yanında yaratılacak olan sorunlarla, mühendislik sorunlarıyla bozulmasını nasıl engelleyebiliriz? Bir kere yaklaşım budur. Yoksa yerel idarelerin, belediyelerin sayın Durduran'ın tarif ettiği gibi efendim, 1950'lerde gelip yola akış yapma yerine efendim su damlatılan, yağmur suyu borularının sorun olabileceğini ve bunların çevre birimi tarafından üzerine gidilip ortadan kaldırılabilceği noktasından hareket etmiyoruz. Bugün bize göre doğal dengenin gerek sanayileşme, gerek aşlıksız yapılaşma nedeni ile bozulmasını ortadan kaldıracak tedbirleri alacak organı belirleme, kavramları ortaya koymak ve bunların yapılmasında izleyici, denetleyici olmayı sağlamaktır. Yoksa efendim, belediye kendi belediye hudutları içerisinde çevre sorunları ile ilgilenmediği yahutta efendim, yapması gereken işler vardı ve bir çevre kirliliğini ortaya çıkardı. Bunların üzerine gidip de kendilerinin yapması gereken işleri biz yapacağız demiyoruz. Onları izleyici, denetleyici olacağız ve yapmalarını sağlamaya çalışacağız. Yasaya dikkat ederseniz bir polisiye Yasa değildir. Herşeyden önce iyi niyetli hazırlanmış bir Yasa olup büyük zorlamaları ve yaptırımları da beraberinde getirmiyor ve sayın Durduran'ın da söylediği gibi Yasa ile yapılması gereken birçok şeyi tüzüklerle yapalım diyoruz. Çevre ile ilgili sorunlar bir kere o kadar geniştir ve o kadar değişkendir ki her gün bir yanı ortaya çıkmaktadır ve gerek Türkiye'de gerekse diğer ülkelerde bu sorunlar Yasalarla çözümlene yerine, Yasalarla üzerine gidilme yerine tüzüklerle üzerine gidilip çaresi bulunmaya uğraşılmaktadır. Nitekim ister Türkiye'de ister İspanya'da, ister Amerika'da bu böyle ola gelmiştir. Bir kere Yasa hazırlanırken daire, kuruluş, amaç ve etkenleri ve fonksiyonları Japonya'dan tutun İsveç, Norveç, Federal Almanya, Amerika ve Finlandiya'da

Bu birimler oluşturulurken fonksiyonlarının neler olacağı dikkate alınarak Teşkilât Yasası geçirilmiştir. Biz her şeyi çok iyi bildiğimizi iddia etmiyoruz veya en iyisini bildiğimizi iddia etmiyoruz. Ancak tüm dünyadaki uygulamaları dikkate alarak kendi ülke yapısı, özelliğimizi de dikkate getirerek bunları yapmaya çalışıyoruz. Onun için Sayın Durduran'ın söylediklerine saygım sonsuz. Doğrudur. Büyük bir hassasiyet göstermektedir bu konuda. Ancak Sayın Angolemlî'nin tavrını benimsememiz mümkün değildir. Sanki bu yasanın içerik olarak içerisinde hiçbir şey yok ve hiçbir şey yapılmadı ve hiçbir şey de getirmiyor. Sayın Angolemlî bir kere her şeyden önce bir komisyon üyesi olarak Çevre Yasası komisyonunda görüşülürken komisyon toplantılarına katılmadı.

ERDAL SÜNEÇ (Lefkoşa)(Yerinden)- Protesto etti sizi, protesto etti...

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- Ve raporda da imzası yoktur. Dolayısıyla gelip burda kendince birşeyler söylemiştir. Doğru veya yanlış, kendine bırakıyoruz söylediklerini. Yasa ile ilgili konuları en azından katılımcı bir düşünce ile eğer hatalı olduğuna inandığı hususlar varsa, komisyon safhasında komisyonun bilgisine getirip o yönde düzeltmelerin yapılmasını istemesi gerekirdi. Meclisimizin çalışma sistemi zannedirim bunu gerektirmektedir. Bir Yasa Tasarısı Meclise sunulduğu günden itibaren Resmi Gazetede yayınlandıktan sonra halkın bilgisine gelir.

Dolayısıyla ilgili kurum ve kuruluşların da bilgisine gelir ve bu kadar önemli olan bir konuda gerek ilgili kurum ve kuruluşların, gerek kişilerin, gerekse sayın milletvekillerinin çalışmaları beklenir. Fakat bu kadar önemli bir yasa da ne kadar üzücüdür, çevreciler, çevre Dernekleri, Koruma Dernekleri bir tek satır dahi bir şey yazıp göndermemiştir. Evet ama beyanat vermeye gelince herkes beyanat verir çevreyle ilgili. E durun bakalım. Nerde kaldı katılımcılık? Biz arkadaşlarımızın Yasa Tasarısı Komisyon gündemindeyken en azından kendi görüşlerini, kendi önerilerini de komisyonun bilgisine getirip o yönde yasaya katkılarını bekliyorduk. Bunu yapmayacaksınız, efendim ondan sonra gelip yasayı korlayacaksınız, küçülteceksiniz. Mümkün değil.

Sayın Durduran komisyonun üyesi olmamasına rağmen konuya duyduğu ilgiden dolayı ve hassasiyetten dolayı gidip komisyona katılmış, aynen burda söyledikleri neyse Meclis kürsüsünde orda tekrarlamıştır. Biz bunu bekliyoruz arkadaşlarımızdan. Eksiklikler olabilir, yanlışlıklar da olabilir.

Onun için değerli arkadaşlar; bugün burdan çıkıp da işte şu da olmalıydı, bu da olmalıydı demek, evet saygı duyarız her milletvekili arkadaşımızın en doğal hakkıdır. Ancak haksızlık yapmamalarını dileriz.

Bir kere Sayın Ergin Abdullah'ın konuşmasında ortaya koymaya çalıştığı hususlara baktığımızda söylenenle görülenler ve güzel Ülkemizi ziyarete gelen yetkililerin söyledikleri arasında büyük farklılıklar vardır. Biz her zaman için özellikle muhalefetin Ülkemizi değişik gözlemlerle gördüğünü ve gerçek şekliyle değil de üzerinde kara bulutların gezdiğini, efendim başı boş bir ülke olduğunu, her tarafın ilgisizlikten döküldüğünü söylemektedirler. Bizlerse işte yaptıklarımız ortadadır diyoruz gelenler de herhalde kendi ülkeleriyle o münhasır medeniyet düzeyine ulaşmış ülkelerden gelen arkadaşlar kendi ülkeleriyle bu güzel Adamızı mukayese ettiklerinde bizim çok güzel bir Ada'da yaşadığımızı kabul etmekte ve basit çevre kirliliğinin ötesinde sorunumuzun olmadığını açıkca dile getirmektedirler. Sakın yanlış anlamayın yani konuyu bu kadar hafife aldığımızı zannetmeyin. Bugün bu güzel ortama sahip olmak demek, bunun gelecekte bozulamayabileceğini kabul etmemek değildir. Bozulabilir eğer tedbirlerini alamazsak. İşte bu noktadan hareket ediyoruz biz ve önlemlerini almaya çalışıyoruz.

Yıllardır kurak ve yarı kurak bir iklim şeridi içerisinde olan adamızın her damla kullanılabilir su açısından ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktayız. Ama Sayın Abdullah kalkıp bize yaptığımız göletlerle, inşa ettiğimiz göletlerle çevre ve doğanın görünümünü bozduğumuzu söyleyebiliyor. Doğanın ve çevrenin daya iyiye, daha güzele götürülebilmesi için, daha da yeşil bir Kıbrıs yaratabilmek için alınan tedbirlerin doğanın görünümünü bozduğunu iddia edebiliyor arkadaşımız. Düşünün artık yaklaşımin ne derece sağlıklı olduğunu bu konuda. Sırf muhalefet yapmak için, sırf eleştirmek için bunları söylemek de herhalde haksızlık olur.

Değerli arkadaşlar; bir kere yine Sayın Abdullah'ın burdan iddia ettiği gibi kanalizasyon sorununu bahane ederek diyor Sayın Belediye Başkanına saldırmaya çalışırsınız, onu eleştirmeye çalışırsınız. Hayır, öyle bir düşüncemiz yoktur arkadaşlar. Bir kere kanalizasyon ve atık suların Lefkoşa'nın sorunu olduğu bir gerçektir. Bir Kanlıdere'nin Lefkoşa'nın bir sorunu olduğu bir gerçektir. Bu sorunların ilgi görmesi beklenirdi. Ama diyeceksiniz buna efendim yalnız bir belediye bunları yapabilir miydi? Çalışmalarını yapabiliirdi en azından.

Sayın Durduran Un Fabrikası pompaj istasyonunu örnek verdiler. Burda bir arıtım tesisi vardı, o arıtım tesisi çalışmadı, ondan vazgeçildi, bilâhare bir pompaj istasyonu kuruldu. Kuruldu, niçin yürümedi? Yahut niçin yürümüyor? Bir işletme, basit bir işletme noksanlığı sorun oluyor, sorun yaratıyor. Demek ki yüz tane daha tesis yapsak eğer işletme gerektiği şekilde yapılmazsa muhakkah ki sorunlar çıkacaktır ortaya. Sorun olacaktır.

işletme de sorun olacaktır başımıza. Alın Haspolat Arıtım Tesislerini. Amaç neydi? Atık suların, artık suların orda arıtılıp yararlı bir amaç için kullanmak. Tarımsal alanda kullanmaktı. Ne oldu? Onun da işletmesi sorun oldu. Onun da işletmesi sorun oldu. Demek ki, demek ki arkadaşlar iyi niyetli olmak yalnız yeterli değil. Bir kere bu bilinç meselesidir. Eğitim meselesidir. Çevre bilinci ve çevre eğitimi ve sorunlarının üstesinden nasıl gelineceğinin belirlenmesidir. Biz bunu söylüyoruz ve suçlamıyoruz da hiç kimseyi, niçin yapmadı, niçin etmedi diye. Yapması gerekenler niçin yapılmadı diye oturup akılcı bir yolla irdelendiğinde o zaman nerelerde hataların olduğu ve niçin yapılamadığı düşünülerek onlar iyileştirilmesi gerekir. İlk defa Lefkoşa için, özellikle Kuzey Lefkoşa için Bakanlık olarak oturup çalışma yaptık. Dedik ki bu bölgelerdeki jeolojik yapı nedeniyle toprak özelliği nedeniyle geçirimsiz tabakalar vardır. Dolayısıyla poseptik kuyularla bunun çözümlenmesi mümkün değildir. Kanalizasyona gerek vardır. Bütçesel olanaklarımız içerisinde Kuzey Lefkoşa'nın kanalizasyon sorununu bu yıldan itibaren çözmeye başlıyoruz. Önümüzdeki günlerde göreceksiniz. Görecen Sayın Erdal. Devlet Hastanesi karşısı projesi başlayacak. Başlayacak...

ERDAL SÜREÇ (Lefkoşa)(Yerinden)- Kuyu galiba, kuyu...

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- Kuyu değil efendim. Kuyu değil. Kanalizasyon yapılacak.

ERDAL SÜREÇ (Yerinden)(Devamla)- Hani bütçende kalem yok, ezbere konuşun orda...

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Ezbere konuşmam ben.
Sen Bütçeyi aç ve bak.

ERDAL SÜREÇ (Yerinden) (Devamla) - İki yüz milyonla kanalizasyon mu olur yahu sen de dalga mı geçen?

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Sen Bütçeyi aç ve bak, başlayacaktır diyorum.

ERDAL SÜREÇ (Yerinden) (Devamla) - İki yüz milyonla kanalizasyon yapacakmış.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Değerli arkadaşlar biz ne yapacağımızı söyleriz. Yapıldığı zaman göreceksiniz.

Kanlıdere yatağının, yatak ıslahı bu yıl başlayacaktır. Başlayacaktı. Bunu da söylüyoruz burdan. Yüz bin Dolarlık UNDP'nin yardımı vardır. Bu para o yöne kanalize edilip Kanlıdere yatağının ıslahına başlayacaktır. Sayın Erdal halâ daha göreceğiz desin bize. Biz göstereceğiz.

Değerli arkadaşlar; yine kanserojen kalıntı üzerinde arkadaşlarımız konuştular, bu konuda ulaşılan nokta olarak Hükümetimizin gösterdiği hassasiyeti bir kere daha burda tekrarlamakta yarar vardır. Bizler de Bakanlık ve Çevre Birimi olarak bunların devamlı

izleyicisiyiz ve takipçisi olacağız. Yine burdan belirtiyim, Sayın Durduran'ın o Londra'da gördüm dediği seyyar laboratuvarlar da bir tane bu yıl Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde hizmete girecektir ve o bahsettikleri analizler numune alma ve analizler yapılacaktır. Ancak şunu burada belirtmekte yarar vardır. Su numuneleri devamlı olarak rutin bir şekilde alınmakta ve analizler yapılmaktadır. Yani bunlar yapılmıyor diye bir şey yoktur. Devamlı olarak bunlar yapılmaktadır.

Kaldırımların yetersiz olduğunu söyledi Sayın Ergin Abdullah ve o kaldırımların üzerinin işbortacılar tarafından doldurulduğunu söyledi. Sadece onbeş gün Cumhuriyetçi Türk Partisinin piyangosundaki arabaları sergilediler.

FADIL ÇAĞDA (Girne) (Yerinden) - Maşallah, maşallah.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Atatürk meydanına giden kaldırımın üzerinde.

FADIL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Bula bula onu söyledin.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) E işte bakın, bakın anlayışlar nasıldır.

MEHMET CİVA (Lefkoşa) (Yerinden) - Maşallah hiç beğenmedim seni şimdi.

FADIL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Çöplüğe çevirdiniz ona bakmazsınız.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Tenkide gelince tenkit güzel, ancak k endi yaptığını arkadaşlar görmez.

FADIL ÇAĞDA (Yerinden) (Devamla) - Maşallah maşallah.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - O kaldırımların...

MEHMET CİVA (Lefkoşa) (Yerinden) - Maşallah sen Ulusal Birlik Partisinin önünü düzelt...

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Arkadaşlar...

MEHMET CİVA (Yerinden) (Devamla) - Düzelt Ulusal Birlik Partisinin binasının önünü biz sizden de, halktan da özür dileriz.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Değerli arkadaşlar; biz önce iğneyi kendinize batırmanızı isteriz, sonra çuvaldızı başkasına batırmaya kalkasınız. Yani eleştiri yaparken inşaf sınırını hiçbir zaman aşmamanızı tavsiye ederiz ki biz de sizlerin hatalarını söylemeyelim.

MEHMET CİVA (Yerinden) (Devamla) - Teessüf ederim Sayın Paşalar.

NACİ T. USAR (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Yok efendim eleştirin siz.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Av sporu olarak, av sporu katliama dönüştüğünü söyledi.

NACİ T. USAR (Devamla) - Kim söyledi onu?

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Sayın Ergin Abdullah.

NACİ T. USAR (Yerinden) (Devamla) - Doğru söyledi.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Biz av sporunu...

BAŞKAN - Müsaade edelim bitirsin efendim.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Değerli arkadaşlar;
av sporu katliamı olmaktan çıkardığımız iddiasındayız.
Tümüyle değil ama çıkarıyoruz.

NACİ T. USAR (Yerinden) (Devamla) - Satışını
durduracaksınız Sayın Paşalar.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Bilhassa göçmen kuşlarla
ilgili olan tavrımız ortadadır. Av günlerinin sayısını
azaltarak ve şenlik şeklinde ortaya konmaya çalışılan
etkinliklerin hakikaten bu tür göçmen kuşların katliam
şekline dönüşen yöntemlerle nesillerinin azalmasına
yol açmaktadır. bugün Sayın Bozkurt'un söylediği gibi
güzel Adamızın timsali olan bazı kuşların da nesillerinin
tükenmekte olduğu gözlemlenmektedir.

FADIL ÇAĞDA (Girne) (Yerinden) - Gönyeli barajının
tasarrufunuzda olacağı hakkındaki...

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Gönyeli barajı çevresini
ava kapayacağız.

MEHMET CİVA (Yerinden) (Devamla) - Gönyeli
değil, Kanlıköy.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - Kanlıköy, Kanlıköy
efendim.

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- Sayın Bakan; bir de satış konusunda, av hayvanı ticareti konusunda görüşleriniz nedir? Teşvik edicidir. Gerçekten teşvik edici bir katlıamdır.

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- Evet. Bize göre teşvik edici değildir. Teşvik edici değildir. Hatta satışı yapanla satın alanın defter tutması, kimden satın aldığı ve bu hayvanları kime sattıklarını ve kaç tane sattığını, ne gün sattığını, hangi saatte sattığını dahi kaydetmesi gerekmektedir ve bu yıl bunlar kaymakamlıklar tarafından da denetlenmeye başlanmıştır bu defterler.

BAŞKAN- Müsaaede edin bitirsin efendim...

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- Arkadaşlar birşey sordu efendim, ona cevap verdik...

BAŞKAN- Mehmet Bayram da birşey soruyor...

NACİ T. USAR (Yerinden)(Devamla)- Bu konuda alacakları her tedbiri destekleyeceğiz...

BAŞKAN- Evet...

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- Şimdi değerli arkadaşlar; bir konuya açıklık getirmekte yarar var. Özellikle...

BAŞKAN- Sayın Usar; zamanı biraz aşmış bulunuyoruz...

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- 17'nci maddede içtüzüğe aykırılık var diye iddia etti arkadaşlar. Kesinlikle böyle birşey yoktur. Bu Yasa Tasarısı Savcılığa sunulmuş ve Savcılığın görüşü alındıktan sonra Meclise sunulmuştur. Biz böyle bir aykırılık olmadığı kanaatindeyiz.

BAŞKAN- Öyle değil mi Sayın Komite Başkanı?...
Komite Başkanı da ilgileniyor...

MUSTAFA HACIAHMETOĞLU (Girne)(Yerinden)- Tamamdır
Sayın Bakan, tatmin olduk efendim...

BAŞKAN- Evet...

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- Bir de özellikle Sayın
Angolemlî'nin ve Sayın Bozkurt'un üzerinde durdukları
koku konusu vardır. Bu az önce söylediğim gibi Haspolat
Arıtım Tesisi civarında ve bir de Mutluyaka girişindeki
tabakhanelerden zaman zaman bu tür kokular çıkmaktadır.

İSMAİL BOZKURT (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Zaman
zaman değil Sayın Bakan. Her zaman çıkıyor...

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- Özellikle esintinin aksi
yönlerde, estiği zaman hissedilmektedir.

İSMAİL BOZKURT (Yerinden)(Devamla)- Tabii, hangi
yöne eserse...

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- Bu konuda İstanbul Teknik
Üniversitesine bir çalışma yaptırdığımızı bütçe görüşme-
leri esnasında söylemiştim. Bunların raporları, projeleri
de gelmiştir. Bir kere koku...

İSMAİL BOZKURT (Yerinden)(Devamla)- Önlenebilecek
mi diyor raporda?...

OLGUN PAŞALAR (Devamla)- Evet, söyleyeceğiz.
Bir kere bu konunun çok hassas olduğu gerçek.
Maliyetler açısından kokunun ortadan kaldırılması için
yalnız astronomik rakamlar ortaya çıkmaktadır. Üç kademeli

arıtım gerekmektedir. Bu mekanik, biyolojik ve bir kimyasal arıtımı gerektirir ve en küçükünün imali, projelendirildikten sonra imali 500 milyon Türk Lirası civarındadır. Şimdi biz bunların etüdünü yapıyoruz. Özellikle bugün İzmir'de ve İstanbul'da yoğun olarak deri işleminin yapıldığı bölgelerde bazı çözümler getirilmiştir. O çözümleri burda uygulamaya çalışacağız. Fakat bizi düşündüren ve daha geniş bir çalışmayı gerektiren hususlar İsmail Beyin de söylediği gibi Mutluyaka'nın civarında olan tabakhanelerin turistik bölgelerimize yakın olması. Onların hattı arasında olması durumudur. Bu bölgenin daha da geliştirilerek, teşvik edilerek tamamen bu tür amaçlara ayrılmayı mı doğru görür, yoksa bunların kapatılıp daha değişik yerlere aktarılması mı? Bunun etüdünü, çalışmalarını yapıyoruz, araştırmasını yapıyoruz ve en sağlıklı kararı vermekten de çekinmeyeceğiz.

Değerli arkadaşlar; tüm arkadaşların ortaya koydukları görüşler açısından Çevre Yasasına yaptıkları katkıdan dolayı kendilerine teşekkür ederim. Muhakkak ki uygulamamızda ve hayata geçtikten sonra görülecek eksiklikler açısından bunların dikkate alınacağından hiç şüpheleri olmasın. Ancak bir kere daha belirtmekte yarar var. Biz mühendislik açısından sorun yaratabilecek olan, çevre mühendisliği açısından sorun yaratacak olan hususların bu yasa da esas olarak yer almasına dikkat ettik.

Ve konunun genişliği açısından da tüzüklerle bir çok hususu halledeceğimize inanmaktayız. Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri; birkaç oylama gerektiren bir konu var. Önce 1'inci maddesini oylatmak istiyorum. Genel görüşmesi tamamlanmıştır. Okuyunuz lütfen.

KÂTİP - Madde madde görüşülmesini oylayalım efendim evvelâ.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; rapor ve Tasa, rının bütünü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır. Tasanın madde madde görüşülmesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum, özür dilerim. Kabul edenler?... Sayınız lütfen.

KÂTİP - 27.

BAŞKAN - Etmeyenler?...

KÂTİP - 4.

BAŞKAN - Çekimser?... 27'ye 4. Okuyunuz 1'inci maddeyi.

KÂTİP -
Kısa isim 1. Bu Yasa, Çevre Yasası olarak isimlendirilir.

BAŞKAN - 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Burda bırakıyorum Yasayı.

Sayın milletvekilleri; iki izin istemi var. birincisini bilginize sunuyorum. Cumhuriyetçi Türk partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Ferdi Sabit Soyer'in izin istemidir. Okuyunuz lütfen.

KATIP -
KKTC Meclis Başkanlığına,

15 Ocak 1990 tarihinde yurtdışına tedavi gayesi ile gitmek zorunda olduğumdan 30 Ocak tarihine kadar izinli sayılmamı rica eder, saygılar sunarım.

Saygılarımla.

Ferdi Sabit Soyer
CTP Gazi Mağusa Milletvekili

BAŞKAN - Bir de Sayın Naci Talât'ın tedavi amacıyla istemi var. Okuyunuz lütfen.

KATIP -
Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

Tedavi amacıyla 15.1.1990'dan başlayarak bir ayı aşkın bir süreyle yurt dışında olacağım.

İzinli sayılmam için gereken işlem ve kararlar için başvurur, saygılar sunarım.

Naci T. Usar
CTP Gazi Mağusa Milletvekili

BAŞKAN - Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Sayın Naci Talât'a acil şifalar dileriz, başarılı bir tedavi dileriz, güle güle dönmesini dileriz, sağlıklar dileriz.

İÇİŞLERİ, KÖYİŞLERİ VE ÇEVRE BAKANI OLGUN PAŞALAR
(Yerinden) - Sayın Başkan bitirelim efendim.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; bir öneri var, itirazınız yoksa.

- 6260 -

OLGUN PAŞALAR (Yerinden) (Devamla) - Sayın Başkan on dakikadır.

EKONOMİ VE MALİYE BAKANI MEHMET BAYRAM (Yerinden) - On dakikada biter itirazınız yoksa.

BAŞKAN - Benim itirazım yok efendim.

OLGUN PAŞALAR (Devamla) - On dakikalık bir Yasadır.

NACİ T. USAR (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Herkesin bağlantısı var Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; mutabakat böyle, boynum kıldan ince, dolayısıyla Birleşimi yine mutabakat gereği 18 Ocak Perşembe ve 19 Ocak Cuma arka arkaya olmak üzere yapmak üzere burada kapatıyorum.

Kapanış saati: 17.25

.../6261

DONEM : I

YIL: 5

CUMHURİYET MECLİSİ
29'uncu Birleşim
9 Ocak 1990 Salı
Saat: 16.00

GÜNDEM:

- I. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI.
- II. ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER.
- III. SEÇİMLER VE OYLAMASI YAPILACAK İŞLER :
- IV. SORULAR
- V. GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASI
- VI. GÖRÜŞÜLECEK TASARI VE ÖNERİLER İLE KOMİTELERDEN GELEN DİĞER İŞLER:

(1) Çevre Yasa Tasarısı (Y.T.No:509/4/83) ve İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.

(2) Devlet Üretim Çiftlikleri Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:167/2/87) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.

- (3) Yüksek Öğrenim ve Dışilişkiler Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:257/3/88) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
- (4) Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No: 181/2/87) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
- (5) Başbakanlık (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No:362/4/89) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.
- (6) Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı (Y.T.No:368/4/89) ve Kuruluş Yasa Tasarılarını İnceleme Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu.